

**LOKALNI PLAN UPRAVLJANJA KOMUNALNOG I
NEOPASNOG GRAĐEVINSKOG OTPADA ZA
PROSTOR OPŠTINE BUDVA ZA PERIOD 2017-
2020. GODINA**

Budva, mart 2017. godine

LOKALNI PLAN UPRAVLJANJA KOMUNALNOG I NEOPASNOG GRAĐEVINSKOG OTPADA ZA PROSTOR OPŠTINE BUDVA ZA PERIOD 2017-2020. GODINA

Radni tim:

Prof. dr Petar Živković, dipl. ing tehn.

Prof. dr Darko Vuksanović, dipl. ing met.

Mr Dragan Radonjić, dipl. ing tehn.

Đorđe Vujović, spec. zaštite životne sredine

Maja Šoljaga, spec. zaštite životne sredine

S A D R Ź A J

PROJEKTNI ZADATAK

1. UVOD	1
2. CILJEVI PLANA UPRAVLJANJA KOMUNALNIM I NEOPASNIM GRAĐEVINSKIM OTPADOM	3
2.1. Principi upravljanja otpadom	3
3. ZAKONODAVNI OKVIR I PROPISI U OBLASTI UPRAVLJANJA OTPADOM	5
3.1. Legislativa u Crnoj Gori	5
3.2. Direktive i uredbe Evropske Unije u oblasti upravljanja otpadom	7
3.3. Institucionalni okvir	8
3.4. Značenje izraza – pojmovnik i ekološki rečnik	9
4. IZVOD IZ PPO-A I GUP-A	15
4.1. Izvod i PP Opštine Budva (izmjene i dopune, 2006. godina)	15
4.1.1. Granice planskog obuhvata - Prostorni plan Opštine Budva	15
4.1.2. Izvod iz nacrtu Prostornog plana Crne Gore	15
4.1.3. Izvod iz Prostornog plana područja posebne namjene za morsko dobro (2007 godina)	17
4.1.4. Stanje, potencijali i ograničenja	19
4.1.5. Stanje i ocjena ostvarivanja prostornih planova	20
4.1.6. Ciljevi i mjere prostornog razvoja	20
4.2. Izvod i GUP-a Priobalnog pojasa Opštine Budva za Sektor: Budva– Bečići (2006. godina)	21
4.2.1. Opšte karakteristike, stanje izgrađenosti i korišćenja prostora	21
4.2.2. Mreža naselja i procesi urbanizacije	22
4.2.3. Saobraćaj	23
4.2.4. Zaštita i unapređenje životne sredine	23
5. KARAKTERISTIKE PRIRODNIH USLOVA OPŠTINE BUDVA	25
5.1. Prostorne karakteristike	25
5.2. Stanovništvo	25
5.3. Privredni subjekti	27
5.4. Turizam	27
5.5. Zaštićena područja	28
6. UPRAVLJANJE KOMUNALNIM I GRAĐEVINSKIM NEOPASNIM OTPADOM	29
6.1. Klasifikacija otpada	29

7. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA UPRAVLJANJA KOMUNALNIM I GRAĐEVINSKIM NEOPASNIM OTPADOM U OPŠTINI BUDVA	34
7.1. Generisanje komunalnog i građevinskog neopasnog otpada	34
7.1.1. Generisanje komunalnog otpada	34
7.1.2. Generisanje građevinskog neopasnog otpada	35
7.1.3. Porijeklo otpada	35
7.2. Postojeće stanje upravljanja komunalnim otpadom	36
7.2.1. Posude za sakupljanje komunalnog otpada	37
7.2.2. Posude za selektivno sakupljanje komponenti iz otpada	38
7.2.3. Privredni subjekti u opštini Budva	38
7.2.4. Objekti za privremeno skladištenje komunalnog otpada	38
7.3. Privremena odlagališta za biljni i kabasti otpad	39
7.4. Sakupljanje komunalnog otpada na teritoriji Opštine Budva	39
7.5. Postojeća oprema i mehanizacija „Komunalno“ d.o.o. Budva	39
7.6. Sakupljene, transportovane i zbrinute količine miješanog komunalnog otpada sa prostora opštine Budva u periodu 2013 – 2016 godina i deponovane na sanitarnu deponiju komunalnog otpada „Možura“ Bar	41
7.6.1. Stvaranje i proizvođači otpada u Opštini Budva	41
7.6.2. Sakupljanje otpada	42
7.6.3. Količine sakupljenog i deponovanog komunalnog otpada	43
7.6.4. Struktura (sastav) komunalnog otpada na primorju	46
7.7. Postojeće stanje upravljanja građevinskim neopasnim otpadom	47
7.8. Upravljanje biootpadom i zelenim otpadom	47
7.8.1. Upravljanje biootpadom u Budvi	47
7.8.2. Selektivno odvajanje zelenog otpada u Budvi, Kotoru, Tivtu i Herceg Novi	47
7.8.2.1. Uspostavljanje kompostiranja u opštinama Kotor, Tivat, Budva i Herceg Novi	47
7.9. Upravljanje otpadnom ambalažom	48
7.10. Postojeće stanje upravljanja komunalnim otpadom u području morskog dobra ili na zaštićenom području	49
7.10.1. Postojeće stanje upravljanja komunalnim otpadom u području morskog dobra	49
7.10.2. Postojeće stanje upravljanja komunalnim otpadom na zaštićenom području	49
8. OPCIJE ZA USPOSTAVLJANJE SISTEMA REGIONALNOG UPRAVLJANJA OTPADOM	50

9. UPRAVLJANJE KOMUNALNIM I NEOPASNIM GRAĐEVINSKIM OTPADOM	54
9.1. Ciljevi u upravljanju komunalnim neopasnim otpadom	54
9.1.1. Opis aktivnosti u reciklažnom dvorištu	55
9.1.2. Cilj razvoja preduzeća „Komunalno“ d.o.o. Budva	57
9.2. Ciljevi upravljanja građevinskim neopasnim otpadom	58
9.3. Ciljevi upravljanja otpadom u području morskog dobra	58
9.4. Projekcija buduće produkcije – generisanja, upravljanje i smanjenje komunalnog otpada	59
9.4.1. Procjena broja stanovnika, turista i broja noćenja turista u periodu 2017-2020. godina	61
9.4.2. Procjena količina komunalnog otpada koji će se generisati u Budvi i deponovati na regionalnu deponiju komunalnog otpada „Možura“ – Bar	62
9.4.3. Upravljanje ambalažom i ambalažnim otpadom, procjena količine selektiranih komponenti kartona, papira, plastike, PET – ambalaže, metala, stakla i dr. koji će se odvajati na mjestu nastajanja	64
9.5. Projekcija sakupljanja opasnog otpada iz domaćinstva	66
9.6. Način i program odvojenog sakupljanja i transporta komunalnog i građevinskog otpada iz domaćinstava i od proizvođača koji ne podliježu obavezi donošenja plana upravljanja otpadom, uključujući i kabasti i drugi komunalni i građevinski otpad koji nije moguće odložiti na mjestima predviđenim za odlaganje komunalnog i građevinskog otpada	67
9.7. Mjere za smanjenje količina biološki razgradivog otpada sadržanog u komunalnom otpadu koji se odlaže na deponijama	68
9.8. Projekcija buduće produkcije-generisanja upravljanja i smanjenja građevinskog neopasnog otpada	68
9.8.1. Lokacije i količine neuređenih odlagališta u opštini Budva, koje se planiraju za sanaciju	70
9.9. Sanacija neuređenih odlagališta otpada	70
9.9.1. Sprečavanje daljeg odlaganja otpada na neuređenim odlagalištima	72
10. PLANIRANI GODIŠNJI CILJEVI KOJE TREBA OSTVARITI U DOMENU UPRAVLJANJA OTPADOM	73
11. MJERE ZA SPRJEČAVANJE NASTAJANJA ILI SMANJENJE KOLIČINA KOMUNALNOG OTPADA I NEGATIVNIH UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU I ZDRAVLJE LJUDI, OBEZBJEĐIVANJE PRAVILNOG UPRAVLJANJA KOMUNALNIM OTPADOM	77

12. AKCIONI PLAN I DINAMIKA REALIZACIJE PLANA UPRAVLJANJA OTPADOM U OPŠTINI BUDVA	79
12.1. Akcioni plan	79
12.2. Dinamika realizacije i izvori finansijskih sredstava	80
13. RAZVIJANJE JAVNE EKOLOŠKE SVIJESTI O UPRAVLJANJU OTPADOM U OPŠTINI BUDVA	83
PRILOZI	87

1. UVOD

Ovaj lokalni plan upravljanja otpadom uspostavlja održivo upravljanje komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom za prostor Opštine Budva za period 2017 – 2020 godina.

Zbog sve većih količina, potreba i njegovoj štetnosti po životnu sredinu, komunalni i neopasni građevinski otpad se smatra značajnim ekološkim problemom savremenog svijeta, prvenstveno zbog količina koje se proizvode, kao i njihovog uticaja na životnu sredinu.

Pri izradi lokalnog Plana upravljanja komunalnim i neopasnim otpadom za područje Opštine Budva (period 2017-2020. godina) vodilo se računa o predloženim rješenjima iz Nacionalne politike upravljanja otpadom, Državnog plana upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020. godine, Prostornog plana Crne Gore do 2020. godine, kao i zakonskih propisa koji regulišu ovu oblast.

Lokalni plan upravljanja otpadom donijet je na osnovu Zakona o upravljanju otpadom („Sl. list CG“ br. 64/11 i 39/16). Zakonom o upravljanju otpadom, u članu 18, definisana je obaveza izrade lokalnih planova upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom, a članom 23 istog Zakona, između ostalog je definisan sadržaj lokalnih planova.

Lokalni plan sadrži :

1) vrstu, količinu (masu) i porijeklo komunalnog otpada proizvedenog na teritoriji jedinice lokalne samouprave i procjenu vrste i količine (mase) komunalnog otpada koji će se proizvesti po godinama iz planskog perioda i njegovo porijeklo;

2) lokacije postojećih postrojenja i objekata za obradu komunalnog otpada, odnosno za jedinice lokalne samouprave koje nemaju izgrađenu deponiju, u skladu sa zakonom, lokacije na kojima privremeno skladište otpad iz člana 78 zakona;

2a) informacije o neuređenim odlagalištima otpada i mjere za njihovu sanaciju ili rekultivaciju i način sprječavanja daljeg odlaganja otpada na tim lokacijama, kao i sanaciju i rekultivaciju privremenog skladišta komunalnog otpada iz člana 78 zakona;

2b) lokacije postojećih postrojenja za preradu građevinskog otpada koji ne sadrži ili nije izložen opasnim materijama (neopasni građevinski otpad) i objekata za zbrinjavanje neopasnog građevinskog otpada i/ili deponije za inertni otpad, odnosno za jedinice lokalne samouprave koje nemaju izgrađena postrojenja za preradu građevinskog otpada i objekte za zbrinjavanje neopasnog građevinskog otpada i/ili deponiju za inertni otpad u skladu sa zakonom,

lokaciju za privremeno skladištenje neopasnog građevinskog otpada u skladu sa članom 78a zakona;

2c) način organizovanja i obavljanja poslova upravljanja otpadom sa dijela teritorije jedinice lokalne samouprave koje je zaštićeno područje ili područje morskog dobra;

3) način i program odvojenog sakupljanja i transporta komunalnog i građevinskog otpada iz domaćinstava i od proizvođača koji ne podliježu obavezi donošenja plana upravljanja otpadom, uključujući i kabasti i drugi komunalni i građevinski otpad koji nije moguće odložiti na mjestima predviđenim za odlaganje komunalnog i građevinskog otpada;

4) opis aktivnosti koje se odvijaju u okviru reciklažnih dvorišta i transfer stanica i reciklažnih centara u cilju privremenog skladištenja komunalnog otpada, odnosno prerade;

5) mjere za sprječavanje nastajanja ili smanjenje količina komunalnog otpada i negativnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi, obezbjeđivanje pravilnog upravljanja komunalnim otpadom;

6) način odvojenog sakupljanja i mjere za smanjenje količina biološki razgradivog otpada sadržanog u komunalnom otpadu koji se odlaže na deponijama;

7) dinamiku realizacije odabranih načina i postupaka upravljanja komunalnim otpadom;

8) akcioni plan i dinamiku finansiranja i izvore finansijskih sredstava za realizaciju lokalnog plana;

9) način jačanja javne svijesti o pravilnom postupanju sa komunalnim otpadom. Nadležni organ lokalne uprave obavještava javnost o izradi nacрта lokalnog plana putem najmanje jednog elektronskog medija koji se emituje na teritoriji jedinice lokalne samouprave i štampanog medija koji se distribuira na teritoriji Crne Gore.

Za sprovođenje lokalnog plana odgovoran je izvršni organ jedinice lokalne samouprave.

Nadležni organ jedinice lokalne samouprave donosi lokalni plan upravljanja otpadom, uz prethodnu saglasnost nadležnog organa državne uprave.

Plan obuhvata sve faze upravljanja, od nastanka otpada do njegovog konačnog tretmana ili odlaganja.

2. CILJEVI PLANA UPRAVLJANJA KOMUNALNIM I NEOPASNIM GRAĐEVINSKIM OTPADOM

Ovaj lokalni Plan upravljanja komunalnim i građevinskim neopasnim otpadom će direktno uticati na, pravilno upravljanje komunalnim neopasnim građevinskim otpadom koji se generišu na teritoriji ove opštine. Opština Budva je dužna da u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom, riješi njihova zbrinjavanja.

Primarni cilj lokalnog Plana upravljanja sa komunalnim i građevinskim neopasnim otpadom je da se smanji negativan uticaj otpada na životnu sredinu kao na zdravlje ljudi, i poboljša kvalitet životne sredine, kao i efikasno i racionalno upravljanje komunalnim i građevinskim neopasnim otpadom koji se proizvode na području Opštine Budva.

Cilj Plana je takođe, da se iskoriste i prikažu najsavremenije dostupne tehnologije upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom, sagledavajući troškove i ekološku prihvatljivost tehnologija.

Sljedeći cilj Plana je uvođenje zakonskog rješenja selektivnog sakupljanja materijala na mjestu nastajanja, kao i povećanje pokrivenosti gradskih i ostalih naselja komunalnim uslugama. Procenat sakupljanja komunalnog otpada u 2016. godini iznosio je 94 %.

2.1. Principi upravljanja otpadom

Prema odredbama Zakona o upravljanju otpadom („Sl. list CG“, br. 64/11, 39/16) upravljanje otpadom zasniva se na sljedećim principima:

- održivog razvoja, kojim se obezbjeđuje efikasnije korišćenje resursa, smanjenje količine otpada i postupanje sa otpadom na način kojim se doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja;
- blizine i regionalnog upravljanja otpadom, radi obrade otpada što je moguće bliže mjestu nastajanja u skladu sa ekonomskom opravdanošću izbora lokacije, dok se regionalno upravljanje otpadom obezbjeđuje razvojem i primjenom regionalnih strateških planova zasnovanih na nacionalnoj politici;
- predostrožnosti, odnosno preventivnog djelovanja, preduzimanjem mjera za sprečavanje negativnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi i u slučaju nepostojanja naučnih i stručnih podataka;
- "zagađivač plaća", prema kojem proizvođač otpada snosi troškove upravljanja otpadom i preventivnog djelovanja i troškove sanacionih mjera zbog negativnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi;
- hijerarhije, kojim se obezbjeđuje poštovanje redosljeda prioriteta u upravljanju otpadom i to: sprječavanje, priprema za ponovnu upotrebu,

recikliranje i drugi način prerade (upotreba energije) i zbrinjavanje otpada.

3. ZAKONODAVNI OKVIR I PROPISI U OBLASTI UPRAVLJANJA OTPADOM

U poslednjih nekoliko godina je usvojila veliki broj zakona a među njima i važan zakon o upravljanju otpadom („Sl. list CG“ br. 64/11 i 39/16), koji predstavlja osnovni zakon iz oblasti upravljanja otpadom. Ovaj zakon je definisao obaveze jedinicama lokalne samouprave u donošenju lokalnog plana upravljanja o komunalnom i građevinskom neopasnom otpadu.

Važeća usaglašena legislativa u Crnoj Gori data je u nastavku.

3.1. Legislativa u Crnoj Gori

- Zakon o upravljanju otpadom („Sl. list CG“ br. 64/11 i 39/16).
- Zakon o životnoj sredini („Sl. list CG“ br. 52/16).
- Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“ br. 54/16).
- Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“ br. 80/05, "Sl. list CG", br. 40/10, 73/10, 40/11, 27/13).
- Zakon o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG“ br. 80/05, "Sl. list CG", br. 73/10, 40/11, 59/11).
- Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine („Sl. list RCG“ br. 80/05, br. 54/09, 40/11).
- Zakon o lokalnoj samoupravi („Sl. list RCG“ br. 42/03, 28/04, 75/05, 13/06 i „Sl. list CG“ br. 88/09, 03/10, 38/12, 10/14, 57/14, 3/16).
- Zakon o komunalnim djelatnostima („Sl. list CG“, broj 55/16).
- Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sl. list CG" br. 51/08, 34/11, 40/11, 47/11, 35/13, 39/13 i 33/14).
- Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjava komunalni kanalizacioni mulj, količine, obim, učestalost i metode analize komunalnog kanalizacionog mulja za dozvoljene namjene i uslovima koje treba da ispunjava zemljište planirano za njegovu primjenu ("Službeni list CG", broj 89/09).
- Pravilnik o bližem sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada, listi klasifikacije otpada i sadržaju i načinu vođenja registra izdatih dozvola ("Službeni list CG", broj 83/16).
- Pravilnik o klasifikaciji otpada i katalogu otpada ("Službeni list Crne Gore", broj 59/13, 83/16).
- Pravilnik o postupanju sa otpadnim uljima ("Službeni list Crne Gore", broj 48/12).
- Pravilnik o postupanju sa opremom i otpadom koji sadrži PCB ("Službeni list Crne Gore", broj 48/12).

- Pravilnik o uslovima, načinu i postupku obrade medicinskog otpada ("Službeni list Crne Gore", broj 49/12).
- Pravilnik o postupanju sa građevinskim otpadom, načinu i postupku prerade građevinskog otpada, uslovima i načinu odlaganja cement azbestnog građevinskog otpada ("Službeni list Crne Gore", broj 50/12).
- Pravilnik o načinu vođenja evidencije otpada i sadržaju formulara o transportu otpada ("Službeni list Crne Gore", broj 50/12).
- Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjava privredno društvo odnosno preduzetnik za preradu i/ili odstranjivanje otpada ("Službeni list Crne Gore", broj 53/12).
- Pravilnik o bližem sadržaju i načinu podnošenja godišnjih izvještaja o sprovođenju planova upravljanja otpadom ("Službeni list Crne Gore", broj 53/12).
- Pravilnik o bližem sadržaju plana upravljanja otpadom proizvođača otpada ("Službeni list Crne Gore", broj 05/13).
- Pravilnik o uslovima za preradu biootpada i kriterijumima za određivanje kvaliteta produkata organskog recikliranja iz biootpada („Sl. list CG“, broj 59/13)
- Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjava privredno društvo, odnosno preduzetnik za sakupljanje, odnosno transport otpada ("Službeni list Crne Gore", broj 16/13).
- Pravilnik o načinu pakovanja i odstranjivanja otpada koji sadrži azbest ("Službeni list Crne Gore", broj 11/13).
- Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju zahtjeva za upis u registar izvoznika neopasnog otpada ("Službeni list Crne Gore", broj 27/13).
- Pravilnik o bližim karakteristikama lokacije, uslovima izgradnje, sanitarno-tehničkim uslovima, načinu rada i zatvaranja deponija ("Službeni list Crne Gore", broj 31/13, 25/16).
- Uredba o načinu i uslovima skladištenja otpada ("Službeni list Crne Gore", broj 33/13).
- Pravilnik o spaljivanju i/ili suspaljivanju otpada ("Službeni list CG", broj 33/13).
- Pravilnik o vođenju registra izdatih dozvola za preradu i/ili odstranjivanje otpada, registra sakupljača, registra prevoznika i trgovaca i posrednika otpada ("Službeni list Crne Gore", broj 47/13).
- Pravilnik o sakupljanju i predaji otpadnih vozila čiji je imalac nepoznat ("Službeni list Crne Gore", broj 47/13).
- Pravilnik o uslovima za preradu biootpada i kriterijumima za određivanje kvaliteta produkata organskog recikliranja iz biootpada ("Službeni list Crne Gore", broj 59/13).
- Pravilnik o bližim uslovima za upis u registar posrednika i trgovaca otpadom ("Službeni list Crne Gore", broj 46/13, 21/14).

- Pravilnik o metodama ispitivanja opasnih svojstava otpada i bližim uslovima koje treba da ispunjava akreditovana laboratorija za ispitivanje opasnih svojstava otpada ("Službeni list Crne Gore", broj 21/14).
- Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih vozila i rada tog sistema ("Službeni list Crne Gore", broj 28/12).
- Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada od električnih i elektronskih proizvoda i rada tog sistema ("Službeni list Crne Gore", broj 24/12).
- Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih guma i rada tog sistema ("Službeni list Crne Gore", broj 39/12).
- Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadnih baterija i akumulatora i rada tog sistema ("Službeni list Crne Gore", broj 39/12, 47/12).
- Uredba o bližim kriterijumima, visini i načinu plaćanja posebne naknade za upravljanje otpadom ("Službeni list Crne Gore", broj 39/12).
- Uredba o načinu i postupku osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpadne ambalaže i rada tog sistema ("Službeni list Crne Gore", broj 42/12).

3.2. Direktive i uredbe Evropske Unije u oblasti upravljanja otpadom

Evropske direktive odnosno uredbe sadrže rokove (prelazni rokovi) i opšte zadatke, kojih treba da se sporazumno pridržavaju zemlje članice. Svaka zemlja članica ima mogućnost da na osnovu svoje polazne pozicije interpretira ove zadatke i da ih konkretizuje. Spisak značajnih direktiva za oblast upravljanja otpadom:

- Direktiva 2008/98/EC o otpadu (koja zamjenjuje i dopunjuje Okvirnu direktivu 75/442/EEC, 2006/12/EC)
- Direktiva 1999/31/EC o deponijama otpada
- Direktiva 94/62/EC o ambalaži i ambalažnom otpadu (dopunjena direktivama 2005/20/EC, 2004/12/EC, 1882/2003/EC)
- Direktiva 2000/76/EC o spaljivanju otpada
- Direktiva 91/689/EEC o opasnom otpadu (dopunjena direktivama 94/31/EC i 166/2006/EC)
- Direktiva 2002/95/EC otpadna električna i elektronska oprema (e-otpad)
- Uredba o transportu otpada 1013/2006 EC
- Direktiva 2006/66/EC koja o baterijama i akumulatorima koji sadrže opasne supstance (zamjenjuje i dopunjuje Direktivu 91/157/EEC)
- Direktiva 96/59/EC o odstranjivanju PCB i PCT

- Direktiva 2000/53/EC o vozilima van upotrebe
- Direktiva 86/278/EEC o muljevima iz otpadnih voda
- Direktiva 75/439/EEC o otpadnim uljima (dopunjena direktivama 1987/101/EEC, 91/692/EEC, 2000/76/EC)

3.3. Institucionalni okvir

Institucije nadležne za sprovođenje politike u oblasti upravljanja otpadom, strateških planskih dokumenta i Planova upravljanja otpadom, pripremu i sprovođenje propisa, monitoring, kao i pripremu i sprovođenje lokalnih planskih dokumenata i inspekcijski nadzor su:

- Ministarstvo održivog razvoja i turizma;
- Ministarstvo zdravlja;
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja;
- Ministarstvo ekonomije;
- Jedinice lokalne samouprave;
- Sekretarijat nadležan za komunalne poslove;
- Komunalna preduzeća koja se bave poslovima upravljanja komunalnim i građevinskim neopasnim otpadom;
- Agencija za zaštitu životne sredine;
- nadležni inspekcijski organi na državnom i lokalnom nivou (Ekološka i komunalna inspekcija);
- Jedinica za implementaciju projekata „Procon“.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je odgovorno za izradu i sprovođenje politike, strateških planskih dokumenata i propisa u oblasti zaštite životne sredine i komunalnih djelatnosti.

U dijelu upravljanja određenim vrstama otpada utvrđene su nadležnosti: Ministarstva zdravlja za medicinski otpad, Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja za otpad od životinjskog tkiva, jedinice lokalne samouprave za upravljanje komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom.

Sa aspekta stvaranja institucionalnih kapaciteta značajno je istaći aktivnosti Agencije za zaštitu životne sredine i Nacionalne jedinice za implementaciju projekata iz oblasti komunalne infrastrukture i zaštite životne sredine „Project Consulting“ – „Procon“ DOO.

Agencija za zaštitu životne sredine je počela sa radom krajem 2008. godine i odgovorna je za poslove monitoringa, izdavanja dozvola i druge poslove u vezi sprovođenja zakona u oblasti zaštite životne sredine.

Inspekcijski nadzor u oblasti zaštite životne sredine, odnosno upravljanja otpadom, obavlja Uprava za inspekcijske poslove.

Jedinica za implementaciju projekata u oblasti komunalne infrastrukture i zaštite životne sredine „PROCON“ d.o.o. obavlja poslove implementacije kreditnih sredstava koje su međunarodne finansijske institucije odobrile Crnoj Gori za realizaciju projekata u oblasti komunalnih djelatnosti i zaštite životne sredine. Ovi poslovi odnose se na pripremu projektne i tenderske dokumentacije, sprovođenje i evaluacija tendera, organizovanje nadzora nad izvođenjem radova, obavljanje stručne ekspertize u pripremi ugovorne dokumentacije, kao i izvještavanje međunarodnih finansijskih institucija i organizacija.

3.4. Značenje izraza – pojmovnik i ekološki rečnik

U Planu su korišćeni izrazi dati Zakonom o upravljanju otpadom („Sl. list CG“, br. 64/11 i 39/16).

1. **biološko razgradivi otpad** je otpad koji je pogodan za anaerobnu ili aerobnu razgradnju (biootpad, papir i karton);
2. **biomasa** je biljni materijal nastao iz poljoprivrede ili šumarstva i prehrambene industrije, koji se koristi za grijanje ili u industrijskom procesu; vlaknasti biljni otpad iz proizvodnje primarne celuloze i papira iz celuloze ako se spaljuje na mjestu proizvodnje i ako se toplota dobijena spaljivanjem koristi za grijanje ili u industrijskom procesu; otpad od plute; drvni otpad, osim drvnog otpada koji sadrži halogene organske materije ili teške metale koji nastaju upotrebom proizvoda za zaštitu drveta ili premaza i koji naročito uključuje drvni otpad koji potiče od građevinskog otpada ili otpada nastalog rušenjem;
3. **biootpad** je biološki razgradiv otpad iz vrtova i parkova, hrane i drugi otpad koji nastaje u domaćinstvima, ugostiteljskim i maloprodajnim objektima i sličan otpad iz objekata namijenjenih za proizvodnju prehrambenih proizvoda;
4. **deponija** je stalno mjesto čija je primarna funkcija odlaganje otpada na površini ili ispod površine zemlje, uključujući internu deponiju na kojoj proizvođač odlaže sopstveni otpad na mjestu nastanka, osim mjesta gdje se otpad priprema za dalji prevoz do mjesta obrade na drugim lokacijama i mjesta za skladištenje otpada prije njegove obrade za period do tri godine ili mjesta za skladištenje otpada prije njegovog zbrinjavanja za period do jedne godine;
5. **distributer proizvoda** je privredno društvo ili preduzetnik koje obezbjeđuje proizvode radi stavljanja u promet ili davanja na korišćenje krajnjem korisniku;
6. **energetska prerada otpada** je korišćenje otpada kao goriva ili na drugi način za proizvodnju energije;
7. **građevinski otpad** je otpad koji nastaje prilikom izgradnje, održavanja i rušenja građevinskih objekata;

8. **imalac otpada** je proizvođač otpada ili pravno ili fizičko lice ili preduzetnik koje posjeduje otpad;
9. **industrijski otpad** je otpad koji nastaje u proizvodnim procesima u industriji i zanatstvu, a razlikuje se od komunalnog otpada po svom sastavu i karakteristikama;
10. **inertni otpad** je neopasan otpad kod kojeg nije moguće izazvati značajnu fizičku, hemijsku ili biološku promjenu, ne rastvara se, ne sagorijeva, nije biorazgradiv, ne zagađuje životnu sredinu, ne ugrožava zdravlje ljudi i čije ocjedne vode u kontaktu sa drugim materijama ne izazivaju reakcije i ekotoksično ne ugrožavaju kvalitet površinske ili podzemne vode;
11. **izvorni proizvođač otpada** je svako lice čijom aktivnošću nastaje otpad;
12. **kanalizacioni mulj** je otpad koji nastaje prilikom tretmana komunalnih otpadnih voda u uređajima za prečišćavanje;
13. **katalog otpada** je popis otpada prema svojstvima i mjestu nastanka, razvrstan na grupe, podgrupe i vrste otpada sa djelatnostima čijim obavljanjem se proizvodi otpad;
14. **komercijalna otpadna ambalaža** je otpad od primarne, sekundarne i tercijarne ambalaže koji nastaje u procesu proizvodnje, maloprodaje, uslužnim i drugim djelatnostima, kao i obavljanjem poslova u poljoprivredi, šumarstvu, ribarstvu, saobraćaju i turizmu;
15. **komunalna otpadna ambalaža** je otpad od primarne i sekundarne ambalaže koji nastaje u domaćinstvima (kućni otpad), industriji, zanatskim i uslužnim djelatnostima, kao i drugim djelatnostima i javnom sektoru, a sličan je otpadu iz domaćinstava u pogledu prirode, mjesta nastanka i sastava;
16. **komunalni otpad** je otpad nastao u domaćinstvima ili prilikom obavljanja djelatnosti koji je po svojstvima sličan otpadu nastalom u domaćinstvima;
17. **medicinski otpad** je otpad koji nastaje pružanjem zdravstvenih usluga i vršenjem naučnih istraživanja i eksperimenata u oblasti medicine;
18. **miješani komunalni otpad** je otpad iz domaćinstva preostao nakon odvajanja pojedinih frakcija komunalnog otpada za koji je predviđena mogućnost selektivnog sakupljanja uključujući komunalnu otpadnu ambalažu;
19. **najbolje dostupne tehnike (BAT)** su najdjelotvornije i najmodernije faze u razvoju aktivnosti i načinu njihovog obavljanja, koje omogućavaju pogodniju primjenu određenih tehnika za zadovoljavanje graničnih vrijednosti emisija, propisanih u cilju sprječavanja, odnosno smanjenja emisija i njihovog uticaja na životnu sredinu kao cjelinu, s tim što:
- najbolje podrazumijeva najefikasniji učinak u postizanju visokog nivoa zaštite životne sredine,

- dostupne podrazumijeva tehniku razvijenu do stepena koji omogućava primjenu u određenom sektoru industrije, pod ekonomski i tehnički prihvatljivim uslovima, uključujući troškove i koristi, ako je pod uobičajenim uslovima dostupna operateru,
- tehnike podrazumijevaju način na koji je postrojenje projektovano, izgrađeno, održavano, na koji funkcioniše i stavlja se van pogona ili zatvara, uključujući i tehnologiju koja se koristi;

20. **neopasni otpad** je otpad koji po sastavu i svojstvima nema neku od karakteristika opasnog otpada;

20a) **objekat i/ili postrojenje za upravljanje otpadom iz rudarstva** je svaka lokacija uključujući objekte, postrojenja, opremu i uređaje određene za obradu otpada iz rudarstva u čvrstom ili tečnom stanju, u rastvorima ili suspenzijama, kao i brane, jalovišta, akumulacije i sve druge građevine koje služe za očuvanje i obezbjeđenje stabilnosti tog objekta i/ili postrojenja;

20b) **objekat i/ili postrojenje kategorije A za obradu otpada iz rudarstva** je objekat i/ili postrojenje za otpad iz rudarstva:

- za koji se na osnovu prethodne procjene opasnosti utvrdi da, propust ili greška u izgradnji (npr. urušavanje jalovišta, ili pucanje brane) može da prouzrokuje veliku nesreću, uzimajući u obzir faktore kao što su trenutna ili buduća veličina objekta i/ili postrojenja, količina otpada, lokacija objekata i/ili postrojenja i njegov uticaj na životnu sredinu, ili
- u kojem se nalazi, odnosno proizvodi otpad koji se kada pređe propisane granične vrijednosti, smatra opasnim, ili
- u kojem se nalaze supstance ili preparati, koje se kada pređu propisane granične vrijednosti, smatraju opasnim;

21. **obrada otpada** je postupak prerade i/ili zbrinjavanje otpada, uključujući pripremu prije prerade i/ili zbrinjavanje;

22. **odlaganje otpada** je jedan od postupaka zbrinjavanja;

23. **zbrinjavanje otpada** je postupak obrade koji nije prerada, čak i u slučaju da se tim postupkom kao sekundarna posljedica dobija materija ili energija;

24. **odvojeno sakupljanje otpada (selekcija)** je sakupljanje otpada na način da se otpad u postupcima upravljanja otpadom drži odvojeno prema tipu i svojstvu kako bi se olakšala posebna obrada;

25. **opasni otpad** je otpad koji sadrži elemente ili jedinjenja koja imaju jedno ili više od sljedećih opasnih svojstava: eksplozivnost, reaktivnost, zapaljivost, nadražljivost, štetnost, toksičnost, infektivnost, kancerogenost, korozivnost, mutagenost, teratogenost, ekotoksičnost, svojstvo nagrizanja i svojstvo otpuštanja otrovnih gasova hemijskom ili biološkom reakcijom i osjetljivost/razdražljivost, kao i otpad iz kojeg,

nakon odlaganja, može nastati druga materija koja ima neko od opasnih svojstava;

26. **organsko recikliranje** je postupak aerobne (kompostiranje) ili anaerobne prerade biološki razgradivog otpada;

27. **otpad** je svaka materija ili predmet koju je imalac odbacio, namjerava da odbaci ili je dužan da odbaci u skladu sa zakonom;

28. **otpad od električnih i elektronskih proizvoda** su električni i elektronski proizvodi koji su otpad uključujući i sve sastavne dijelove, komponente, podsklopove i potrošni materijal koji su dio proizvoda u vrijeme odbacivanja;

29. **otpadna ambalaža** je ambalaža ili ambalažni materijal koje su otpad, osim ostataka materijala koji nastaju prilikom izrade ambalaže;

29a) **otpad iz rudarstva** je otpad nastao istraživanjem, eksploatacijom (uključujući i fazu pripreme), obradom i skladištenjem organskih i neorganskih materija iz zemljišta kao što su fosilna goriva, rude metala, industrijski minerali i minerali koji se koriste u građevinarstvu, kao i otpad nastao u kamenolomu, osim otpada koji je nastao prilikom istraživanja, eksploatacije i pripreme mineralne sirovine, koji nije u direktnoj vezi sa navedenim aktivnostima (otpadna ulja, hrana, dotrajala vozila i istrošene baterije i akumulatori) i otpada nastalog od ekstraktivne industrije koji može biti radioaktivan;

30. **otpadna ulja za podmazivanje i tečnosti** su svaka mineralna, polusintetička, ili sintetička ulja u tečnom ili polutečnom stanju, industrijska, izolaciona (ulje koje se koristi u elektroenergetskim sistemima), odnosno termička ulja (ulje koje se koristi u sistemima za grijanje ili hlađenje), kao i tečnosti za hidraulične namjene (hidraulične kočnice i ostale pripremljene tečnosti za hidrauličnu transmisiju);

31. **otpadno vozilo** je vozilo koje se smatra otpadom, napušteno vozilo ili vozilo koje se ne može koristiti za osnovnu namjenu;

32. **otpadne baterije i akumulatori** su odbačene, istrošene ili oštećene baterije i akumulatori koji se ne mogu koristiti;

33. **otpadne gume, odnosno pneumatici** su gume čiji je rok upotrebe istekao ili su istrošene ili odbačene zbog oštećenja ili drugih razloga;

34. **PCB** su polihlorovani bifenili (PCB), polihlorovani terfenili (PCT), monometiltet-rahlrodifenilmetani, monometil-dihlorodifenilmetani, monometil-dibromodifenilmetani ili bilo koja smješa koja sadrži neku od ovih materija u koncentraciji većoj od 0,005% masenog udjela, uključujući uređaje, objekte, materijale ili tečnosti koje sadrže, sastoje se ili su kontaminirani PCB-om;

35. **podzemno skladište** je mjesto za odlaganje otpada u dubokoj geološkoj šupljini kao što su bivši rudnici soli ili kalijuma;

36. **ponovna upotreba** je postupak kojim se proizvodi ili djelovi proizvoda koji nijesu otpad ponovo upotrebljavaju za istu svrhu za koju su izvorno stvoreni;

37. **posebne vrste otpada** su: otpad od električnih i elektronskih proizvoda, otpadna vozila, otpadne gume, otpadne baterije i akumulatori, otpadna ulja za podmazivanje i tečnosti, otpadna ambalaža, građevinski otpad, otpad iz rudarstva, otpad koji sadrži azbest, PCB otpad, kanalizacioni mulj, medicinski i veterinarski otpad;

38. **posrednik** je privredno društvo ili preduzetnik koje organizuje preradu ili zbrinjavanje otpada u tuđe ime, uključujući posrednike koji otpad ne preuzimaju u fizički posjed;

39. **postrojenje** je stacionarna ili mobilna tehnička jedinica, koje sa građevinskim dijelom čini tehnološku cjelinu za skladištenje, preradu ili zbrinjavanje otpada;

40. **prerada otpada** je postupak za dobijanje materijala ili proizvoda koji se koristi kao sirovina ili postupak pripreme otpada za dobijanje tog materijala ili proizvoda u postrojenju za preradu ili širem proizvodnom smislu;

41. **prevoznik** je privredno društvo ili preduzetnik koji obavlja transport otpada;

42. **priprema za ponovnu upotrebu otpada** su postupci prerade, kao što su provjera, čišćenje ili popravke, kojima se proizvodi ili djelovi proizvoda, koji su postali otpad, pripremaju za ponovnu upotrebu bez sprovođenja nekog drugog prethodnog postupka;

43. **privremeno, odnosno vremenski ograničeno skladištenje otpada** je skladištenje otpada u određenom roku na mjestima gdje je otpad proizveden ili skladištenje tokom sakupljanja otpada, radi transporta do mjesta obrade otpada;

44. **proizvođač otpada** je izvorni proizvođač otpada ili svako lice koje obavlja prethodnu obradu, miješanje ili druge postupke kojima se mijenja svojstvo ili sastav otpada;

45. **prostorno-planski dokument** je planski dokument kojim se određuje

organizacija, korišćenje i namjena prostora, kao i mjere i smjernice za uređenje, zaštitu i unaprjeđenje prostora (prostorni plan Crne Gore, detaljni prostorni plan, državna studija lokacije, prostorno-urbanistički plan lokalne samouprave, detaljni urbanistički plan, urbanistički projekat i lokalna studija lokacije i druga planska dokumenta);

46. **reciklažno dvorište** je mjesto uređeno za sakupljanje i privremeno skladištenje po vrstama, odnosno frakcijama komunalnog otpada koje se odvojeno sakupljaju;

47. **reciklažni centar** je mjesto uređeno za sakupljanje i privremeno skladištenje svih vrsta, odnosno frakcija komunalnog otpada koje su

odvojeno sakupljene i sakupljanje miješanog komunalnog otpada zbog sortiranja ili drugog načina obrade;

48. **recikliranje** je postupak prerade u cilju korišćenja otpada za zamjenu drugih materijala koji se upotrebljavaju za izvornu ili drugu namjenu;

49. **regeneracija otpadnih ulja** je postupak prerade otpadnih ulja kojim se, uklanjanjem nečistoće, oksida i aditiva, dobija osnovno ulje;

50. **sakupljanje otpada** je sakupljanje otpada od imaoaca, uključujući prethodno razvrstavanje i privremeno skladištenje otpada, radi transporta do postrojenja za obradu otpada;

51. **spaljivanje otpada** je obrada otpada u stacionarnom ili mobilnom postrojenju za termičku obradu otpada sa ili bez korišćenja toplotne energije putem spaljivanja, oksidacijom otpada ili drugim termičkim procesima kao što su: piroliza, gasifikacija ili postupak plazme kada je produkt ovih procesa namijenjen naknadnom spaljivanju;

52. **sprječavanje nastanka ili stvaranja otpada** su mjere koje se preduzimaju u cilju sprječavanja nastanka otpada ili mjere koje, prije nego je materija ili predmet postao otpad, smanjuju:

- količinu otpada, uključujući ponovnu upotrebu proizvoda ili produženje životnog vijeka proizvoda,
- negativne uticaje proizvedenog otpada na životnu sredinu i na zdravlje ljudi,
- sadržaj štetnih materija u materijalima i proizvodima;

53. **suspaljivanje** je obrada otpada u postrojenju za proizvodnju energije ili materijalnih dobara koje koristi otpad kao glavno ili dodatno gorivo ili u kojem se otpad termički obrađuje radi njegovog zbrinjavanja spaljivanjem ili nekim drugim procesom termičke obrade, kao što su piroliza, gasifikacija ili plazma postupak, ako se proizvodi procesa suspaljivanja naknadno spaljuju;

54. **transfer (pretovarna) stanica** je mjesto na koje se otpad doprema i privremeno skladišti radi selektiranja ili pretovara prije transporta do mjesta za preradu i zbrinjavanje;

55. **transport otpada** je prevoz otpada van postrojenja koji obuhvata utovar, prevoz (kao i pretovar) i istovar otpada;

56. **trgovac** je privredno društvo ili preduzetnik koji je u nabavci i prodaji otpada, zastupnik proizvođača (principal), uključujući i posrednike koji otpad ne preuzimaju u fizički posjed;

56a) **velika nesreća u upravljanju otpadom iz rudarstva** je događaj izazvan propustom u radu ili nepravilnim radom objekta i/ili postrojenja za otpad iz rudarstva, koji izaziva kratkoročno i dugoročno veliku opasnost za zdravlje ljudi i životnu sredinu;

57. **veterinarski otpad** je otpad koji nastaje pružanjem veterinarskih usluga, kao i prilikom naučnih ispitivanja i eksperimenata na životinjama.

4. IZVOD IZ PPO-A I GUP-A

Skupština Opštine Budva je na osnovu Odluke o izradi Prostornog plana Opštine (Broj 001-453/1, od 09.02.2006. godine) i Odluke o izradi Generalnog urbanističkog plana Priobalnog pojasa Opštine Budva za Sektor: Budva–Bečići (001-454/1, 09.02.2006. godine), pristupila izradi ovih planskih dokumenata (skraćeno PPO i GUP).

4.1. Izvod i PP Opštine Budva (izmjene i dopune, 2006. godina)

4.1.1. Granice planskog obuhvata - Prostorni plan Opštine Budva

Područje za koje se izrađuje Plan nalazi se u zoni zahvata Prostornog plana Opštine Budva ("Službeni list Opštine Budva", broj 7/87), a obuhvata prostor Opštine u cjelini (124 km²) u kojoj se nalaze slijedeće katastarske opštine, u cjelini: Bečići, Brajići, Budva, Buljarica I, Buljarica II, Kruševica, Kuljače, Maine, Petrovac, Pobori, Prijedor I, Prijedor II, Reževići I, Reževići II, Sveti Stefan i Tudorovići.

4.1.2. Izvod iz nacrtu Prostornog plana Crne Gore

Opšti **ciljevi razvoja** i ciljevi razvoja pojedinačnih sektora/oblasti

Glavni opšti ciljevi obuhvataju:

- Zaokruživanje pravnog i institucionalnog okvira za nastavak i ubrzanje tranzicijskih reformi;
- Definisanje, zaokružena evaluacija i ostvarivanju strateških razvojnih odluka;
- Korišćenje komparativnih prednosti Crne Gore u međunarodnoj ekonomskoj, kulturnoj i političkoj utakmici;
- Prilagođavanje na evropske standarde i kriterijume, u svim sferama, a naročito u prostorno-ekološkoj oblasti, odnosno u oblasti održivog razvoja;
- Ublažavanje negativnih regionalnih i demografskih kretanja, odnosno neravnoteža;
- Razvoj tehničke infrastrukture;
- Participacija javnosti u pripremanju, donošenju i ostvarivanju strateških odluka;
- Razvoj intelektualnog kapitala; i
- Podsticanje preduzetništva, inovacija i kreativnosti.

U **turizmu**, prioritetno je produžiti trajanje sezone, izgraditi nove i kvalitetne smještajne kapacitete i time znatno proširiti asortiman ponude i doprinijeti rastu

komplementarnih djelatnosti. Računa se i na ubrzani razvoj raznih oblika alternativnog turizma, a naročito "ekološkog", posebno imajući u vidu značaj biokoridora primorskih planina Orjen – Lovćen – Rumija (kao dijela šire mreže tzv. "čvorišta ekosistema" i tzv. "Zelenog pojasa Jugoistočnih Dinarida"). U **saobraćaju**, pored mreže osnovne tehničke infrastrukture (kako je definisana u ranijem i sadašnjem Planu), prioritetno treba graditi žičare, biciklističke staze i pješačke puteve. U pogledu osnovne mreže saobraćaja, prioritet ima, među drugima, izgradnja Jadransko – Jonskog puta i brze saobraćajnice Ulcinj – Bar – Budva – Herceg Novi – Debeli Brijeg (odnosno, posebnog uzdužnog primorskog koridora Herceg Novi – Budva – Bar, sa ciljem da se regionalno bolje povežu primorske razvojne zone), kao i uspostavljanje priobalne plovidbe i veza s Dubrovnikom i Dračom.

U dijelu o racionalnom i efikasnom prostornom razvoju, kao i o **razvoju urbanih i ruralnih područja**, pored ostalog, prioritet ima:

- Razvoj policentrične mreže gradova i naselja;
- Međusobno dopunjavanje funkcija urbanih i seoskih naselja, prevashodno kroz veće korišćenje razvojnih potencijala seoskog područja; i
- Povišavanje kvaliteta i privlačnosti gradova i drugih naselja.

U razvoju **gradova i drugih naselja**, prioritet ima:

- Unutrašnji razvoj gradova, u odnosu na njihovo širenje, koje treba da bude restriktivno i svedeno na ono što je neophodno i gdje se može obezbijediti neophodna tehnička infrastruktura;
- Opšta i svestrana obnova naselja, što se naročito odnosi na degradirana naseljska područja;
- Sanacija degradiranih djelova prostora/naselja, na osnovu posebnim programa;
- Obnova kulturnog i graditeljskog nasljeđa, kao i pejzaža i ambijenta;
- Obnova starih industrijskih i rudarskih naselja;
- Planski usmjeravana i kontrolisana izgradnja izvan naseljenih područja;
- Planski usmjeravana i kontrolisana izgradnja u selima i zaseocima; i
- Posebno usmjeravana i kontrolisana izgradnja u turističkim naseljima i područjima za izletnički turizam.

Među centrima raznih rangova (centar republičkog značaja, republički centar posebnog značaja, centri regionalnog značaja, centri opštinskog značaja, značajni lokalni centri i lokalni centri), **Budvi je određen treći rang, tj., centra regionalnog značaja** (naime, za naselja sa preko 40000 stanovnika), sa sljedećim tipičnim funkcijama za "pripadajuće" regionalno područje (pored funkcija koje treba da ima centar opštinskog značaja/ranga):

- Ekološki-prostorno prihvatljive proizvodne aktivnosti;

- Obrazovne usluge višeg ranga;
- Kulturni centri;
- Zdravstvene usluge odgovarajućeg ranga;
- Socijalno staranje;
- Posebni turistički i sportski programi i projekti; i
- Razvijeniji oblici trgovinskih i sličnih usluga.

Naselje Petrovac je planirano sa funkcijom značajnijeg lokalnog centra.

Budva se nalazi na **razvojnem koridoru (osovini)** Ulcinj – Bar – Budva – Boka Kotorska (Herceg Novi), u okviru **razvojne zone** Budvansko-petrovačko primorje.

Saobraćaj

U saobraćaju, prioritet ima realizacija Jadransko – jonskog autoputa, odnosno tzv. "brze saobraćajnice". Dalji razvoj Luke Budva treba da bude u skladu s strogim ekološko-prostornim kriterijumima. Žičare treba izgraditi gdje, zbog reljefa, klimatskih prilika i drugih razloga, nije moguće uspostaviti druge saobraćajne sisteme i veze.

Vodosnabdijevanje

U pogledu snabdijevanja vodom stanovništva, i dalje se računa na realizaciju tzv. regionalnog primorskog vodovoda (iz basena Skadarskog jezera), uz naporedo smanjivanje gubitaka, racionalizaciju potrošnje i korišćenje lokalnih izvorišta podzemnih i površinskih voda.

Čvrsti komunalni otpad

Za selektivno sakupljanje i tretman čvrstog komunalnog otpada (ČKO), predviđeno je 8 međuopštinskih deponija, među njima i za Kotor, Tivat i Budvu (uz moguće docnije priključenje i Herceg Novog), a međuopštinski reciklažni centri predviđeni su u šest opština, gdje je od navedenih Budvi najbliži onaj u Baru. Pretovarne i transfer stanice za sakupljanje ČKO predviđene su u skoro svim opštinama/opštinskim centrima, pa i u budvanskoj.

Na teritoriji budvanske opštine predviđeno je lociranje deponije za ČKO, koji će biti sakupljan iz Budve, Kotora i Tivta (ukupno 52486 stanovnika), ukupno 13200 do 13800 tona godišnje (zavisno od procjene; predviđanje iz 2004. godine), čime će većim dijelom biti riješen jedan od najozbiljnijih problema komunalne higijene, kako na ovom području, tako i u cijeloj Crnoj Gori.

4.1.3. Izvod iz Prostornog plana područja posebne namjene za morsko dobro (2007 godina)

S obzirom na ulogu i značaj područja Morskog dobra za razvoj svih priobalnih opština (H. Novi, Tivat, Kotor, Budva, Bar i Ulcinj), odnosno Primorskog

regiona, te Republike Crne Gore u cjelini, ciljevi prostornog razvoja ovog područja temelje se na ciljevima koji su definisani i prihvaćeni kroz dosad urađene i usvojene prostorno-planske i druge relevantne dokumente strategijskog karaktera, na svim pomenutim nivoima.

S tim u vezi, Prostorni plan područja posebne namjene za Morsko dobro Crne Gore utvrđuje slijedeće ciljeve:

- Uspostavljanje svrsishodnije organizovanosti, uređenosti, opremljenosti prostora i njegovu adekvatniju zaštitu, što se posebno odnosi na plaže, direktno vezane za kopno; marine i druge objekte u funkciji turističke privrede, na kontaktu kopna i mora; kao i na prepoznate površine morskog akvatorijuma, u funkciji privrednog ribolova, uzgoja marikulture i dr.;
- Sanaciju i unapređenje degradiranih djelova priobalnog kopna i morskog akvatorijuma;
- Zaštitu svih vrijednih djelova prirode (kopna i mora), s posebnim naglaskom na pejzažne i ambijentalne cjeline područja, kao i kulturno - istorijske spomenike u neposrednom kontaktu planskog zahvata;
- Namjenu područja Morskog dobra, prije svega, razvoju turizma, odmoru i rekreaciji, što treba da bude podržano usaglašenim i racionalnim odnosom naseljskih, hotelskih i drugih struktura i rješenjima tehničke infrastrukture (prije svega vodosnabdijevanja, kanalisanja otpadnih voda, te tretmana otpada).

Polazeći od navedenog, posebni ciljevi korišćenja MDCG za područje opštine Budva obuhvataju sljedeće:

- Budva treba da ostane prvorazredni turistički centar na međunarodnom nivou. Umjeren porast smještajnih kapaciteta treba da prati brži razvoj aktivnosti vezanih za turizam u sferi kulture, zabave i trgovine.
- Završetak rekonstrukcije i revitalizacije spomeničnog fonda, glavni je zadatak, a u isto vrijeme i preduslov za uspješan razvoj Budve, čije je istorijsko nasljeđe posebna atrakcija ovog područja.
- Kao zone od posebnog interesa za Republiku nameću se prostori Jaza i Buljarica, koje sa plažama i pripadajućim zaleđem treba predvidjeti za najširu moguću namjenu u turističke svrhe i komplementarne djelatnosti.
- Po pitanju gradskih kupališta na području otvorenog mora (Budva, Bečići, Petrovac) predviđa se proširenje zaleđa kroz veće uključivanje zelenih i slobodnih površina sa pratećim sadržajima i vodenim zabavnim parkovima.
- U skladu sa razvojem novih turističkih kapaciteta, na spoljnoj obali mora predviđaju se adekvatni kupališni sadržaji - potez Sveti Stefan – Petrovac. Kao najjači izletnički kupališni punkt na otvorenom moru predviđa se ostrvo Sveti Nikola, naspram Budve, sa nizom kupališnih jedinica. I

ostala mala ostrva i školjeve je moguće uključiti u izletničke programe bez izgradnje objekata na njima.

- Pomorski saobraćaj se prioritetno odvija preko međunarodnih luka od kojih je dominantna luka Bar, kao najveća luka u zemlji; u luke određene za međunarodni pomorski saobraćaj, pored luke Bar, spadaju Budva, Kotor, Herceg Novi i Zelenika. Luka Budva je putničko-turistička luka i uglavnom služi nautičkim plovilima. U luci Budva, koja potencijalno privlači velik broj nautičara, ne preporučuje se stimulisanje njihovog daljeg zadržavanja. Naime, Budva, slično kao i Herceg Novi, predstavlja gradsku luku u kojoj je ključan problem konflikt u korištenju prostora.
- Nautički turizam predstavlja jedan od "favorizovanih" selektivnih vidova turizma. Postojeća marina Budva sa ograđenim akvatorijem 4500 m² te 300 m obale bez gatova kapaciteta 400 čamaca i jahti i 50 m operative obale za prihvatanje izletničkih brodova, je malog gaza zbog male dubine akvatorija. Planirani sistem marina u opštini Budva činiće i "specijalna eko marina" u Buljarici (do 100 vezova).

4.1.4. Stanje, potencijali i ograničenja

U dosadašnjem razvoju, i u svim razvojnim planovima, područje opštine Budva je opredijeljeno za razvoj turizma visokih kategorija, oslanjajući se, prije svega, na prirodne potencijale ovog prostora, kao što su: morska obala, plaže i pogodna klima, kao i nasljeđene antropogene elemente, gdje dominiraju postojeća naselja, njihovo neposredno okruženje i komunikacije uklopljene u pejzaž. Cjelinu prirodnih i antropogenih motiva dopunjuju i posebne prirodne rijetkosti i spomenici kulture, što sve zajedno ovom prostoru daje znatne komparativne prednosti za njegovu eksploataciju u oblasti turizma, rekreacije i raznih sportova.

U proteklih 4-5 decenija razvoja ovog tipa turizma, nisu iscrpljene sve mogućnosti kao ni kapaciteti koje nude prirodni i antropogeni resursi. Istovremeno, na pojedinim punktovima već je dostignut nivo razvoja koji je, s jedne strane, rezultirao velikim koncentracijama korisnika prostora uz neželjene efekte i konflikte u prostoru i može poslužiti kao uzor u negativnom kontekstu; a sa druge strane, mnogi potencijali su naprosto "zaboravljeni", i bez ikakvih su aktivnosti i infrastrukture.

To znači da nije bilo uravnoteženog razvoja, pa se na relativno malom prostoru mogu vidjeti i takvi kontrasti, gdje jedni pored drugih egzistiraju primjeri velike prenaseljenosti prostora, kao i potpuno prazni i zapušteni djelovi teritorije sličnih prirodnih karakteristika.

Sumarno, dok je, s jedne strane, tzv. "teritorijalni kapital" budvanskog područja ostao znatno neiskorišćen u proteklih nekoliko decenija, što se naročito odnosi na njegov biološki, geografski i pejzažni diverzitet, taj diverzitet je, s druge,

veoma narušen, zbog dosad dominirajućeg obrasca razvoja, što prijeti da ugrozi komparativne prednosti i konkurentsku sposobnost ovog područja na međunarodnom turističkom tržištu.

4.1.5. Stanje i ocjena ostvarivanja prostornih planova

Budvansko područje je među onima gdje su odredbe ranijeg republičkog prostornog plana ostvarene tek u manjem obimu, a pojedini ostvareni trendovi išli su i mimo Plana.

Naročito, demografski porast je znatan, tako da stvara velike i raznovrsne probleme tzv. "antropopresije", koji nisu dovoljno planski i na drugi način regulisani. U odnosu na 1991. godinu, kada je broj stanovnika opštine Budva iznosio 11538, u 2003. godini porastao je na 15909, što je najveći procentualni porast u Crnoj Gori u tom periodu (27,5%). Ako se porastu stalnog stanovništva pridoda, mnogo brži, rast broja drugih „korisnika prostora“, pogotovo turista u domaćoj radinosti, onda se može shvatiti preveliki pritisak na postojeće infrastrukturne sisteme, čiji razvoj je bio u velikom zaostatku za potrebama u špicovima turističke sezone.

4.1.6. Ciljevi i mjere prostornog razvoja

Minimalistički scenario (B)

Ovdje je najprije naveden "minimalistički scenario" (B), i to kao jedna hipotetička opcija, budući da on ocrta veoma neperspektivne izgleda daljeg razvoja budvanskog područja. On služi kao svojevrsno "upozorenje" o lošim razvojnim izgledima, i kao "rezervna varijanta", ako se blagovremeno ne preduzmu odgovarajuće mjere. Scenario B zasniva se na sljedećim pretpostavkama:

- Da će razvojna perspektiva budvanskog područja biti vezana prevashodno za postojeću turističku klijentelu, odnosno da se struktura turističke ponude neće mijenjati.
- Da sadašnji nizak nivo korišćenja biološkog, geografskog i pejzažnog diversiteta budvanskog područja neće biti povećan.
- Da će biti nastavljena tendencija neracionalnog korišćenja prostora i ugrožavanja životne sredine.
- Da postojeći prostorni obrazac razmještaja stanovništva i aktivnosti, tj., pretjerano intenzivno korišćenje užeg priobalnog dijela u odnosu na druge djelove budvanske opštine, neće biti bitno promijenjen.
- Da će konkurenti u širem regionalnom području zadržati, ili čak i poboljšati, svoje postojeće pozicije u odnosu na budvansko područje, čime bi se trajno izgubile inače znatno narušene komparativne prednosti i

konkurentska sposobnost budvanskog područja na međunarodnom turističkom tržištu.

- Da će se nastaviti sa praksom ugrožavanja javnih dobara, odnosno privatnog prisvajanja javnih dobara bez adekvatne nadoknade.

Optimistički scenario (A)

Ovaj scenario, koji se uzima kao glavni, polazi od sljedećih pretpostavki:

- Da će planske vlasti Crne Gore i lokalne planske vlasti razvojnu perspektivu budvanskog područja vezati za radikalnu promjenu strukture turističke ponude, i da će u tome biti napravljen radikalan otklon od postojećih supstandardnih i inferiornih vidova turizma.
- Da će porasti značaj alternativnih ("održivih" i sl.) vidova turizma u turističkoj ponudi budvanskog područja.
- Da će se nastojati na promjenama prostornog obrasca razmještaja stanovništva i aktivnosti, odnosno na porastu značaja seoskog i planinskog dijela budvanske opštine, u odnosu na obalni.
- Da će biološki, geografski i pejzažni diverzitet biti korišćen u većoj mjeri, a uz to u skladu sa principima i kriterijumima održivog razvoja, odnosno u skladu sa ustavnim opredjeljenjem/sloganom "Crna Gora ekološka država".
- Da će biti uvedena rigorozna kontrola korišćenja prostora, i da će u tome zaštita javnih dobara imati prednosti u odnosu na privatno korišćenje odnosno prisvajanje.

4.2. Izvod i GUP-a Priobalnog pojasa Opštine Budva za Sektor: Budva–Bečići (2006. godina)

4.2.1. Opšte karakteristike, stanje izgrađenosti i korišćenja prostora

Pri ocjenjivanju stanja izgrađenosti i korišćenja prostora treba praviti razliku između izgradnje i uređenja prostora, što se očituje u konačnoj slici međusobnog sklada građenog i okolnog prirodnog prostora, a ta slika istovremeno nam govori o redoslijedu investicionih ulaganja.

Po pravilu se, kod zemalja u razvoju, poštuje slijedeći redoslijed: prvo se grade objekti, potom infrastruktura i tek na kraju se uređuje okolni prostor. U razvijenim sredinama, najprije se uredi prostor, zatim infrastruktura i na kraju se grade objekti. Zbog toga se može reći (uslovno) da se prostor gradi ili uređuje. U krajnjim slučajevima objekti se grade a da prethodno nisu uspostavljena ni pravila te izgradnje, svako gradi na svojoj parceli bez urbansitičkog plana, ili se ti planovi ne poštuju, ako postoje.

Već preko 40 godina područje opštine Budva je predmet intenzivne izgradnje raznih objekata i sadržaja.

Sa aspekta prostorne i vremenske cjelovitosti, redosljed je bio vrlo funkcionalan:

- Prvo su građeni turistički sadržaji;
- Na drugom mjestu su bili objekti koji zadovoljavaju domicilno stanovništvo - stanovi i prateći sadržaji;
- Na trećem su bili javni objekti koji su zadovoljavali zajedničke potrebe turista i lokalnog stanovništva; i
- Sasvim na kraju sadržaji od interesa lokalne i šire društvene zajednice.

Sva ova opšta pravila koja su uspostavljena i primjenjivana u proteklom periodu, u konačnoj slici i ocjeni kvaliteta građenog prostora mogu se identifikovati na području i u naseljima opštine Budva, s tim da se u faktore koji su uticali na tu sliku moraju dodati još dva bitna elementa. To su: 1) oblici kontrole i usmjeravanja izgradnje; i 2) obim i intenzitet u datom vremenu.

Primjenjivana su dva oblika kontrole:

- Upravno/administrativna kontrola, od strane opštinskih organa (tj., raznih inspekcija i službi koje kontrolišu projekte i realizaciju); i
- "Samokontrola", odnosno građanska svijest da se poštuju planovi, s jedne strane, i tradicija, s druge (što je više poštovano kod domicilnog stanovništva, a manje kod doseljenog).

U pogledu obima i intenziteta, odnosno kvaliteta istovremene izgradnje objekata, intenzivnija izgradnja imala je, po pravilu i u konačnom rezultatu, veći broj negativnih posljedica, a manje intenzivna – manji broj negativnih posljedica.

Skoro sve što je navedeno kao opšte pravilo može se identifikovati na prostoru Budve, kako opštine, tako i grada Budve i drugih naselja. U nastavku su prikazani rezultati navedene izgradnje, za posebne prostorne, odnosno funkcionalne komplekse.

4.2.2. Mreža naselja i procesi urbanizacije

Kao osnovno obilježje mreže naselja opštine Budva ističe se izrazita usitnjenost njene strukture. O tome najbolje svjedoči podatak da je, prema posljednjem popisu, od 33 statistički posmatrana naselja opštine, 15 naselja imalo manje od 20 stalnih stanovnika, dok se među njima čak 5 potpuno ugasilo (Blizikuće, Brda, Ilino Brdo, Rađenovići i Čučuke). Uključujući još 6 naselja opštine koja imaju 20-50 stanovnika i zadržavajući se na veličinskom kriterijumu za definisanje naselja, može se reći da stanje ukazuje na potrebu preispitivanja broja naselja u opštini.

I prostorni raspored pojedinih susjednih naselja opštine navodi na mogućnost njihovog sranja (čime bi se smanjio ukupan broj naselja u opštini), a imajući

u vidu to da su mnoga od ovih naselja na međusobnom odstojanju od po nekoliko stotina metara i identičnih su fizičkih i funkcionalnih karakteristika. To su slijedeće grupe naselja:

- Boreti, Bečići i Viti Do;
- Blizikuće, Rađenovići i Tudorovići;
- Rijeka Reževići, Drobnići i Krstac;
- Žukovica, Brda i Novoselje; i
- Buljarica i Kaluđerac.

4.2.3. Saobraćaj

Područje Budve ima povoljan saobraćajno - geografski položaj i neadekvatno razvijenu mrežu, kako magistralnih, tako i lokalnih puteva.

Ova konstatacija iz PP opštine odnosi se na cio prostor opštine, ali se može u potpunosti prihvatiti za područje GUP-a; sektor Budva - Bečići. Treba još dodati i veliki nedostatak površina i objekata za stacioniranje vozila.

Prema studiji "Elaborat regulisanja saobraćaja na opštini Budva" na teritoriji grada postoji 1100 parking mjesta na označenim parkinzima, gdje se naplaćuje parkiranje. Svi ovi javni parkinzi se nalaze u centralnoj zoni grada, uglavnom ispod magistrale. Kolektivne garaže ne postoje.

Samo neki veći hoteli i turistička naselja imaju svoja parkirališta i garaže. To su uglavnom hoteli ispod magistrale.

U Bečićima je stanje, u odnosu na Budvu, utoliko bolje što je mnogo manja koncentracija korisnika prostora (stanovništvo + turisti).

U internoj mreži saobraćajnica nedostaje davno planirana interna obilaznica koja međusobno povezuje pojedine dijelove naselja iznad magistrale.

Veze Bečića sa gravitirajućim naseljima (Ivanovići, Podbabac-Markićeвиći) nisu zadovoljavajuće, jer su postojeći putevi izgrađeni po starim trasama, a širine su male i nagibi veliki.

Procjena broja potrebnih parking mjesta nije obavljena posebnim elaboratom, kao što je to urađeno za Budvu. Računajući da je najveća koncentracija korisnika prostora oko 6-7 hiljada u toku ljeta, broj potrebnih parking mjesta je oko 1400. Procijenjeno je da trenutno nedostaje oko 500 parkinga.

4.2.4. Zaštita i unapređenje životne sredine

Glavni problemi u oblasti zaštite životne sredine na prostoru Budve dolaze od nedovoljno usmjeravane izgradnje i posljedica koja ona izaziva. Još od masovne obnove građevinskog fonda, odnosno intenzivne izgradnje, nakon zemljotresa 1979. godine, ne vodi se dovoljno računa o usaglašenosti izgradnje sa prostornim mogućnostima i ograničenjima, a naročito o očuvanju biodiverziteta

i važnih karakteristika ovog prostora. Uz to, na mnogim mjestima gradi se bez neophodne tehničke infrastrukture, što stvara novu ekološko-prostornu štetu (ispuštanjem neprečišćenih otpadnih voda, nekontrolisanim deponovanjem čvrstog komunalnog otpada itd.). Pojedinačno, glavni problemi su slijedeći:

- Degradacija zemljišta, kao rezultat uticaja djelovanja prirodnih i antropogenih faktora (bujične erozije, uticaja saobraćaja, aktivnosti kamenoloma itd.), odnosno, kao rezultat intenzivnog i često nekontrolisanog pretvaranja prostora u građevinsko zemljište; naporedo s tim, zemljište u seoskom području nedovoljno se koristi, naročito za poljoprivredu;
- Povremena zagađenost vodotoka i mora, usljed nepostojanja komplet sistema za sakupljanje komunalnih otpadnih i atmosferskih voda;
- Povremena zagađenost vazduha, od saobraćaja, grijanja, kamenoloma itd; i
- Prekomjerna buka u glavnoj turističkoj sezoni, od saobraćaja, muzike iz noćnih lokala, razglasa sa čamaca i dr.

5. KARAKTERISTIKE OPŠTINE BUDVA

5.1. Prostorne karakteristike

Opština Budva je jedna od manjih Opština Crne Gore i prostire se na nešto manje od 1 % njene teritorije.

Slika 1. Makro i mikrolokacija Opštine Budva

Opština Budva zauzima središnji dio Crnogorskog primorja, a obuhvata površinu od 124 km². Gotovo četvrtinu atraktivnog priobalnog pojasa Crne Gore ili 25 km razuđene obale, zauzima Budvanska Opština, a pješčane plaže prekrivaju 11.310 m².

Administrativni centar je grad Budva, a veća gradska naselja su Bečići, Petrovac i Sveti Stefan.

Gotovo čitavo stanovništvo skoncentrisano je u ovim naseljima, dok vrlo mali procenat živi u zaleđu.

Geografske koordinate su 42°10'-42°20' N i 18°48'-19°00' E.

5.2. Stanovništvo

Opština Budva prema popisu iz 2011. godine broji 19.170 stanovnika koji žive u 45 naseljenih mjesta u 6.982 domaćinstava.

Tabela 8. Stanovništvo, domaćinstva i stanovi po naseljima u Opštini Budva, popis 2011. godina (Monstat)

	Stanovništvo Population	Domaćinstva Households	Stanovi Dwellings
BUDVA	19170	6982	24002
gradska - Urban	15933	5846	18984
ostala - Other	3237	1136	5018
Bečići (g)	891	337	1490
Blizikuće	z	z	30
Boreti	331	118	827
Brajići I	17	7	19
Brajići II	9	z	35
Brajići III	7	z	13
Brajići IV	-	-	10
Brda	z	z	z
Budva (g)	13278	4863	14238
Buljarica I	106	34	94
Buljarica II	97	33	136
Čami Do	-	-	-
Čelobrd	7	z	19
Čučuke	-	-	z
Đenaši	z	z	z
Drobnici	32	10	43
Ilino Brdo	z	z	z
Kaluderac I	-	-	z
Kaluderac II	284	111	421
Katun Reževići	42	14	109
Krstac	10	z	24
Kuljace	23	-	6
Kuljače Dapkovići	12	z	49
Lapčići	59	22	40
Markovići	55	19	85
Markovići Duletići	z	z	10
Novoselje I	z	z	7
Novoselje II	z	z	z
Petrovac (g)	1400	520	2571
Pobori	30	11	51
Pobori Gornji	z	z	23
Podbabac	-	-	7
Podostrog I	528	182	693
Podostrog II	179	65	114
Prijevor I	199	76	316
Prijevor II	513	150	283
Pržno I	28	8	33
Pržno II	321	124	682
Rađenovići	z	z	z
Rijeka Reževići	30	16	56
Stanišići	67	18	91
Sveti Stefan (g)	364	126	685
Tudorovići	z	z	35

Viti Do
Zukovica

218
8

86
z

623
12

Procijenjeni broj stanovnika u Budvi u periodu 2011 – 2015 godina (izvor Monstat):

Godina	Broj stanovnika
2011	19220
2012	19245
2013	19451
2014	19837
2015	20523

5.3. Privredni subjekti

Agendom ekonomskih reformi i svim strateškim dokumentima Crne Gore, razvoj turizma ima najviši prioritet među privrednim granama u Crnoj Gori. Zbog toga je Budva posljednjih godina doživjela privredni procvat, postavši centar i metropola crnogorskog turizma. Dobro vođenom marketinškom politikom postala je vrlo poznata i najpoželjnija turistička destinacija, zahvaljujući velikom broju plaža koje plijene svojim izgledom.

U 2006. godini došlo je do otvaranja novih hotela visoke kategorije, kao što su: Hotel Queen of Montenegro, Hotel Splendid i Hotel Bellevue u Budvi (Bečići). Došlo je i do pripremnih aranžmana za dolazak renomiranih internacionalnih hotelskih menadžment kompanija Aman Resorts za zakup hotela „Sveti Stefan“, „Miločer“ i „Kraljičina plaža“, što može biti dobar katalizator za dolazak velikih investitora u Crnu Goru.

5.4. Turizam

Turizam i ugostiteljstvo su prema svim opredjeljenjima osnovne privredne djelatnosti u Budvi.

Smještajni i ugostiteljski sadržaji Budvanske rivijere predstavljaju veći dio turističke ponude. Raspoloživi prirodni i stvoreni potencijali Opštine Budva ukazuju na neuporedivo veće mogućnosti turističkog razvoja, pod uslovom da se ti potencijali organizuju i operacionalizuju, kao brojniji i raznovrsniji motivi po uzoru na svjetske turističke trendove i standarde.

Prema dostupnim podacima iz 2016. godine na teritoriji Opštine Budva ima oko 120 hotela sa oko 30.000 ležajeva.

5.5. Zaštićena područja

Na području Opštine Budva nalaze se sljedeća Zakonom zaštićena područja Crne Gore:

- U kategoriji **nacionalnih parkova** (IUCN kategoriji II) nalazi se dio Nacionalnog parka „Lovćen“, ukupne površine od oko 6400 ha, od čega se na području Opštine Budva nalazi oko 635 ha);
- U kategoriji **spomenika prirode** (IUCN kategorija III/V) nalaze se sljedeće plaže: Lučica, 0,9 ha; Buljarica, 4 ha; Petrovačka plaža, 1,5 ha; Drobnji pijesak, 1 ha; Sveti Stefan, 4ha; Miločer, 1 ha; Bečićka plaža, 5 ha; Slovenska plaža, 4 ha; Mogren, 2 ha; Jaz, 4 ha i Pržno, 2 ha. Ukupna površina ovih prirodnih dobara iznosi oko 30 ha.

Evidentirana kulturna dobra

Kulturna baština opštine Budva predstavlja značajan potencijal turističke ponude koji do sada nije bio dovoljno iskorišćen. Područje Budve je najbogatije, među crnogorskim opštinama, sakralnim objektima i spomenicima kulture koje, pored Starog grada Budve i Sv. Stefana, sačinjava oko dvadeset manastira i crkava sa izuzetnom riznicom srednjovjekovnog fresko-slikarstva.

Kao najreprezentativniji dio kulturnog nasljeđa, Stari grad Budva je istorijski grad Crne Gore čija spomenička vrijednost leži u raznovrsnosti kulturnih dobara koje posjeduje. Stari grad Budva osnovali su Iliri u 4-5. vijeku prije nove ere. Današnji gabarit i izgled bedema potiče iz srednjeg vijeka, a najveći uticaj na njega su imali Mlečani tokom svoje viševjekovne vladavine. Gradska tvrđava, današnja citadela, kao dio fortifikacionog sistema, takođe potiče iz srednjeg vijeka. Podignuta je na antičkim temeljima, a vremenom je dogradnjom izmijenjen njen prvobitni oblik.

Sveti Stefan, grad na stjenovitom poluostrvu, nekad centar Paštrovića, danas predstavlja ekskluzivno turističko naselje. Prvi put se kao utvrđenje pominje sredinom 15. vijeka. Naselje se vremenom uvećavalo i postajalo gradić, trgovački i politički centar Paštrovića.

Petrovac sa okolinom takođe ima značajnu kulturnu baštinu. Nastao je u rimsko doba, iz koga su sačuvana dva kasnoantička rimska mozaika iz 4. vijeka u naselju Mirište. U 16. vijeku Mlečani su u Petrovcu sagradili tvrđavu Kastio. Naselje se počelo formirati krajem 18. i početkom 19. vijeka, i danas predstavlja atraktivno turističko mjesto.

6. UPRAVLJANJE KOMUNALNIM I GRAĐEVINSKIM NEOPASNIM OTPADOM

Upravljanje komunalnim i građevinskim neopasnim otpadom, shodno Zakonu o upravljanju otpadom je obaveza jedinice lokalne samouprave da na svojoj teritoriji uspostavi održivi razvoj upravljanja ovim vrstama otpada.

Upravljanje ovim otpadom podrazumijeva selektivno odlaganje korisnih komponenti izdvojenih iz komunalnog otpada na mjestu nastajanja, transport, zbrinjavanje kao i vođenje evidencija količina sakupljenog i konačnog zbrinjavanja.

Poslovi sakupljanja, transporta i konačnog zbrinjavanja komunalnog otpada opština Budva je povjerila firmi „Komunalno“ d.o.o. Budva.

Zbrinjavanje sakupljenog i transportovanog komunalnog otpada svake godine se ugovara sa regionalnom sanitarnom deponijom „Možura“ d.o.o. Bar.

6.1. Klasifikacija otpada

Otpad je u smislu Zakona o upravljanju otpadom („Sl. list CG“, br. 64/11, 39/16) je svaka materija ili predmet koju je imalac odbacio, namjerava da odbaci ili je dužan da odbaci u skladu sa zakonom.

U skladu sa članom 6. Zakona o upravljanju otpadom („Sl. list CG“, br. 64/11, 39/16) definisana je klasifikacija otpada. Otpad se klasifikuje po grupama i podgrupama a u skladu sa porijeklom otpada, vrstama u zavisnosti od opasnih svojstava.

Razvrstavanje grupe ili podgrupe je u zavisnosti od djelatnosti u kojoj je proizveden kao i od načina stvaranja.

Razvrstavanje otpada zavisi od svojstava, dijeli se na opasni i neopasni.

Što se tiče odlaganja otpada imamo opasni, neopasni i inertni otpad.

Klasifikacija otpada vrši se na osnovu kataloga otpada koji je dat u Pravilniku o klasifikaciji otpada i katalogu otpada („Sl. list CG“, br. 59/13, 83/16).

Karakterizacija otpada je bitna i ona obuhvata određivanje grupe ili podgrupe prema katalogu otpada i vrste u zavisnosti od opasnih svojstava utvrđenih ispitivanjima.

Ispitivanjima se utvrđuju fizičke, hemijske i biološke osobine otpada. Tada se otpad karakteriše i označava u skladu sa Zakonom, Direktivama EU, Bazelskom konvencijom i OECD listama.

Imalac otpada dužan je da vrši karakterizaciju za sve vrste otpada, osim komunalnog nastalog u domaćinstvima.

U toku izrade predmetnog Plana upravljanja otpadom obrađene su sljedeće vrste otpada na prostoru Opštine Budva:

1. **Komunalni otpad** (kućni otpad i slični komercijalni i industrijski otpad), uključujući odvojeno sakupljene frakcije. Prema Pravilniku o klasifikaciji otpada i katalogu otpada u pitanju je grupa otpada sa kataloškim brojem 20, u koju spadaju sljedeće vrste otpada:

20 01 Odvojeno sakupljene frakcije (izuzev podgrupe 15 01)

20 01 01 papir i karton

20 01 02 staklo

20 01 08 biorazgradivi kuhinjski i otpad iz restorana

20 01 10 odjeća

20 01 11 tekstil

20 01 13*rastvarači, (A)

20 01 14*kisjeline, (A)

20 01 15*baze, (A)

20 01 17*fotohemikalije, (A)

20 01 19*pesticidi, (A)

20 01 21*fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, (A)

20 01 23*odbačena oprema koja sadrži hlorofluorougļjovodonike, (M)

20 01 25 jestiva ulja i masti

20 01 26*ulja i masti drugačije od 20 01 25, (A)

20 01 27*boja, mastila, ljepljiva i smole, koji sadrže opasne supstance, (M)

20 01 28 boja, mastila, ljepljiva i smole drugačiji od 20 01 27*

20 01 29*deterdžent koji sadrži opasne supstance, (M)

20 01 30 deterdžent drugačiji od 20 01 29*

20 01 31*citotoksični i citostatični lijekovi, (A)

20 01 32 lijekovi drugačiji 20 01 31*

20 01 33*baterije i akumulatori uključeni u 16 06 01, 16 06 02 ili 16 06 03 i nesortirane baterije i akumulatori koji sadrže ove baterije, (M)

20 01 34 baterije i akumulatori drugačiji od 20 01 33*

20 01 35*odbačena električna i elektronska oprema drugačija od 20 01 21* i 20 01 23*, koja sadrži opasne komponente, (M)

20 01 36 odbačena električna i elektronska oprema drugačija od 20 01 21*, 20 01 23* i 20 01 35*

20 01 37*drvo koje sadrži opasne supstance, (M)

20 01 38 drvo drugačije od 20 01 37*

20 01 39 plastika

20 01 40 metali

20 01 41 otpad od čišćenja dimnjaka

- 20 01 99 ostale frakcije koje nijesu drugačije specifikovane
- 20 02 Otpad iz vrtova i parkova (uključujući i grobljanski otpad)
 - 20 02 01 biorazgradivi otpad
 - 20 02 02 zemlja i kamen
 - 20 02 03 ostali otpad koji nije biorazgradiv
- 20 03 Ostali komunalni otpad
 - 20 03 01 miješani komunalni otpad
 - 20 03 02 otpad sa pijaca
 - 20 03 03 ostaci od čišćenja ulica
 - 20 03 04 mulj iz septičkih jama
 - 20 03 06 otpad od čišćenja kanalizacije
 - 20 03 07 kabasti otpad
 - 20 03 99 komunalni otpad koji nije drugačije specifikovan
- 2. Građevinski otpad i otpad nastao rušenjem** (uključujući i iskopano zemljište sa kontaminiranih lokacija). Prema Pravilniku o klasifikaciji otpada i katalogu otpada u pitanju je grupa otpada sa kataloškim brojem 17, u koju spadaju sljedeće vrste otpada:
 - 17 01 Beton, cigla, pločice i keramika
 - 17 01 01 beton
 - 17 01 02 cigle
 - 17 01 03 pločice i keramika
 - 17 01 06*mješavina ili pojedine frakcije betona, cigle, pločice i keramika koji sadrže opasne supstance, (M)
 - 17 01 07 mješavine ili pojedine frakcije betona, cigle, pločice i keramika drugačiji od 17 01 06*
 - 17 02 Drvo, staklo i plastika
 - 17 02 01 drvo
 - 17 02 02 staklo
 - 17 02 03 plastika
 - 17 02 04*staklo, plastika i drvo koji sadrže opasne supstance ili su kontaminirani opasnim supstancama, (M)
 - 17 03 Bituminozna smješa, katran i proizvodi sa katranom
 - 17 03 01*bituminozna smješa koja sadrži katran od uglja, (M)
 - 17 03 02 bituminozne smješa drugačije od 17 03 01*
 - 17 03 03*katran od uglja i proizvodi sa katranom, (A)
 - 17 04 Metali (uključujući i njihove legure)

- 17 04 01 bakar, bronza, mesing
- 17 04 02 aluminijum
- 17 04 03 olovo
- 17 04 04 cink
- 17 04 05 gvožđe i čelik
- 17 04 06 kalaj
- 17 04 07 miješani metali
- 17 04 09*otpad od metala kontaminiran opasnim supstancama, (M)
- 17 04 10*kablovi koji sadrže ulje, katran od uglja i druge opasne supstance, (M)
- 17 04 11 kablovi drugačiji od 17 04 10*

- 17 05 Zemljište (uključujući zemljište sa kontaminiranih lokacija), kamen i iskopani muljeviti otpad
 - 17 05 03*zemljište i kamen koji sadrže opasne supstance, (M)
 - 17 05 04 zemljište i kamen drugačiji od 17 05 03*
 - 17 05 05*iskopani muljeviti otpad koji sadrži opasne supstance, (M)
 - 17 05 06 iskopani muljeviti otpad drugačiji od 17 05 05*
 - 17 05 07*otpad sa gusjenica koji sadrži opasne supstance, (M)
 - 17 05 08 otpad sa gusjenica drugačiji od 17 05 07*

- 17 06 Izolacioni materijali i građevinski materijali koji sadrže azbest
 - 17 06 01*izolacioni materijali koji sadrže azbest, (M)
 - 17 06 03*ostali izolacioni materijal koji se sastoji od ili sadrži opasne supstance, (M)
 - 17 06 04 izolacioni materijali drugačiji od 17 06 01* i 17 06 03*
 - 17 06 05*građevinski materijali koji sadrže azbest, (M)

- 17 08 Građevinski materijal na bazi gipsa
 - 17 08 01*građevinski materijal na bazi gipsa kontaminiran opasnim supstancama, (M)
 - 17 08 02 građevinski materijal na bazi gipsa drugačiji od 17 08 01*

- 17 09 Ostali otpad od građenja i rušenja
 - 17 09 01*otpad od građenja i rušenja koji sadrži živu, (M)
 - 17 09 02*otpad od građenja i rušenja koji sadrži PCB (npr. zaptivači koji sadrže PCB, podovi na bazi smola koji sadrže PCB, glazure koje sadrže PCB i kondenzatori koji sadrže PCB), (M)
 - 17 09 03*ostali otpad od građenja i rušenja (uključujući miješane otpade) koji sadrži opasne supstance, (M)
 - 17 09 04 miješani otpad od građenja i rušenja drugačiji od 17 09 01*, 17 09 02* i 17 09 03*

3. Odpad od ambalaže. Prema Pravilniku o klasifikaciji otpada i katalogu otpada u pitanju je dio grupe otpada sa kataloškim brojem 15, u koju spadaju sljedeće vrste otpada:

15 01 Ambalaža (uključujući posebno sakupljenu ambalažu u komunalnom otpadu)

15 01 01 papirna i kartonska ambalaža

15 01 02 plastična ambalaža

15 01 03 drvena ambalaža

15 01 04 metalna ambalaža

15 01 05 kompozitna ambalaža

15 01 06 miješana ambalaža

15 01 07 staklena ambalaža

15 01 09 tekstilna ambalaža

15 01 10*ambalaža koja sadrži ostatke opasnih supstanci ili je kontaminirana opasnim supstancama, (M)

15 01 11*metalna ambalaža koja sadrži opasan čvrst porozni matriks (npr. azbest), uključujući i prazne boce pod pritiskom, (M)

7. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA UPRAVLJANJA KOMUNALNIM I GRAĐEVINSKIM NEOPASNIM OTPADOM U OPŠTINI BUDVA

7.1. Generisanje komunalnog i građevinskog neopasnog otpada

7.1.1. Generisanje komunalnog otpada

Imajući u vidu da je u Budvi turizam osnovna grana razvoja, a s njim povezane aktivnosti dominiraju na budvanskom području.

Mjesta nastajanja komunalnog i građevinskog neopasnog otpada u Budvi:

- Domaćinstva;
- Hoteli, ugostiteljski objekti, trgovine ;
- Obrazovne institucije, policijske i vojne institucije, administracija;
- Industrija i prerađivački kapaciteti;
- Zdravstvene institucije ;
- Stovarišta, zanatski i uslužni objekti;
- Gradilišta, građevinski otpad i šut
- Drveni i zeleni otpad sa javnih površina

Količina proizvedenog komunalnog i građevinskog neopasnog otpada je u direktnoj zavisnosti od broja stanovnika i turista u opštini Budva, broja zaposlenih u ustanovama i preduzećima.

Količina sakupljenog otpada zavisi od nivoa organizovanosti domaćinstva, kao i angažovanja nadležnog preduzeća kojem je opština Budva povjerila poslove upravljanja otpadom.

Na bazi podataka o sakupljenim količinama komunalnog otpada i broja noćenja turista u periodu 2013-2016. godina, u Planu je analizirana količina generisanja otpada u Budvi. Utvrđeno je da stanovnici u Budvi maksimalno stvaraju 1,5 kg otpada/ dan. Takođe je izračunato da turisti koji borave u Budvi generišu 1,8 kg otpada/,dan. Za izračunavanje su korišćeni mjesečni podaci o sakupljenim količinama komunalnog otpada, mjesečni podaci o broju noćenja u Budvi i procenat sakupljanja otpada u 2016. godini.

Industrijskog otpada skoro i da nema, jer nema većih industrijskih objekata na ovom području.

Zbog strukture komunalnog otpada, ima znatnih mogućnosti za njegovo selektivno razdvajanje, odnosno za dobijanje veće količine sekundarnih sirovina. Ne postoji organizovani sistem primarne selekcije izdvajanja korisnih komponenti iz komunalnog otpada na mjestu nastajanja. Postoji manja količina

izdvajanja korisnih komponenti iz komunalnog otpada koji se poslije izdvajanja i sakupljanja se plasiraju kao sirovina na domaće ili inostrano tržište.

Praćene su količine deponovanog komunalnog otpada na regionalnoj sanitarnoj deponiji komunalnog otpada „Možura“ Bar. Utvrđeno je da se količina deponovanog komunalnog otpada povećava, razlog povećanja se tumači povećanim, boljim i češćim sakupljanjem komunalnog otpada. Veoma bitno na povećanje količine nastajanja komunalnog otpada utiče intenzivniji turistički razvoj. Trend razvoja turizma u Budvi treba očekivati i ubuduće.

7.1.2. Generisanje građevinskog neopasnog otpada

Građevinski neopasni otpad se stvara na teritoriji opštine Budva pri izgradnji novih individualnih i kolektivnih stambenih i poslovnih prostora, prilikom rušenja građevinskih objekata. Ovaj otpad je definisan u Katalogu otpada (grupa 17).

Građevinski neopasni otpad ne smije imati opasnih materija. On smije sadržavati neopasne komponente beton, cigla, pločice, keramika, drvo, staklo, bakar, gvožđe i čelik, aluminijum i legure i dr.

Zakonom o upravljanju otpadom definisano je da su jedinice lokalne samouprave dužne da vode računa o tretmanu i zbrinjavanju građevinskog neopasnog otpada.

U narednom periodu u Opštini Budva treba planirati da od ukupne količine doveženog građevinskog neopasnog otpada 40% se ponovo vrati za ponovnu upotrebu.

Drobljeni i mljeveni građevinski neopasni otpad ne smije da sadrži opasnih komponenti koji bi tretirani građevinski otpad preveli u opasni materijal.

Opština Budva je vrlo važna destinacija na kojoj se odvijaju građevinske aktivnosti i vrši izgradnja važnih objekata, takođe treba računati na stvaranje 150 kg/stanovniku (na godišnjem nivou).

7.1.3. Porijeklo otpada

Najveća količina komunalnog otpada koji se generiše na području Opštine Budva potiče iz domaćinstava. U sastav komunalnog otpada ulazi i kabasti otpad, ali i dio opasnog otpada (opasni električni i elektronski otpad, ambalaža od sredstava za čišćenje, baterije, termometri sa živom, otpadni lijekovi).

Građevinski otpad nastaje prilikom izgradnje i rekonstrukcije stambenih i poslovnih objekata, kao i putne infrastrukture. Proizvođači ove vrste otpada su

građevinska preduzeća registrovana za obavljanje građevinskih radova i fizička lica-građani.

Biorazgradivi otpad potiče sa parkovskih površina (suve grane, šibljje, trava, drveće) i kao primjesa i u sklopu drugih kategorija otpada. Ukupnoj količini biološko razgradivog otpada se mogu dodati i količine biološko razgradivog otpada generisanog u privredi.

7.2. Postojeće stanje upravljanja komunalnim otpadom

Za uspostavljanje sistema upravljanja bilo kojom vrstom otpada, veoma značajno je znati vremenski okvir stvaranja otpada i njegov sastav. Ovi podaci potrebni su radi:

- procjene potrebnih kapaciteta za selekciju na izvoru, sakupljanje, transport, recikliranje, tretman i odlaganje;
- procjene operativnih i investicionih troškova koje su vezane za odgovarajuće opcije;
- za postavljanje ostvarljivih ciljeva koji se odnose na stepen obuhvaćenosti komunalnim uslugama, recikliranja i nivoa upravljanja otpadom.

Trenutna predviđanja za proizvodnju komunalnog otpada se zasnivaju na raspoloživim podacima o demografskom, ekonomskom i društvenom razvoju.

Količina otpada i njegov sastav zavise od niza različitih faktora, kao što su:

- broja i rasta stanovništva;
- promjene ekonomske situacije;
- promjene u potražnji za i prirodi potrošnih dobara;
- promjene u metodama prerada;
- efekti političkih promjena.

Poslove sakupljanja, transporta i zbrinjavanja komunalnog otpada povjereno je preduzeću „Komunalno“ d.o.o. Budva.

U prethodnom vremenu naročito od 2000. godine u opštini Budva dolazi do ubrzanog njenog razvoja iz oblasti turizma. Gradi se puno individualno-poslovnih objekata, hotela i motela. Sa ovim razvojem povećava se broj stalnih stanovnika a naročito se povećava broj turista. Oba povećanja direktno utiču na povećanje količine komunalnog otpada koji se stvara na njenoj teritoriji.

U analizi stanja prethodnog perioda potrebno je uzeti u obzir deponovanje miješanog komunalnog otpada dovezenog na deponiju komunalnog otpada „Možura“ Bar u periodu 2013 – 2016 godina.

Podatke o mjestu nastajanja i količini prikupljenog komunalnog otpada treba analizirati najmanje godinu dana, prije sistematizacije preduzeća „Komunalno“ d.o.o. Budva.

Dnevno bilježenje stvorenog komunalnog otpada prema mjestu stvaranja od firme „Komunalno“ d.o.o. Budva je izuzetno bitno za izradu pouzdane analize podataka i za poređenje sakupljenih, transportovanih i deponovanih količina u vremenskim periodima i godišnjim dobima.

U prethodnom periodu na teritoriji Budve privredni i industrijski otpad se nije sakupljao odvojeno od komunalnog otpada. Ukupno sakupljeni otpadi su transportovani i zajedno deponovani na sanitarnu deponiju za komunalni otpad „Lovanja“.

Sanitarna deponija komunalnog otpada „Lovanja“ se nalazi na teritoriji opštine Kotor. Ova deponija je zvanično počela sa radom 2004. godine, opsluživala je 52486 stalnih stanovnika.

Za vrijeme trajanja rada sanitarne deponije „Lovanja“, godišnje se ukupno deponovalo cca 31000 tona otpada.

Sanitarna deponija „Lovanja“ urađena je u skladu sa međunarodnim standardima i finansirana je iz donatorskih sredstava Svjetske banke. Dno deponije je u potpunosti hidroizolovano, i postoje svi potrebni obodni i drenažni kanali. Propisno je ograđena i osvijetljena.

Na deponiji Lovanja, se danas obavljaju aktivnosti posebna separacija kartona i papira i PET ambalaže njihovo baliranje i prodaja.

Budući da za vrijeme trajanja turističke sezone broj noćenja i, sljedstveno tome, broj gostiju drastično poraste od 80.000 do 160.000 turista, na teritoriji sve tri opštine.

Analizama sakupljanja i transporta komunalnog otpada na prostoru opštine Budva se utvrdilo, da se količine iz godine u godinu povećavaju, pa je na teritoriji opštine Budva u 2015. godini na deponiji „Možura“ deponovano 21.483 tona komunalnog otpada.

Rezultat krajnje analize predstavlja jedan od najvažnijih podataka za uspješno planiranje održivog sistema upravljanja otpadom, prevashodno za procjenu veličine, vrste, broja i kapaciteta neophodne infrastrukture prema mjesnim zajednicama.

7.2.1. Posude za sakupljanje komunalnog otpada

Sakupljanje otpada na teritoriji opštine Budva vrši se u kontejnerima zapremine 1,1 m³. Takođe sakupljanje komunalnog otpada se vrši u kontejnerima koji imaju sistem potisnih ploča, koji se na specijalnim vozilima se odvoze na deponiju „Možura“ d.o.o. Bar.

Međutim, na teritoriji opštine Budva postoji višegodišnji problem određivanja lokacija za postavljanje kontejnera. Zbog porasta broja korisnika odlaganja komunalnog otpada tokom ljetnjih mjeseci, nedostatak kontejnera i kontejnerskih stanica dolazi do izražaja.

Postojeći sistem upravljanja otpadom ne ispunjava zahtjeve integralnog i održivog upravljanja komunalnim otpadom. Stanje se može popraviti uvođenjem sistema reciklaže, što uključuje i definisanje lokacija za postavljanje posuda za primarnu selekciju otpada, lokacija za reciklažno dvorište na teritoriji opštine.

7.2.2. Posude za selektivno sakupljanje komponenti iz otpada

U opštini Budva se vrši primarno selektivno sakupljanje materijala kartona, papira, plastike i metala na mjestu nastajanja.

Trenutno u Budvi je za selektivno izdvajanje komponenti postavljeno:

- 25 mrežastih korpi zapremine od 1m³,
- 8 kontejnera zapremine 3m³,
- 7 mrežastih kontejnera za papir i karton zapremine 4-6m³ (lokacije: Petrovac 1, Stari grad 2, Voli Budva 1, Mega market 2, Aroma market 1).

Korpe i kontejneri su namijenjeni za izdvajanje kartona, papira, plastike, aluminijumskih posuda.

7.2.3. Privredni subjekti u opštini Budva

U 2006. godini došlo je do otvaranja novih hotela visoke kategorije, kao što su: Hotel Queen of Montenegro, Hotel Splendid i Hotel Bellevue u Budvi (Bečići). Došlo je i do pripremnih aranžmana za dolazak renomiranih internacionalnih hotelskih menadžment kompanija Aman Resorts za zakup hotela „Sveti Stefan“, „Miločer“ i „Kraljičina plaža“, što može biti dobar katalizator za dolazak velikih investitora u Crnu Goru.

7.2.4. Objekti za privremeno skladištenje komunalnog otpada

Na teritoriji Opštine Budva za sada nijesu izgrađena reciklažna dvorišta.

Za potrebe selektivnog odvajanja zelenog otpada izgrađeno je postrojenje za kompostiranje na prostoru koje je u vlasništvu „Komunalno“ d.o.o. Kotor u Kavču. U sklopu postrojenja su napravljeni i boksovi za odlaganje zelenog otpada koji se sakuplja sa područja opština Kotor, Tivat, Budva i Herceg Novi.

7.3. Privremena odlagališta za biljni i kabasti otpad

Na prostoru opštine Budva postavljeni su privremeni mrežasti boksovi za biljni otpad iz domaćinstva.

Takođe su na određenim lokacijama postavljeni mrežasti metalni boksovi za kabasti otpad za staro pokućstvo, namještaj, kućne aparate i sl.

7.4. Sakupljanje komunalnog otpada na teritoriji Opštine Budva

U skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom opština Budva je povjerila poslove sakupljanja i transporta komunalnog otpada do deponije za zbrinjavanje – odlaganje komunalnog otpada preduzeću „Komunalno“ d.o.o. Budva.

Zakon (član 13) propisuje da se komunalni otpad sakuplja odvojeno, ako je tehnološki i ekonomski opravdano. Takođe, Zakon obavezuje jedinicu lokalne samouprave da u narednom petogodištu vrši odvojeno sakupljanje otpada kao i da vrši kontinuirano mjerenje komunalnog otpada.

Opština Budva je napravila ugovor sa deponijom „Možura“ d.o.o. Bar o deponovanju komunalnog otpada i svakodnevno mjerenje komunalnog otpada koji se doprema specijalnim vozilima iz Budve.

Poslove sakupljanja, transporta otpada sa teritorije Opštine Budva obavlja „Komunalno“ d.o.o. Budva.

„Komunalno“ d.o.o. Budva obavlja sljedeće djelatnosti: čišćenje javnih površina, sakupljanje, odvoženje i deponovanje smeća iz stambenih i poslovnih zgrada i prostorija i smeća sa javnih površina, uklanjanje, odvoz i deponovanje otpada sa javnih površina, korišćenje, održavanje i čuvanje deponija, održavanje i uređenje parkova, javnih zelenih i rekreacionih površina, proizvodnja, nabavka i promet sadnog, sjemenskog i drugog biljnog materijala, izgradnja pijaca i pružanje pijačnih usluga, zbrinjavanje napuštenih ili izgubljenih životinja (kućnih ljubimaca) i održavanje skloništa za njihovo zbrinjavanje, izvođenje radova niskogradnje i izvođenje instalacionih radova (izgradnja i održavanje javne rasvjete i slični poslovi).

„Komunalno“ d.o.o. Budva kroz izmjene i dopune Skupštine Opštine Budva dobija dvije novu djelatnost: postavljanje horizontalne i vertikalne signalizacije.

7.5. Postojeća oprema i mehanizacija „Komunalno“ d.o.o. Budva

Vozni park se sastoji od vozila za transport robe i zaposlenih, putničkih vozila i specijalnih vozila kao što su: specijalna vozila za odvoz smeća, cistijerne za vodu, cistijerne za pranje kontejnera, usisivači za čišćenje ulica, specijalno vozilo sa hidrauličnom platformom za rad na stubovima javne rasvjete,

kombinovana mašina za zemljane radove, specijalno vozilo za utovar i odvoz raznih vrsta otpada i sl.

Tabela 9. Oprema i vozni park „Komunalno“ d.o.o. Budva

Autocisterna FAP 13/14, godina proizvodnje 1982., 2 vozila
Autocisterna Mercedes 18/23, godina proizvodnje 2007,
Autopodizač GRAJF 18/28, godina proizvodnje 2012,
Autopodizač IVECO ML160, godina proizvodnje 2012,
Grajfer ŠTAJER, 19/21, godina proizvodnje 1995, nosivost je 8800 kg
Grajfer MERCEDES BENZ 814, godina proizvodnje 1989, nosivost 2190 kg
Kantarica 18/29, godina proizvodnje 2008, nosivost 6000 kg
Kant 18/23, godina proizvodnje 2007,
Kant 18/28, godina proizvodnje 2012, nosivost 5500 kg
Kant 18/24, godina proizvodnje 1999, nosivost 7000 kg, 4 vozila
Kant 18/23, godina proizvodnje 2006, nosivost 7000 kg
Kant Karton 18/28, nosivost 7000 kg
Kant Troos 25/28, godina proizvodnje 2008, nosivost 10460 kg
Kant Troos 25/33, godina proizvodnje 2008, nosivost 12380 kg
Kant Troos 25/33, godina proizvodnje 2012, nosivost 12150 kg
Kant Effedi, godina proizvodnje 2003, nosivost 560 kg
Kant Mitshubishi Mazzocc, godina proizvodnje 2012,
Usisivač MATEO, godina proizvodnje 2005,
Usisivač RAVO 5002, godina proizvodnje 1996,
IVECO DAILY 60C15, godina proizvodnje 2016,
IVECO DAILY 60C15, godina proizvodnje 2016,
Autopodizač, MERCEDES 18/29 AXOR, godina proizvodnje 2016,
Usisivač SWINGO 100, godina proizvodnje 2008,
Putar TAM 80/T5, godina proizvodnje 1991, nosivost 950 kg
Putar Mercedes Benz 609, godina proizvodnje 1991, nosivost 2430 kg
Putar Mercedes Benz 711, godina proizvodnje 1994, nosivost 2300 kg
Zastava PAUK, godina proizvodnje 1995, nosivost 3000 kg
Autokorpa MERCEDES
Autokorpa RENAULT 65-4, godina proizvodnje 1994, nosivost 2940 kg
MAHUNDRA
Bager I.C.B. 4x, godina proizvodnje 2003.
Droblilica za zeleni otpad.

7.6. Sakupljene, transportovane i zbrinute količine miješanog komunalnog otpada sa prostora opštine Budva u periodu 2013 – 2016 godina i deponovane na sanitarnu deponiju komunalnog otpada „Možura“ Bar

7.6.1. Stvaranje i proizvođači otpada u Opštini Budva

Opština Budva na svojoj teritoriji nema sanitarnu deponiju komunalnog otpada. U skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom „Komunalno“ d.o.o. Budva je sačinila Ugovor sa firmom Deponija „Možura“ d.o.o. Bar o kompletnom zbinjavanju miješanog komunalnog otpada nastalog na teritoriji Budva.

Odvoz komunalnog otpada vrši „Komunalno“ d.o.o. Budva svojim specijalizovanim vozilima svih 365 dana u godini. Usluge zbrinjavanja odnosno deponovanja komunalnog otpada na deponiju Možura d.o.o. Bar plaća Budva, mjesečno prema utvrđenim količinama na elektronskoj vagi. Na ovaj način grad Budva ima uvijek precizne količine sakupljenog i deponovanog komunalnog otpada dopremljenog na deponiju Možura – Bar.

Komunalni otpad na području Opštine Budva se proizvodi u domaćinstvima, javnim institucijama, javnim preduzećima, hotelima i drugim turističkim sadržajima, proizvodnim organizacijama, medicinskim i veterinarskim ustanovama, servisima različitih usluga, školama, transportnim preduzećima, građevinskim preduzećima i dr.

Na osnovu podataka „Komunalno“ d.o.o. Budva godišnja količina komunalnog otpada koja je sakupljena, transportovana i odložena na deponiju „Možura“ d.o.o. Bar za 2016. godinu iznosila je 22.270 tona. Ova količina je veća u odnosu na 2015. godinu kada je deponovano 21.483 tone i 2014. godinu kada je deponovano na „Možuri“ 20.684 tone komunalnog otpada.

Da bi se izvršilo kvalitetno planiranje i upravljanje komunalnim otpadom, preduzeće „Komunalno“ d.o.o. Budva treba da uradi realnu bazu podataka u kojoj će biti definisano mjesto nastanka, količine sakupljenog otpada, njegovo transportovanje do mjesta mjerenja i zvaničnog deponovanja.

Proizvođač proizvoda od kojeg potiče otpad odgovoran je za odabir rješenja zaštite životne sredine i izmiruje sve troškove vezane za upravljanje otpadom koji generiše svojim radom po principu "proizvođač plaća".

Prikaz proizvođača po vrstama otpada u opštini Budva:

- **Komunalni otpad:** domaćinstva, hoteli, preduzeća, javna preduzeća i ustanove, zdravstvo, ugostiteljski i trgovački objekti.

- **Ambalažni otpad:** domaćinstva, preduzeća, ustanove, hoteli, ugostiteljski i trgovački objekti.
- **Građevinski otpad:** građevinska preduzeća i fizička lica koja vrše izgradnju, rekonstrukciju ili adaptaciju.

7.6.2. Sakupljanje otpada

Osnovno sakupljanje otpada odnosi se na komunalni otpad. Miješani komunalni otpad se sakuplja u određenim kontejnerima za sakupljanje komunalnog otpada na posebnim lokacijama u gradu i prigradskim naseljima kojim je obuhvaćeno 94% teritorije opštine. Ovaj podatak je dobijen na osnovu informacije preduzeća „Komunalno“ d.o.o. o broju korisnika fizičkih lica u 2016. godini (19.947 korisnika) i procijenjenog broja stanovnika u Budvi, za istu godinu, koji iznosi 21.241 stanovnika (procjena je urađena osnovu podataka Monstat-a broju stanovnika u periodu 2011-2015. godina). Broj korisnika je dobijen na osnovu podatka o lokacijama postavljenih kontejnera u naseljima Opštine Budva.

Na osnovu sistematizovanih podataka iz 2016. godine u Budvi se, za sakupljanje otpada, koristi:

- 812 kontejnera zapremine 1,1 m³
- 13 press kontejnera zapremine 10 m³.
- 2 kontejnera zapremine 5 m³,
- 6 kontejnera zapremine 7 m³,
- 100 kanti za smeće od 240 l.

Lokacije kontejnera 1,1 m³ po naseljima:

Budva centar	176
Podkošljun	15
Laze	15
Centar prema Starom gradu od hotela Park + hoteli	104
Bijeli do	39
Babin do	30
Bečići, Ivanovići	70
Rafailovići	15
Kamenovo, Pržno, Poliličak	24
Sveti Stefan	24
Blizikuće	9
Drobni pijesak	2
Reževići i Perazića do	22
Petrovac	112
Buljarica	48

Kufin	10
Markovići	10
Stanišići	1
Lapčići	3
Pobore	3
Brajići	6
Kuljače	9
Crvena glavica	1
Rustovo	2
Mrčevo polje	37
Seoce	6
Prijevor	11
Svinjište	1
Lastva	7

Lokacije za press kontejnere su: Stari grad, Stara autobuska, Petrovac VOLI, Zlatibor, Pošta, Miločer, Hotel Park, Petrovac Rivijera, Jaz.

U Opštini Budva ne postoji nikakva deponija komunalnog otpada. Međutim, taj problem je za sada riješen odlaganjem komunalnog otpada na međuopštinsku, tj. Regionalnu deponiju „Možura“ d.o.o. Bar. Sa preduzećem „Možura“ d.o.o. Bar koje gazduje deponijom Možura, Opština Budva je potpisala Ugovor o deponovanju komunalnog otpada na neodređeno vrijeme. Preduzeće „Komunalno“ d.o.o Budva vrši 365 dana u godini sakupljanje i odvoz sakupljenog komunalnog otpada na deponiju „Možura“ d.o.o. Bar.

U nastavku su dati podaci o sakupljenoj, transportovanoj i deponovanoj količini komunalnog otpada sa prostora Opštine Budva na regionalnu sanitarnu deponiju komunalnog otpada Možura – Bar.

Praćenja količine deponovanja komunalnog otpada na regionalnu deponiju Možura vrši se na dnevnom, mjesečnom i godišnjem nivou.

Komunalni otpad iz Budve se svakog dana dovozi specijalnim vozilima i deponuje u sanitarne kade, koje su urađene u skladu sa propisima. Na prijemnom punktu se vrši identifikacija vozila , mjeri bruto težina vozila sa otpadom. Poslije deponovanja otpada vozilo se vraća na prijemni punkt gdje se na elektronskoj vagi utvrđuje količina deponovanog komunalnog otpada.

7.6.3. Količine sakupljenog i deponovanog komunalnog otpada

U nastavku su date količine komunalnog otpada sakupljene, transportovane i deponovane na sanitarne kade „Možura“ d.o.o. Bar, za period 2013 – 2016 godina.

Tabela 10. Količina komunalnog otpada deponovanog na Možura - Bar u 2013. godini

Mjesec	Količina komunalnog otpada deponovanog na Možura - Bar (t)
I	881,38
II	815,41
III	1.021,92
IV	1.148,02
V	1.608,68
VI	2.304,90
VII	3.453,86
VIII	3.814,24
IX	2.261,82
X	1.377,34
XI	1.028,36
XII	960,10
UKUPNO u 2013 god	20.676,03 (t)

Tabela 11. Količina komunalnog otpada deponovanog na Možura - Bar u 2014. godini

Mjesec	Količina komunalnog otpada deponovanog na Možura - Bar (t)
I	988,06
II	843,98
III	1.012,56
IV	1.155,76
V	1.564,08
VI	2.277,18
VII	3.463,92
VIII	3.882,22
IX	2.352,62
X	1.296,10
XI	931,38
XII	917,13
UKUPNO u 2014 god	20.684,99 (t)

Tabela 12. Količina komunalnog otpada deponovanog na Možura - Bar u 2015. godini

Mjesec	Količina komunalnog otpada deponovanog na Možura - Bar (t)
I	964,24
II	849,63
III	1.029,32
IV	1.172,47
V	1.580,50
VI	2.287,58
VII	3.880,97
VIII	4.082,12
IX	2.314,48
X	1.373,62
XI	988,60
XII	960,10
UKUPNO u 2015 god	21.483,67 (t)

Tabela 13. Količina komunalnog otpada deponovanog na Možura - Bar u 2016. godini

Mjesec	Količina komunalnog otpada deponovanog na Možura - Bar (t)
I	937,62
II	914,42
III	1.090,08
IV	1.247,70
V	1.620,67
VI	2.444,24
VII	3.909,77
VIII	4.136,17
IX	2.474,12
X	1.447,86
XI	1.036,28
XII	1.011,70
UKUPNO u 2016 god	22.270,63

Analiza praćenja sakupljanja, transporta i deponovanja komunalnog otpada je pokazala da se u periodu 2013 - 2016. godina javlja trend povećanja sakupljanja i deponovanja miješanog komunalnog otpada, od 20.673,03 u 2013, do 22.270,63 u 2016. godini.

Preduzeće "Komunalno" d.o.o. Budva raspolaže sa podacima o količini sakupljenog i deponovanog kabastog otpada.

Tabela 14. *Količina kabastog otpada sakupljena i transportovana na privremenu deponiju kabastog otpada u Brajićima*

Godina	Količina kabastog otpada (t)
2013	1.500 t
2014	1.034 t
2015	855 t
2016	1.340 t

Tabela 15. *Ukupna količina komunalnog otpada dobijena zbirom deponovanih količina komunalnog otpada i količina kabastog i zelenog otpada*

Godina	Ukupna količina komunalnog otpada (t)
2013	22.176 t
2014	21.719 t
2015	22.342 t
2016	24.098 t

7.6.4. Struktura (sastav) komunalnog otpada na primorju

Tabela 16. *Sastav otpada po vrstama naseljenih mjesta (%) za Primorje (izvor DPUO)*

Vrsta otpada	Urbano	Ruralno
Organski	31,89	33,69
Papir i karton	14,23	9,02
Staklo	6,41	6,17
Teški metali	1,78	0,47
Obojeni metali (Al i dr.)	2,33	2,85
Drvo	2,45	4,27
Kompozitna ambalaža	1,59	1,42
PET	6,41	6,17
Plastika	9,85	12,34
Tekstil	3,75	6,64
Inertni otpad (šut i dr.)	2,26	1,81
Opasni otpad	0,59	0,56
Zeleni otpad	0,69	0,77
Ostalo	11,39	9,49

Ovakav sastav otpada odnosi se na otpad sakupljen iz domaćinstava, komercijalnog, administrativnog sektora, kao i turizma. Uključena je i količina

zelenog otpada koji potiče od košenja zelenih površina, orezivanja granja i održavanja drugih zelenih površina i grobalja.

Morfološki sastav komunalnog otpada je maseni udio pojedinih komponenata u karakterističnom uzorku otpada. Direktno zavisi od mnogo faktora a u osnovi je diktiran standardom stanovništva koji ga na određenom prostoru stvara, njegovim navikama, tipu naselja u kome živi, kvalitetom postojeće komunalne infrastrukture, vrstama privredne djelatnosti koja je zastupljena na datom području, godišnjim dobom, klimom i dr.

7.7. Postojeće stanje upravljanja građevinskim neopasnim otpadom

Građevinski neopasni otpad u Opštini Budva odlaže se na lokaciji Brajići (kat. parceli br. 238 KO Brajići), kako je predviđeno Planom postavljanja privremenih objekata za teritoriju Opštine Budva za period od 01.01.2016. do 31.12.2018. godine, koji je usvojen na sjednici Skupštine opštine Budva održanoj 18., 19., 20. i 24. maja 2016.godine. Pomenuti plan je objavljen u "Službenom listu Crne Gore - Opštinski propisi", br. 25/16.

7.8. Upravljanje biootpadom i zelenim otpadom

7.8.1. Upravljanje biootpadom u Budvi

Biootpad je biološki razgradiv otpad iz vrtova i parkova, hrane i drugi otpad koji nastaje u domaćinstvima, ugostiteljskim i maloprodajnim objektima i sličan otpad iz objekata namijenjenih za proizvodnju prehrambenih proizvoda.

Prema podacima „Komunalno“ d.o.o. Budva procijenjena količina biootpada za 2014. godinu iznosi 5.170 m³, a za 2015. godinu iznosi 5.490 m³. Preduzeće „Komunalno“ d.o.o. odlaže sakupljeni biootpad na lokaciji Brajići.

7.8.2. Selektivno odvajanje zelenog otpada u Budvi, Kotoru, Tivtu i Herceg Novi

7.8.2.1. Uspostavljanje kompostiranja u opštinama Kotor, Tivat, Budva i Herceg Novi

19. Decembra 2013 godine "Komunalno" d.o.o. Budva je zajedno sa Komunalnim preduzećima Kotor, Tivat, Herceg Novi i nevladinom organizacijom EKO Centar Delfin, započeo sprovođenje aktivnosti Projekta.

Uspostavljanje kompostiranja i selektivnog odlaganja u otpada u ove 4 opštine. Projekat je finansiran od Strane Evropske Unije, u okviru međuopštinskog razvojnog grant programa.

Vodeći partner je "Komunalno" Kotor.

Opšti cilj međupštinskog partnerstva je ostvaren - socio-ekonomski razvoj i unaprijeđenje kvaliteta života građana primorskog regiona Crne Gore kroz održivo upravljanje otpadom.

U toku realizacije pomenutog projekta uspješno je realizovan niz aktivnosti:

- ojačani su kadrovski kapaciteti i međupštinska saradnja,
- izgrađeno je postrojenje za kompostiranje. Postrojenje se prostire na 600m², nadkriveno je čeličnom konstrukcijom i nalazi se na prostoru koje je u vlasništvu „Komunalno“ d.o.o. Kotor u Kavču. U sklopu postrojenja su napravljeni i boksovi za odlaganje zelenog otpada koje će donositi sa područja ove 4 opštine,
- nabavljena je i instalirana opremu za kompostiranje zelenog otpada, drobilica i prevrtač,
- nabavljeno je 18 kontejnera za zeleni otpad zapremine 7 m³.

Počev od 01.03.2016. godine, "Komunalno" d.o.o. Budva svakog dana organizuje prikupljanje i odvoženje zelenog otpada, po pozivu sa lokacije gdje specijalno vozilo "Grajfer" nesmetano može pristupiti, bez posebne nadoknade. Do kraja 2016. godini sakupljeno je 27 tona zelenog otpada sa područja Opštine Budva (9 kontejnera zapremine 7m³, pri čemu je računato da je masa punog kontejnera 3 tone).

7.9. Upravljanje otpadnom ambalažom

Otpadna ambalaža je ambalaža ili ambalažni materijal koje su otpad, osim ostataka materijala koji nastaju prilikom izrade ambalaže.

Na bazi podataka od preduzeća "Komunalno" d.o.o. Budva u Opštini Budva vrši se selektivno sakupljanje papira i kartona i PET ambalaže. Podaci o godišnjim količinama dati su u tabeli:

Godina	Papir i karton	PET Ambalaža
2012	430 t	-
2013	411,84 t	7,2 t
2014	276 t	6,9 t
2015	475,6 t	1,4 t
2016	572 t	1,7 t

Sakupljeni papir i karton, odnosno PET ambalaža balira se u sklopu lokacije komunalnog preduzeća u Bečićima na lokaciji komunalnog preduzeća „Komunalno“ d.o.o. Budva. Papir i karton, kao i PET ambalaža se izdvaja sakuplja i odvozi firma „Sveti Nikola“ iz Nikšića.

7.10. Postojeće stanje upravljanja komunalnim otpadom u području morskog dobra ili na zaštićenom području

Opština Budva je u zahvatu Morskog dobra, kao i Nacionalnog parka „Lovćen“, pa su u sljedećim cjelinama obrađeni podaci o postojećem stanju upravljanja otpadom u području morskog dobra i na zaštićenom području.

7.10.1. Postojeće stanje upravljanja komunalnim otpadom u području morskog dobra

Na bazi raspoloživih podataka iz Opštine Budva, u zoni Morskog dobra zakupci plaža sklapaju ugovor sa komunalnim preduzećem za odvoz komunalnog otpada, a za plaže koje nisu date u zakup Morsko dobro potpisuje ugovor sa komunalnim preduzećem. Obračunava se naplata po površini plaže, sakuplja se i odvozi kao i ostali komunalni otpad. Za sakupljanje komunalnog otpada koriste se kante zapremine 200 l i metalne korpe.

7.10.2. Postojeće stanje upravljanja komunalnim otpadom na zaštićenom području

Na području Parka nema stalnih naselja, već je stanovništvo skoncentrisano u zaštitnoj (kontaktnoj) zoni parka i to u 12 naselja.

Na cijelom prostoru Nacionalnog parka nije rentabilno organizovati sakupljanje otpada kao u urbanim strukturama. Potrebno je raditi na podizanju svijesti izletnika da bi sami izletnici sakupljali otpad koji proizvedu i iznosili ga van područja Nacionalnog parka.

Komunalni otpad sa područja Starog grada Budva odlaže se na platou kod marine (ispred plaže Pizana), u jednom press kontejneru i jednoj korpi za selektivno sakupljanje otpada.

8. OPCIJE ZA USPOSTAVLJANJE SISTEMA REGIONALNOG UPRAVLJANJA OTPADOM

Uspostavljanje sistema regionalnog upravljanja otpadom na teritoriji Crne Gore, detaljno obrađeno Državnim planom upravljanja otpadom (DPUO) iz 2015. godine. Bazira se na ranijim težnjama države da formira više regionalnih centara koji će biti zaduženi za upravljanje otpadom u domenu definisanih granica regiona. Sistem podrazumijeva osnivanje regionalnih preduzeća koja bi bila zadužena za upravljanje određenim i/ili izgrađenim objektima predviđenim za kontrolisano zbrinjavanje i/ili obradu otpada na teritoriji datog regiona.

Na osnovu preliminarne analize raspoloživih podataka o stanju u upravljanju otpadom u Crnoj Gori generisanim količinama, kao i podataka o međusobnoj udaljenosti opština i kategorijama postojećih i budućih puteva koji ih spajaju, došlo se do dvije potencijalne opcije za formiranje regionalnog sistema, kako je i predstavljeno u tekstu koji slijedi.

Podaci o količinama otpada koji nastaje potiču iz zvaničnog Izvještaja o sprovođenju Državnog plana upravljanja otpadom iz 2013. godine.

OPCIJA 1: FORMIRANJE PET (5) REGIONALNIH CENTARA ZA UPRAVLJANJE OTPADOM

Centri pet regiona bi bili pozicionirani u Podgorici, Nikšiću, Bijelom Polju, Baru i Herceg Novom.

PRIMORJE 2 (Herceg Novi, Kotor, Tivat i Budva)

- Predviđa se da centar regiona bude pozicioniran u Herceg Novom.
- Smatra se neophodnim formiranje regionalnog preduzeća koje bi bilo zaduženo za upravljanje otpadom u okviru ovog regiona, što podrazumijeva i upravljanje cjelokupnom infrastrukturom neophodnom za adekvatno upravljanje otpadom, kao i regionalnim centrom koji bi se dodatno izgradio na teritoriji Opštine Herceg Novi.
- Regionalni centar u Herceg Novom bi trebalo da sadrži MRF postrojenje koje je već izgrađeno za potrebe samog Herceg Novog, kao i sanitarnu deponiju za odlaganje preostalog mješovitog komunalnog otpada i otpada doveženog iz preostalih opština regiona, tj. postrojenja za povrat materijala (MRF postrojenje) iz Kotora.
- Projektna dokumentacija za izgradnju deponije u Herceg Novom je izrađena a lokacija za izgradnju sanitarne deponije koja je u njoj obrađena je lokacija Duboki Do. Trenutno se razmatra ispravnost te odluke i ukoliko se od ove lokacije odustane, neophodno je izraditi studiju izbora

nove lokacije u kojoj bi se razmotrila druga rješenja i definisalo odgovarajuće.

- MRF postrojenje i transfer stanica postoje u Kotoru, tako da bi otpad iz opština Kotor, Budva i Tivat trebalo da bude tretiran na toj lokaciji.
- Nije predviđena izgradnja dodatnih transfer stanica ali je planirana izgradnja reciklažnog dvorišta sa sortirnicom na teritoriji Opštine Budva.
- U okviru kompleksa reciklažnog centra u Kotoru, u toku je izgradnja postrojenja za kompostiranje. Na ovom postrojenju se predviđa, prije svega, obrada zelenog otpada ali i obrada dijela frakcije organskog otpada iz mešovitog komunalnog otpada.
- Za određeni broj domaćinstava koja se nalaze na udaljenijim lokacijama, predviđa se nabavka manjih kompostera za domaćinstva (komercijalni proizvod).
- U svim opštinama regiona Primorje 2, neophodno je odrediti lokacije za odvojeno sakupljanje i obradu građevinskog otpada, u što je moguće skorijem vremenskom periodu. U okviru regionalnog centra u Herceg Novom, predviđa se instaliranje drobilice kojom bi se vršilo usitnjavanje donijetog građevinskog otpada, kako bi se ova vrsta otpada pripremila za ponovnu upotrebu, a na prvom mjestu kao inertni materijal za prekrivanje odloženog komunalnog otpada. Ova aktivnost se može obavljati i u dogovoru sa nekim drugim pravnim licem koje posjeduje drobilicu, a može se odvijati u svim opštinama posebno, ukoliko takvi uslovi postoje, budući da je moguće ostvariti značajne dobiti ali i da je Zakonom o upravljanju otpadom predviđena obaveza reciklaže ove vrste otpada.
- Budući da je Budva gotovo podjednako udaljena od Kotora i od Bara, a da se u letnjoj sezoni znaju stvarati veće gužve na potezu prema Kotoru, Budvi se mora ostaviti mogućnost da sama odredi da li joj više odgovara da bude dio regiona Primorje 1 ili Primorje 2. Tu odluku će naravno diktirati i ekonomski aspekt tj. visina naplate za usluge sekundarne selekcije i deponovanja.

OPCIJA 2: FORMIRANJE TRI (3) REGIONALNA CENTRA ZA UPRAVLJANJE OTPADOM

Centri regiona bi bili pozicionirani u Podgorici, Bijelom Polju i Baru. Razlika u odnosu na Opciju 1 je objedinjavanje regiona Centar 1 i Centar 2 u jedinstven region Centar i objedinjavanje regiona Primorje 1 i Primorje 2 u region Primorje.

PRIMORJE (Bar, Ulcinj, Budva, Kotor, Herceg Novi, Tivat)

- Predviđa se da centar primorskog regiona bude pozicioniran u Baru.

- Upravljanjem otpadom bi se bavilo već formirano regionalno preduzeće, uz neophodno ponovno definisanje međuopštinskih sporazuma.
- Regionalni centar u Baru bi trebalo da sadrži MRF postrojenje) koji će sadržati liniju za sekundarnu selekciju korisnih komponenti mešovitog otpada sakupljenog u Baru, Ulcinju i Budvi, presu za kompresovanje (baliranje) sekundarnih sirovina, privremeno skladište za izdvojene i balirane sekundarne sirovine, dio za privremeno skladištenje doveženih i izdvojenih posebnih vrsta otpada i, već izgrađenu, sanitarnu deponiju za odlaganje preostalog mješovitog komunalnog otpada i otpada doveženog iz preostalih opština regiona, tj. MRF postrojenja.
- MRF postrojenje u Baru nije izgrađeno ali je njegova izgradnja već planirana. Pored ovog planiranog MRF postrojenja, u funkciji su dva već izgrađena MRF postrojenja u Kotoru i Herceg Novom. MRF postrojenje u Herceg Novom mora da počne da ostvaruje pun učinak kako bi se količine otpada koje je potrebno prevesti do Bara što više smanjile. Po potrebi, uvesti treću smjenu u rad.
- Planirana je izgradnja jedne transfer stanice na teritoriji Opštine Herceg Novi.
- Regionalna deponija za odlaganje otpada je već izgrađena na lokaciji Možura na teritoriji Opštine Bar, s tim što je projektovanje kapaciteta deponije vršeno za potrebe Bara i Ulcinja. Ipak, deponija realno zadovoljava potrebe deponovanja veće količine otpada nego što su količine koje se dopremaju iz ove dvije opštine, a trenutno se na njoj djelimično odlaže i otpad sa teritorije opština Kotor, Tivat, Budva i Berane. Neophodno je ozbiljno razmotriti realne mogućnosti ove deponije da primi cjelokupnu količinu otpada generisanog na teritorijama opština ovog potencijalnog regiona.
- U okviru kompleksa sanitarne deponije u Baru, predviđa se izgradnja postrojenja za kompostiranje. Na ovom postrojenju se predviđa, prije svega, obrada zelenog otpada ali i obrada dijela frakcije organskog otpada iz mješovitog komunalnog otpada. Pored postrojenja u Baru, neophodno je razmotriti isplativost izgradnje postrojenja za kompostiranje i na teritoriji Opština Herceg Novi, dok je izgradnja postrojenja za kompostiranje na teritoriji Opštine Kotor u toku. Do trenutka izgradnje postrojenja za kompostiranje, predviđa se određivanje lokacije za odvojeno odlaganje zelenog otpada na teritoriji svake od jedinica lokalne samouprave ovog regiona.
- Za određeni broj domaćinstava koja se nalaze na udaljenijim lokacijama, predviđa se nabavka manjih kompostera za domaćinstva (komercijalni proizvod). U svim opštinama regiona Primorje, neophodno je odrediti lokacije za odvojeno i kontrolisano odlaganje građevinskog otpada, u što je moguće skorijem vremenskom periodu. U okviru regionalnog centra u Bar, predviđa se instaliranje drobilice kojom bi se vršilo usitnjavanje

donijetog građevinskog otpada, kako bi se ova vrsta otpada pripremila za ponovnu upotrebu, a na prvom mjestu kao inertni materijal za prekrivanje odloženog komunalnog otpada. Ova aktivnost se može obavljati i u dogovoru sa nekim drugim pravnim licem koje posjeduje drobilicu, a može se odvijati u svim opštinama posebno, ukoliko takvi uslovi postoje, budući da je moguće ostvariti značajne dobiti ali i da je Zakonom o upravljanju otpadom predviđena obaveza reciklaže ove vrste otpada.

- Predviđa se formiranje reciklažnih dvorišta u svim opštinama regiona, s tim da se predviđa da reciklažno dvorište bude u okviru MRF postrojenja, ukoliko se oni gradi i nakon što izgradnja bude završena.

Za primorsku oblast veoma bitno da se reguliše pitanje konačnog odlaganja komunalnog otpada na deponiju Možura u Baru. Pri ovome se vodi računa o udaljenost gradova Budve, Tivta, Kotora, Ulcinja od izgrađene sanitarne deponije komunalnog otpada Možura d.o.o. Bar.

Ova opcija omogućava da opština Budva na najjednostavniji i ekonomski održiv način riješi važno pitanje izgradnje reciklažnog dvorišta sa sortirnicom predvidi plansko rješavanje selektivnog sakupljanja korisnih komponenti koje se nalaze u komunalnom otpadu.

Selektivno sakupljanje korisnih komponenti će imati kao konačan stav smanjenje količine komunalnog otpada koji se na kraju mora deponovati. Planirano je da se svake godine povećava količina izdvojenih korisnih komponenti, a smanjuje količina komunalnog otpada koji će se deponovati.

Ova opcija omogućava da se u narednom periodu ne vrši izgradnja nove sanitarne deponije za komunalni otpad. U poglavlju 7.0 je definisana količina komunalnog otpada koji je sakupljana na teritoriji opštine Budva i od 2012 godine transportovana i deponovana na sanitarnu deponiju Možura –Bar. Plan je predvidio da se definiše izgradnja jednog reciklažnog dvorišta sa sortirnicom.

Opština Budva je, zajedno sa opštinama Kotor, Tivat i Herceg Novi, započela rješavanje problema zelenog i drvenog otpada.

Sistem centralizovanog upravljanja komunalnim otpadom, je predviđen kao opcija iz Državnog plana upravljanja otpadom.

9. UPRAVLJANJE KOMUNALNIM I NEOPASNIM GRAĐEVINSKIM OTPADOM

9.1. Ciljevi u upravljanju komunalnim neopasnim otpadom

Osnovni cilj lokalnog Plana upravljanja komunalnim i neopasnim otpadom jeste smanjenje ili u nekim slučajevima minimalizacija uticaja navedenih otpada na životnu sredinu, život i zdravlje ljudi, efikasnost u upravljanju resursima na teritoriji opštine Budva.

Takođe je cilj, da se na teritoriji opštine Budva u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom, obezbijedi kontrola stvaranja i optimalno selektiranje otpada.

Cilj Plana jeste, da se u planskom periodu 2017 – 2020 godina ostvari, da se od ukupne količine materijala koji se mogu reciklirati, 35 % papira i kartona, plastike, metala i stakla izdvoji i pripremi za ponovnu upotrebu.

Planirani ciljevi upravljanja komunalnim otpadom biće ostvareni u narednom periodu 2017-2020 godina a prema prioritetima :

- Uspostavljanje zaokruženog sistema informisanja u oblasti upravljanja komunalnim i građevinskim neopasnim otpadom, za sve relevantne parametre, količina i struktura otpada, sezonske varijacije, struktura troškova i td.;
- Definisanje sistema primarne selekcije, prikupljanja i transporta otpada (Opština Budva će donijeti Odluku o načinu na koji se vrši odvojeno sakupljanje i sakupljanje komunalnog otpada radi obrade, uz prethodnu saglasnost Ministarstva u skladu sa članom 13 Zakona o upravljanju otpadom);
- Izrada analize na osnovu koje će se definisati struktura naknade za primarno selektovani otpad;
- Osnivanje i održavanje mreže sabirnih centara u Budvi, Petrovcu na moru, Svetom Stefanu, Bečićima i Jazu, kako bi se olakšalo prikupljanje materijala koji se može reciklirati.
- Izgradnja reciklažnog dvorišta sa sortirnicom i sabirnih centara će omogućiti građanima sa prostora opštine Budve, da svoj kabasti materijal, namještaj, stari elektronski otpad, staklo, tekstilni materijali i veće plastične materijale donesu u reciklažno dvorište besplatno odlože u posebne kontejnere. Besplatno odlaganje materijala u kontejnere za pravna lica neće biti dozvoljeno.
- Definisanje i izgradnja mreže postrojenja za kompostiranje zelenog otpada, kao dijela sistema recikliranja;
- Definirati lokaciju i formirati novu stalnu deponiju za građevinski neopasni otpad u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom, a u vezi s

tim, izgraditi postrojenja za recikliranje građevinskog otpada i šuta kojim će poslovati na principu održivog razvoja;

- Postupan prelazak na savremene načine tretiranja komunalnog otpada, koji se oslanjaju na sljedeće postupke: a) fizičko-mehaničke metode (u postrojenjima za sortiranje i korišćenje otpadaka kao reciklabilnih sirovina) i b) biotermičke (tj., biološke procese razlaganja organskih materija iz otpada).
- Intenziviranju svih aktivnosti na jačanju javne svijesti, organizovanje stalne informativne službe koja će biti veza između građana i uprave opštine Budva, organizovanje tribina i akcija sa ciljem separatnog sakupljanja otpada.
- Razmotriti mogućnost tromjesečnog izdavanja informacionog biltena za upravljanje otpadom za opštinu Budva.
- U okviru radio Budva napraviti emisiju o aktuelnostima iz područja upravljanja komunalnim i građevinskim otpadom, čuvanja zaštićenog područja starog grada u Budvi, izdvajanje korisnih komponenti iz ambalažnog otpada.

Da bi se problemi upravljanja komunalnim i građevinskim neopasnim otpadom rješavali potrebno je za period 2017-2020 godina definisati i realizovati projekte po prioritetima :

1. Definirati lokacije postavljanja kontejnera za karton, papir, staklo, PET ambalažu za čitavo područje opštine Budva.
2. Poslije utvrđivanja lokacija, na bazi poznatih kriterijuma definisati potreban broj kontejnera za neselektivno i selektivno sakupljanje korisnih komponenti za prostor opštine Budva.
3. Na bazi broja stanovnika, broja turista, količine stvaranja i odvoženja komunalnog otpada, kupiti dovoljan broj kontejnera za svakodnevno sakupljanje komunalnog otpada.
4. Definirati broj, zapreminu potrebnih kontejnera za zaštićeno područje Stari grad Budva.
5. Nabaviti potreban broj specijalnih vozila za transport otpada.
6. Uraditi program potpune sanacije neuređenih odlagališta otpada na prostoru Opštine Budva.

9.1.1. Opis aktivnosti u reciklažnom dvorištu

Ovim Planom je predviđeno da se izgradi reciklažno dvorište u opštini Budva u periodu 2017-2020 godina.

Reciklažno dvorište je prostor namijenjen razvrstavanju i privremenom skladištenju reciklabilnih materijala i posebnih vrsta otpada.

U reciklažnom dvorištu odvojeno se skladište sve vrste otpada koji nastaju u domaćinstvu, a po sadržaju ne pripadaju komunalnom neopasnom otpadu.

Reciklažno dvorište treba posmatrati kao polaznu tačku savremenog upravljanja otpadom.

Privredni subjekt koji gazduje reciklažnim dvorištem mora imati zaposleno edukovano osoblje, tako da može garantovati pravilno i blagovremeno odvajanje otpada. Takođe mora biti odgovoran da će se takav otpad usmjeriti dalje na obradu u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom.

Za svaki materijal koji se odlaže u reciklažnom dvorištu mora imati poseban kontejner na kojem će biti vidljivo ispisana oznaka namjene kontejnera (papir, karton, plastika, staklo, baterije, akumulatori i dr.)

U okviru reciklažnog dvorišta obezbjeđuju se posude - kontejneri za različite vrste otpada, kao što su:

- papir i karton,
- plastični krupni otpad,
- PET ambalaža,
- Al limenke,
- polietilenske folije,
- ambalažno staklo,
- otpadno ravno staklo,
- gume,
- drvni otpad,
- stiropor,
- metalni krupni otpad,
- bijela tehnika,
- jestiva i otpadna motorna ulja,
- stari akumulatori,
- uljni filteri,
- fluorescentne cijevi,
- ambalaža od boja i lakova,
- električni i elektronski elektronski otpad,
- kabasti otpad (stari nameštaj),
- podne obloge i dr.

U reciklažnim dvorištima nije dozvoljeno primanje i odlaganje miješanog komunalnog i industrijskog otpada.

Odlaganje otpadnih materijala definisanih pravilnikom rada reciklažnog dvorišta omogućeno je samo fizičkim licima, ali ne i pravnim.

Reciklažna dvorišta imaju značajnu ulogu u ukupnom sistemu upravljanja otpadom, jer služi kao veza kojom jedinice lokalne samouprave osiguravaju odnos između građana, ovlašćenih operatera i ovlašćenih prerađivača pojedinih

vrsta otpada. Lokaciju za formiranje reciklažnog dvorišta treba predvidjeti tako da građani mogu do njega doći na lak način i u kratkom vremenskom periodu.

Da bi se uspješno koristilo kao objekat za pravilo upravljanje otpadom, reciklažno dvorište čine sljedeći elementi:

- parcela površine od oko 0,5-1 ha, sa ogradom;
- kolska vaga
- objekti za kontrolu ulaza i zaposlene;
- manipulativni plato opremljen kontejnerima za pojedine vrste otpada (može biti natkriven);
- nadstrešnice za privremeno skladištenje izdvojenog otpada;
- interne saobraćajnice sa požarnim putem;
- zelene površine;
- prateći infrastrukturni sistemi

Građani moraju biti preko sredstava javnog informisanja Opštine Budva obaviješteni o mjestu postavljanja reciklažnih dvorišta, njihovom radnom vremenu i vrsti materijala koji se odlažu, sa naglaskom da je odlaganje tih materijala besplatno. Isto tako, građani se moraju obavijestiti da reciklažna dvorišta nijesu odlagališta komunalnog i industrijskog otpada.

Državnim planom upravljanja otpadom predviđeno je da se na području Opštine Budva izgradi jedno reciklažno dvorište sa sortirnicom, a izgradnja transfer stanice nije potrebna za opštinu Budva, jer se komunalni otpad bez problema i zastoja transportuje do deponije "Možura".

Državnim planom upravljanja otpadom (DPUO) predviđeno je da se na području Opštine Budva izgradi jedno veće reciklažno dvorište sa sortirnicom u periodu 2017-2018, procijenjene investicione vrijednosti 380.000 EUR.

9.1.2. Cilj razvoja preduzeća „Komunalno“ d.o.o. Budva

Odlukom Skupštine Opštine Budva preduzeću "Komunalno" d.o.o. Budva povjereno je obavljanje komunalnih djelatnosti, koje se obavljaju u okviru organizacionih cjelina: Čistoća, Zelenilo, Javna rasvjeta, Tržnica i Azil za napuštene životinje.

Materijalno -tehnička opremljenost "Komunalno" d.o.o. Budva sačinjavaju:

- poslovni objekti,
- sredstva rada,
- oprema,
- kadrovi.

Objekti komunalnog preduzeća: upravna zgrada 209,10 m², plastenik 182,60 m², zgrada za smještaj radnika 266,87 m², tržnica 324 m², prostor za baliranje papira 214,76 m², kućica na Brajićima 3 m², Magacin i radionica 267,55 m², smještaj radnika 179,22 m², Stolarska radionica 403,62 m² i sanitarni čvor 27,28 m².

Uzimajući u obzir nagli razvoj Budve, Bečića, Petrovca na moru i Svetog Stefana, povećanja broja stambenih jedinica zahtijeva da se analizira potreba za nabavku opreme za sakupljanje i transport komunalnog otpada i selektivnog sakupljanja komercijalnih komponenti.

Prostor Jaza kao posebno područje na kojem se održavaju veliki skupovi na otvorenom prostoru, gdje je prisutno više od deset hiljada ljudi, zahtijeva da se posveti posebna pažnja upravljanjem otpada za taj prostor. Pravilnim upravljanjem i izdvajanjem korisnih komponenti smanjiće se količina odloženog otpada, ali istovremeno se dobiju sirovine koje se mogu komercijalizovati.

Planom je predviđeno da se na prostoru opštine Budva vrši sakupljanje komunalnog otpada na 100 % teritoriji užeg gradskog dijela Opštine Budva. Planirano je da se sakupljanje u starom gradskom jezgru vrši u kontejnerima različitih zapremina (1,1 m³, 5 m³, 7 m³, 10 m³) i kantama zapremine 120 l. Takođe je planirano da se pražnjenje kontejnera obavlja svakodnevno sa dinamikom pražnjenja dva do sedam puta u toku dana u periodu V – IX mjesec, a prema potrebi i u zavisnosti od lokacije u starom gradu. Planirano je da u ovom planskom periodu, na prostoru Petrovca, Svetog Stefana sakupljanje bude 100 %.

9.2. Ciljevi upravljanja građevinskim neopasnim otpadom

Veoma je značajno da se utvrdi koliki je procenat učešća inertnog neopasnog materijala koji se poslije drobljenja, mljevenja i sortiranja može ponovo koristiti u izgradnji objekata. Ovakav tretman građevinskog neopasnog otpada i njegova ponovna upotreba, direktno će uticati na smanjenje količine građevinskog otpada koji će se trajno deponovati, kao i na nelegalno odlaganje miješanog građevinskog otpada pored glavnih saobraćajnica i lokalnih puteva.

9.3. Ciljevi upravljanja otpadom u području morskog dobra

Treba pomenuti da je područje morskog dobra područje posebne namjene definisano posebnim zakonom.

U skladu sa smjernicama dobijenih od Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore upravljanje otpadom na području morskog dobra može se unaprijediti na sljedeći način:

- aktivnosti na pražnjenju kontejnera za sakupljanje komunalnog otpada, za vrijeme turističke sezone, obavljati u noćnim satima 03-05 h,
- zbog velikog priliva turista i gostiju predvidjeti dislociranje kontejnera iz zone morskog dobra (ako je neizbježno postavljanje kontejnera, potrebno je postaviti podzemne kontejnere),
- u slučaju da nije moguće dislocirati kontejnera za sakupljanje komunalnog otpada iz zone morskog dobra, planirati organizovano sakupljanje komunalnog otpada u urbanim zonama.

Izvršiti izmjene postojećih propisa (u oblasti upravljanja neopasnim građevinskim otpadom i donošenje novih propisa (za selektivno sakupljanje komunalnog otpada) prema odredbama Zakona o upravljanju otpadom:

- Donijeti Odluku o odabiru lokacije na kojoj će se privremeno skladištiti neopasni građevinski otpad sakupljen sa područja jedinice lokalne samouprave i subjekta koji upravlja privremenim skladištem određuje skupština jedinice lokalne samouprave, uz saglasnost Ministarstva (član 78a Zakona). Trenutno se građevinski neopasni otpad u Opštini Budva odlaže se na lokaciji Brajići, prema Planu postavljanja privremenih objekata za teritoriju Opštine Budva za period od 01.01.2016. do 31.12.2018. godine.
- Donijeti Odluku o načinu na koji se vrši odvojeno sakupljanje i sakupljanje komunalnog otpada radi obrade, uz prethodnu saglasnost Ministarstva (član 13 Zakona).

9.4. Projekcija buduće produkcije – generisanja, upravljanje i smanjenje komunalnog otpada

Procjena produkcije (generisanja) komunalnog otpada na prostoru opštine Budva je urađena na bazi podataka o broju stanovnika i turista, planirane dinamike ekonomskog i društvenog razvoja.

Takođe, projekcija *buduće produkcije komunalnog otpada* je urađena na osnovu nacionalnih strateških ciljeva Crne Gore u ovoj oblasti, među kojima je najvažniji onaj koji se odnosi na promovisanje zaštite zdravlja ljudi i smanjenja proizvodnje to je Zakon o upravljanju otpadom. Plan upravljanja komunalnim otpadom u periodu 2017– 2020 godina ukazuje na značaj upravljanja otpadom i smanjenja uticaja otpada, koji se ne može izbjeći od njegovog stvaranja do konačnog odlaganja.

Plan je usaglašen sa hijerarhijom otpada:

1. Prevencija otpada u kojima su postavljeni ciljevi i mjere prevencije :
 - Ekonomski instrumenti za održivu upotrebu resursa
 - Ekološka održivost,
 - Promocija dizajna za proizvode

- Kampanje za promjene ponašanja potrošača,
- 2. Priprema selektiranog–separatnog sakupljenog izdvojenog papira, kartona, metala, plastike stakla za ponovnu upotrebu.
- 3. Reciklaža i otpad
 - Prikupljanje, korisnih komponenti koji se komercijalizuju
 - Reciklaža i oporavak, distribucija, proizvodnja novih dizajna, upotreba,
- 4. Oporavak izdvojenih komponenti, fizički ili hemijski tretman za pripremu reciklaže i ponovnu upotrebu.
- 5. Bezbjedno odlaganje
 - Ostatak poslije selekcije pripremiti za odabranu tehnologiju bezbjednog odlaganja

Plan je predvidio da jedinica lokalne samouprave pripremi preduzeće „Komunalno“ d.o.o. Budva, da u planskom periodu postavi opremu za separatan izdvajanje i sakupljanje korisnih komponenti kao što su papir, karton, plastika, staklo iz domaćinstva. Komunalno treba da bude kadrovski i opremski osposobljeno, da svake godine povećava količinu selektovanog materijala za 5%. Tačno je i to, da je nerealno da se očekuje da će se u Budvi do 2020 godine dostići izdvajanja korisnih komponenti za ponovnu upotrebu i reciklažu u skladu sa Zakonom, član 98b (50%).

U izradi procjena, kao i izradi projekcija, uzeti su u obzir i svi ključni faktori i parametri koji se tiču uticaja privrednih i demografskih kretanja, naročito u vezi sa turizmom, tehničke i tehnološke izvodljivosti, ekonomskog fizibiliteta i prostorne i vremenske (sezonske) raspodjele stanovništva i aktivnosti.

Primijenjeno na teritoriju opštine Budva, to znači da bi na kraju planskog perioda, umjesto sadašnjih 22.270 tona, bilo bi generisano cca 25.000 tona komunalnog otpada godišnje.

Procjena o količini komunalnog otpada koji će se generisati u narednom planskom periodu u opštini Budva počiva na podacima o stvarno deponovanoj količini komunalnog otpada na deponiji „Možura“ d.o.o. Bar.

U narednom periodu 2017 -2020 godina opština Budva ne planira izgradnju deponije za zbrinjavanje komunalnog otpada na svojoj teritoriji.

Ovim planom je predviđeno da se sva količina miješanog komunalnog otpada transportuje i zbrinjava na deponiji komunalnog otpada „Možura“ d.o.o. Bar. Sa preduzećem „Možura“ d.o.o. Bar koje gazduje deponijom Možura, Opština Budva je potpisala Ugovor o deponovanju komunalnog otpada na neodređeno vrijeme. To znači Komunalno preduzeće će u periodu 2017 – 2020 godina

svakodnevno vršiti odvoz sakupljenog komunalnog otpada gdje će se vršiti deponovanje otpada na regionalnu deponiju.

Organi lokalne samouprave treba da povedu računa o formiranju informacionog sistema u Budvi sa ciljem, da se građani i turisti upoznaju sa svim dešavanjima iz oblasti upravljanja komunalnim otpadom. Informacioni centar treba da upozorava na prisutne nedostatke i definiše poboljšavanje uslova za veći efekat korišćenja resursa.

Planiranje mora biti realizovano u skladu sa programom rada za upravljanje otpadom i da svake godine bude razmatrano pred odbornicima Budve, da se planiraju finansijska sredstva za ulaganja za narednu godinu, a realizaciju upodobiti u odnosu na plan.

Veoma je važno unaprijed usvojiti strategiju u podizanju svijesti građana o važnosti upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom.

9.4.1. Procjena broja stanovnika, turista i broja noćenja turista u periodu 2017-2020. godina

Da bi se pravilno procijenila količina komunalnog otpada koji će se generisati na teritoriji opštine Budva potrebno je izvršiti procjenu godišnjeg povećanja stanovništva i turista u Budvi za period 2017 – 2020 godina.

Tabela 17. Procjena broja stanovnika u Budvi za period 2017-2020. godina (urađena na bazi podatka Monstat-a uzimajući u obzir procijenjeni broj stanovnika u Budvi, sredinom 2015. godine 20.523 stanovnika)

Godina	Broj stanovnika
2016	21.241
2017	21.984
2018	22.754
2019	23.550
2020	24.374

Tabela 18. Procjena broja turista i broja noćenja turista u Budvi za period 2017-2020. godina i podaci za 2015 i 2016 (izvor: MONSTAT)

Godina	Broj turista	Broj noćenja
2015	771.606	4.900.000
2016	804.000	5.145.000
2017	829.600	5.402.000
2018	860.295	5.672.000
2019	892.126	5.955.000
2020	925.134	6.253.779

Procjena o broju noćenja turista za period 2017 – 2020 godina je dobijena na bazi ostvarenih povećanja noćenja broja turista u periodu 2014-2016. godina (zvanični podaci Monstat-a).

Prilikom izrade plana vodilo se računa, da se od ukupne količina frakcija koje se mogu selektirati tj. izdvajati iz otpada odnosi na papir, karton, plastiku, metal, staklo i dr. U optimalnom slučaju količina korisnih komponenti koje se mogu izdvojiti do 2020. godine iznosi cca 35 % ukupne mase.

9.4.2. Procjena količina komunalnog otpada koji će se generisati u Budvi i deponovati na regionalnu deponiju komunalnog otpada „Možura“ – Bar

Komunalni otpad sa teritorije opštine Budva sakuplja se i transportuje na regionalnu deponiju „Možura“ d.o.o. Bar „Komunalno“ d.o.o. Budva . Količina komunalnog otpada koja je sakupljena i transportovana u 2015 godini i deponovana na regionalnu deponiju iznosila je 21.483,67 tona.

Tabela 19. Procjena količine komunalnog otpada koji će se deponovati sa prostora opštine Budva za period 2017 – 2020 godina (urađena na bazi podataka o sakupljenim i deponovanim količinama na deponiji „Možura“ za period 2013-2016. godina)

Godina	Količina komunalnog otpada (t)
2017	22.938
2018	23.626
2019	24.335
2020	25.065

Smanjenje količine komunalnog otpada zbog selektivnog izdvajanja u 2020, godini iznosilo bi 25.065 t - 6.302 t = 18.763 t.

Ovo se može tumačiti visokim povećanjem broja turista ali kvalitetnim planiranjem selektivnog izdvajanja korisnih komponenti iz komunalnog otpada. Planira se da povećanje broja turista bude za 125.000 turista.

Na bazi ovih podataka analizirana je količina generisanja otpada u Budvi. Utvrđeno je da će stanovnici u Budvi maksimalno generisati 1,5 kg otpada/ dan. Takođe je izračunato da u planskom periodu treba očekivati da će turisti koji borave u Budvi generisati 1,8 kg otpada/ dan. Podaci su dobijeni sagledavajući mjesečne količine sakupljenog i deponovanog komunalnog otpada, broj turista i procenat sakupljanja otpada u 2016. godini. DPUO je dao prijedlog podjele na regione upravljanja otpadom (u svim predloženim opcijama) u okviru kojeg je dat podatak o proizvodnji otpada po stanovniku u Budvi – 3,14 kg/dan. Ovaj podatak je značajno veći u odnosu na druge jedinice lokalne samouprave, jer je dat zbirno za lokalno stanovništvo i turiste koji borave u Opštini Budva.

Planira se da u do 2020 godine, od ukupne količine generisanog komunalnog otpada, sa ukupnog prostora opštine Budva se sakuplja 98 % otpada i da se sva količina sakupljenog komunalnog otpada koji se ne reciklira transportuje na deponiju Možura d.o.o. – Bar. Ovaj cilj je moguće realizovati povećanjem 1 % godišnje do 2020. godine, u odnosu na 2016. godinu u kojoj je sakupljanje komunalnog otpada na nivou od 94 %.

Planirano je povećanje generisanja komunalnog otpada u količini od 3% na godišnjem nivou. Osnovni razlog povećanja generisanja komunalnog otpada na godišnjem nivou jeste povećanje broja turista u opštini Budva.

Porast broja noćenja za 20 % utiče na porast količine komunalnog otpada za 10 %.

Da bi se postupilo u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom u Crnoj Gori, planirano je selektivno izdvajanje korisnih komponenti kartona, papira, plastike, PET ambalaže, aluminijumskih (CAN) konzervi, stakla, gume.

Očekivani godišnji porast povećanja materijala koji će se reciklirati iznosi 5 % za svaku godinu u periodu 2017-2020 godina.

Prema podacima iz Državnog plana očekuje se, da će obuhvat sakupljanja komunalnog otpada za urbano područje u 2021. godini dostići vrijednost od 100%, što je veoma realno za Opštinu Budva, obzirom na podatak da je procenat sakupljanja otpada u 2016. godini iznosio 94 %.

Tabela 20. Morfološki sastav za 2020. godinu iz Državnog plana, sa 98% sakupljenog otpada za Opštinu Budva

Komponente komunalnog otpada	Količinski udio (t/god)	Procentualni udio
Organski	8321	32%
Papir i karton	3381	13%
Staklo	2080	8%
Metali (aluminijum, gvožđe, čelik, bakar i dr.)	754	2,9%
Drvo	676	2,6%
Kompozitna ambalaža	936	3,6%
PET i ostala plastika	4681	18%
Tekstil	728	2,8%
Inertni otpad (uključujući građevinski otpad i šut)	598	2,3%
Opasni otpad	156	0,6%
Zeleni otpad	1300	5%
Gume	260	1%
Ostalo	2133	8,2%
UKUPNO	26004	100%

Tabela 21. Procijenjena količina sakupljenog otpada (t/god) prema morfološkim sastavom po frakcijama za period 2017 - 2020. godina, za Opštinu Budva

Vrsta reciklabilnih frakcija (%)	2017 t/god (95% sakup)	2018 t/god (96% sakup)	2019 t/god (97% sakup)	2020 t/god (98% sakup)
Organski otpad, (32%)	7601	7835	8104	8321
Papir i karton, (13%)	3088	3183	3292	3381
Staklo, (8%)	1900	1959	2026	2080
Metal i limenke, (2,9%)	689	710	734	754
Drvo (2,6%)	618	637	658	676
Kompozitna ambalaža, (3,6%)	855	881	912	936
PET i plastika, (18%)	4276	4407	4559	4681
Tekstil, (2,8%)	665	685	709	728
Inertni otpad (uključujući građ. otpad i šut), (2,3%)	546	563	582	598
Opasan otpad, (0,6%)	143	147	152	156
Zeleni otpad, (5%)	1188	1224	1266	1300
Gume (1%)	237	245	253	260
Ostalo, (8,2%)	1948	2008	2077	2133
UKUPNO	23754	24484	25324	26004

9.4.3. Upravljanje ambalažom i ambalažnim otpadom, procjena količine selektiranih komponenti kartona, papira, plastike, PET – ambalaže, metala, stakla i dr. koji će se odvajati na mjestu nastajanja

U tabeli 22 data je procjena količine selektiranih komponenti kartona, papira, plastike, PET – ambalaže na prostoru Opštine Budva za period 2017 – 2020 godina.

Tabela 22. Procjena količina koja će biti primarno selektovana u Opštini Budva za period 2017 - 2020. godina

Godina	Procijenjena količina selektovanog otpada t/god
2017	1.991
2018	2.565
2019	3.183
2020	3.814

Tabela 23. Procjena količina reciklabilnih materija koje bi trebalo da budu izdvajane primarnom selekcijom u Opštini Budva u periodu 2017-2020. godina (izvor DPUO)

Vrsta reciklabilnih materijala	Procenat primarno selektovanog u ukupnoj količini date vrste otpada (%)	Procijenjena količina primarno selektovanog materijala t/god
Papir i karton	35	1.149
Staklo	20	430
Teški metali	40	112
Obojeni metali (aluminijum i dr.)	40	165
PET	45	632
Plastika	45	1.351
Inertni otpad (uključujući građevinski otpad i šut)	62	359
Zeleni otpad	60	773
Guma	15	42
Kompozitna ambalaža	20	183
Ostalo	55	1.189
Ukupno		6.304

Da bi se ostvarili zadati procenti potrebno je primijeniti sistem sakupljanja od vrata do vrata i sistem sa dvije kante.

Zakon o upravljanju otpadom predvidio je uspostavljanje sistema odvojenog sakupljanja otpada. Program sakupljanja komunalnog otpada podrazumijeva sakupljanje mješanog komunalnog otpada odloženog od strane građana i zaposlenih u komercijalnom i industrijskom sektoru i sakupljanje primarno razdvojenih komponenti otpada.

Budući da je dosadašnja praksa u Crnoj Gori pokazala da je sakupljanje otpada po principu primarne selekcije u više kanti, za PET, staklo, papir, metal i ostali otpad, neefikasno i da se kao krajnji rezultat dobije uglavnom samo mješani otpad u svakoj od njih, Državnim planom upravljanja otpadom predviđeno je uvođenje novog sistema tzv. sistema dvije kante za separatno sakupljanje suve i mokre frakcije (kanta ili kontejner, manje ili veće zapremine).

Ovaj sistem podrazumijeva obavljanje primarne selekcije, tj. razdvajanja otpada na mjestu njegovog nastanka, u dvije kante:

- „suva“ kanta- zajedničko odvajanje primarno selektovanih materijala kao što su papir, karton, plastika, staklo, guma, metal, tekstil i slično,
- „mokra“ kanta- odvajanje ostalog otpada koji je po svom sastavu uglavnom mokar zbog prisustva ostataka od hrane, materijala organskog porijekla, baštenskog otpada, proizvoda za higijenu i sl.

Otpad iz „suve“ posude će se nakon sakupljanja transportovati u reciklažno dvorište gdje će se razvrstavati po frakcijama. Tako razvrstan materijal ima svoju tržišnu vrijednost i može se prodati, čime bi Opština Budva ostvarila određenu dobit.

„Mokra“ frakcija bi se takođe transportovana u reciklažno dvorište gdje će se razvrstavati po frakcijama. Kante/kontejneri će biti označeni i dalje sakupljanje i transport razvrstanog otpada će se odvijati posebno, tj. bez miješanja, definisanjem lokacija i broja kontejnera.

U periodu važenja Državnog plana upravljanja otpadom (DPUO), procjenjuje se da će se u Budvi primarno izdvajati do 50% ukupno sakupljenog stakla, 40% ukupno sakupljene plastike, 40% PET ambalaže, 30% papira i kartona, 14% kompozitne ambalaže i 22% ostalog otpada, i to naročito za urbane sredine.

Za realizaciju planiranog selektivnog sakupljanja korisnih komponenti potrebno je obezbijediti posebna sredstva za nabavku opreme, obezbijediti prostore za formiranje ekoloških dvorišta, da bi se dostigao zadovoljavajući nivo pokrivenosti komunalnim uslugama.

Neophodno da Opština Budva obezbijediti i lokaciju za izgradnju reciklažnog dvorišta sa sortirnicom, koja će omogućiti izdvajanje određenih komponenti otpada, koje će se kao sekundarne sirovine moći plasirati na domaće ili inostrano tržište.

Što se tiče plasmana izdvojene količine komponenti: kartona, papira, stakla i PET-ambalaže, ovi materijali veoma lako se mogu plasirati na domaće ili inostrano tržište.

9.5. Projekcija sakupljanja opasnog otpada iz domaćinstva

Opasni otpad koji se nalazi u komunalnom otpadu po svojem porijeklu, sastavu i koncentraciji a ukoliko se ne izdvoji iz komunalnog otpada, može da utiče na zagađenje životne sredine i zdravlje ljudi.

Opasne materije – komponente koje se mogu naći u komunalnom otpadu su baterije, akumulatori, sintetička ulja, elektronski uređaji, kertridži, kompjuteri, mobilni telefoni i dr.

Planom je predviđeno da reciklažno dvorište pored ostalih materijala prihvata i odlaže u posebne prihvatne posude opasne materije, baterije, akumulatore, sintetička ulja, kertridže, elektronske uređaje koji sadrže opasne metale.

9.6. Način i program odvojenog sakupljanja i transporta komunalnog i građevinskog otpada iz domaćinstava i od proizvođača koji ne podliježu obavezi donošenja plana upravljanja otpadom, uključujući i kabasti i drugi komunalni i građevinski otpad koji nije moguće odložiti na mjestima predviđenim za odlaganje komunalnog i građevinskog otpada

Komunalni otpad se mora odvajati od ostalog otpada i na taj način dobiti potpuna jasna slika potrebne frekvencije sakupljanja otpada koji proizvodi domaćinstvo. Na taj način će se odrediti cijena koju će domaćinstva plaćati za usluge sakupljanja, transporta, reciklaže i deponovanja.

Proizvođači otpada koji ne podliježu obavezi donošenja plana, odnosno generišu manje od 20 t neopasnog otpada na godišnjem nivou, a proizvode značajnu količinu kartonske i papirne ambalaže, moraju u okviru svojih lokacija posjedovati posude za selektivno sakupljanje otpada, odnosno isti ne mogu odlagati u kontejnere za odlaganje komunalnog otpada iz domaćinstava.

Proizvođači otpada koji ne podliježu obavezi donošenja plana upravljanja opasnim otpadom (generišu manje od 200 kg opasnog otpada na godišnjem nivou) treba samostalno da organizuju sakupljanje otpada u odgovarajuće posude ili kontejnere, bez miješanja otpada. Privatna lica sakupljeni otpad koji nije komunalni otpad mogu predati u reciklažno dvorište ili zbrinjavati kod ovlašćenih institucija koje se bave poslovima upravljanja otpadnim materijalima.

Preduzeće „Komunalno“ d.o.o. Budva u planiranom periodu važenja Plana odvoziće komunalni otpad koji se ne može odlagati u kontejnere za sakupljanje komunalnog otpada (npr. kabasti otpad, građevinski otpad i dr). Odvoženje ovakvog otpada vršiće se po potrebi, ili na poziv proizvođača otpada (za slučaj da nije u obavezi donošenja plana upravljanja otpadom).

Mjere i aktivnosti sakupljanja otpada iz domaćinstava i od proizvođača koji ne podliježu obavezi donošenja plana upravljanja otpadom za period 2017-2020:

- pravilno organizovanje selektivnog sakupljanja komunalnog otpada u posebne posude i njihovo pražnjenje,
- eliminacija stvaranja nelegalnih odlagališta u gradskim i ruralnim područjima,
- izgradnja reciklažnog dvorišta sa sortirnicom na odabranom lokalitetu,
- promovisanje otvaranja reciklažnog dvorišta u kojem će građani sami donositi i odlagati otpad u posebne posude i kontejnere.

9.7. Mjere za smanjenje količina biološki razgradivog otpada sadržanog u komunalnom otpadu koji se odlaže na deponijama

Značajan procenat ukupne količine komunalnog otpada je biološki razgradiv (oko 32% za urbano područje Budve, prema DPUO). Najveći dio ovog otpada potiče sa parkovskih (suve grane, šibljje, trava, drveće) i poljoprivrednih površina. Biorazgradivi otpad je značajna primjesa i u sklopu drugih kategorija otpada. Ukupnoj količini biološko razgradivog otpada se mogu dodati i količine biološko razgradivog otpada generisanog u privredi.

Programom odlaganja biološko razgradivog otpada (sastavni dio DPUO) utvrđuju se mjere za smanjenje količine biološko razgradivog otpada koji se odlaže, uključujući i mjere recikliranja, kompostiranja, proizvodnje biogasa i materijala i/ili energetske prerade, radi obezbjeđivanja da količina biološko razgradivog komunalnog otpada koji se odlože na deponiju dostigne nivo od 35% od ukupne mase biološko razgradivog otpada proizvedenog u 2010. godini. U narednom periodu treba dostići nivo količina biološko razgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na deponiju u skladu sa članom 98 b Zakona, prema dinamici:

- 75% od ukupne mase biološko razgradivog otpada proizvedenog u 2010. godini mora se dostići najkasnije do 2018. godine;
- 50% od ukupne mase biološko razgradivog otpada proizvedenog u 2010. godini mora se dostići najkasnije do 2021. godine;
- 35% od ukupne mase biološko razgradivog otpada proizvedenog u 2010. godini mora se dostići najkasnije do 2025. godine.

Počev od 2013 godine preduzeće "Komunalno" d.o.o. Budva je zajedno sa komunalnim preduzećima iz Opština: Kotor, Tivat, Herceg Novi i nevladinom organizacijom EKO Centar Delfin, započeo je sprovođenje realizaciju projekta „Uspostavljanje kompostiranja i selektivnog odlaganja u otpada“, čime se sprovode mjere za smanjenje količina biološki razgradivog otpada sadržanog u komunalnom otpadu koji se odlaže na deponijama. Na taj način se biootpad odvojeno sakuplja, radi kompostiranja i anaerobne prerade na način kojim se obezbjeđuje visok nivo zaštite životne sredine i zdravlja ljudi.

9.8. Projekcija buduće produkcije-generisanja upravljanja i smanjenja građevinskog neopasnog otpada

Građevinski otpad obuhvata veliki broj različitih otpadnih materija, koje nastaju tokom građevinskih radova. Svaka građevinska aktivnost vezana je uz proizvodnju veće ili manje količine različitih vrsta otpada. Ako se na mjestu nastanka izmiješaju različite vrste otpada nastaje smeće, koje redovno uzrokuje povećane troškove zbrinjavanja i zagađuje životnu sredinu. S druge strane

pravilno sakupljeni i odvojeni otpad može se ponovo iskoristiti ili odložiti po znatno nižim cijenama.

Građevinski otpad nastaje prilikom izrade građevinskih proizvoda ili poluproizvoda, izgradnje novih stambenih i poslovnih objekata, rušenja i rekonstrukcije objekta u Budvi.

Pravilno upravljanje građevinskim otpadom zahtijeva:

- odvojeno sakupljanje
- nadzor proizvedenih i odloženih količina.

Materijali koji se javljaju u građevinskom neopasnom otpadu zavise od radova iz kojih su proizvedeni a to su :

- zemljani radovi/iskop tla (zemlja, pijesak, šljunak, glina, ilovača, kamen),
- niskogradnja , cementno vezani materijal, pijesak, šljunak i drobljeni kamen,
- visokogradnja – beton, opeka, gips, prirodni kamen,
- miješani građevinski otpad – drvo, plastika, papir, karton, metal, kablovi, boje i lakovi, šut.

Investitor čija je zapremina objekta zajedno sa zemljanim iskopom veća od 2.000 m³ obavezan je da uradi plan upravljanja građevinskim otpadom i dostavlja ga na saglasnost nadležnom organu.

Građevinski otpad će se i dalje odlagati na lokaciji Brajići, kako je predviđeno Planom postavljanja privremenih objekata za teritoriju Opštine Budva za period od 01.01.2016. do 31.12.2018. godine ("Službeni list Crne Gore - Opštinski propisi", br. 25/16). U skladu sa DPUO Crne Gore u periodu do kraja 2018. godine, treba donijeti poseban DUP za odlaganje neopasnog građevinskog otpada za opštinu Budva.

Privremena deponija građevinskog neopasnog otpada nalazi se na Brajićima.

Tabela 24. Procjena količine građevinskog neopasnog otpada koji će se proizvesti na prostoru opštine Budva za period 2017–2020. godina

Godina	Količina građevinskog neopasnog otpada (t)
2017	3.298
2018	3.413
2019	3.532
2020	3.656

Sekretarijat nadležan za komunalne poslove vodi statistiku količine stvaranja građevinskog neopasnog otpada za područje Opštine Budva.

Jedinica lokalne samouprave je prema Zakonu o upravljanju otpadom zadužena za upravljanje građevinskim neopasnim otpadom.

U narednom periodu predviđeno je da se od ukupne količine doveženog građevinskog neopasnog otpada 70% ponovo vrati za ponovnu upotrebu, u skladu sa članom 98 b Zakona, prema dinamici:

- 10% proizvedenog neopasnog građevinskog otpada do 31. decembra 2017. godine;
- 30% proizvedenog neopasnog građevinskog otpada do 31. decembra 2018. godine;
- 50% proizvedenog neopasnog građevinskog otpada do 31. decembra 2019. godine;
- 70% proizvedenog neopasnog građevinskog otpada do 31. decembra 2020. godine.

9.8.1. Lokacije i količine neuređenih odlagališta u opštini Budva planiranih za sanaciju

Tabela 25. Lokacije neuređenih odlagališta u Opštini Budva

Opština Budva	Naziv lokacije	Vrsta otpada	Kapacitet odlagališta (m ³)
1.	Kruševica, pored objekta "Stara škola" na putnom pravcu Petrovac-Podgorica	Građevinski otpad	1.500
2.	Blizikuće - Sveti Stefan, na putnom pravcu Sveti Stefan- Petrovac	Građevinski otpad	2.500
3.	Iznad sela Mažići, na putnom pravcu Budva-Markovići	Građevinski otpad	2.500

9.9. Sanacija neuređenih odlagališta otpada

U skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom Crne Gore, Plan predviđa potpunu sanaciju neuređenih odlagališta otpada na prostoru Opštine Budva.

U tabeli 25 navedene su 3 lokacije (podaci preduzeća „Komunalno“ d.o.o.), na kojima ima ukupno 6.500 m³ otpadnog materijala (građevinski otpad).

Plan je predvidio sanaciju svih neuređenih odlagališta, kao i obavezu da se ispituju svi prostori u opštini Budva gdje postoje neuređenih odlagališta, da se definišu lokacije, količine i vrste otpada, opasnost od zagađenja zemljišta, podzemnih voda i morske obale, utvrdi površina koja je kontaminirana,

kapacitet odnosno zapremina odloženog otpada, rekultivacija prostora sanacije, potrebna finansijska sredstva za sanaciju odlagališta.

Istraživanje lokacije koja će se sanirati predstavljati će „nulto stanje“ ili početno stanje. Poslije istraživanja lokacije i ostalih detaljnih ispitivanja potrebno izraditi projekat sanacije i definisati tehnologiju sanacije i rekultivacije zemljišta postavljanjem rastresitog zemljišta i vegetacije.

Ne postoji univerzalni način sanacije, već se svako odlagalište mora posmatrati i tretirati na specifičan način.

Faktori za određivanje sanacije:

- blizina naselja,
- blizina mora,
- raspoloživost alternativne lokacije za odlaganje otpada,
- strukturni sastav odloženog otpada

Faktori ograničenja:

- raspoloživost lokacija za prihvatanje otpada,
- raspoloživost materijala za pokrivanje i ograđivanje,
- raspoloživa oprema,
- raspoloživo tehničko osoblje.
- Obezbeđivanje finansijskih sredstava za sanaciju i rekultivaciju

Opština Budva u svojem budžetu za svaku godinu mora da opredijeli finansijska sredstva za završetak sanacije neuređenih odlagališta otpada.

U cilju uklanjanja i sanacije neuređenih odlagališta potrebno je pored obezbjeđivanja finansijskih sredstava, pripremiti i odgovarajuću dokumentaciju, planove za odlagališta čija je procijenjena zapremina od 100 do 1000 m³, a za odlagališta čija je zapremina veća od 1000 m³ neophodno je uraditi projekte sanacije. Za sve 3 lokacije koje su navedene u tabeli 25 potrebno je uraditi projekte sanacije.

Plan upravljanja otpadom za Opštinu Budva podrazumijeva uspostavljanje pravilnog i na Zakonu zasnovanom upravljanjem otpadom, a to znači sanacija i uklanjanje svih neuređenih odlagališta.

Prilikom planiranja mjera za sanaciju neuređenih odlagališta kao prvo treba razmotriti mogućnost selekcije i izdvajanja određenih komponenti iz otpada izmještanja otpada na sanitarnu deponiju vodeći računa o ekonomskoj isplativosti.

Druga mjera pri sanaciji neuređenih odlagališta može biti djelimična sanacija. Ona uzima u obzir izolovanje gornjih slojeva nove sanitarne deponije postavljanjem geosintetičkih materijala, koji onemogućavaju prodiranje atmosferilija vode-snijega u tijelo deponije, a potom nanošenje sloja zemlje i ozelenjivanje ovog prostora. Postavljanje minimalnog broja biotrnova za aspiraciju stvorenog biogasa u deponiji.

Treća i najskuplja mjera sanacije neuređenih odlagališta jeste izolacija donjih i gornjih djelova odlagališta, pri tome se vodi računa da se riješi pitanje odvođenja i tretman procjednih voda i onemogućavanje uticaja podzemnih i površinskih voda i postavljanje piezometara za ispitivanje uticaja deponije na podzemne vode.

Poslije završene sanacije neuređenih odlagališta, obavezno izvršiti rekultivaciju zemljišta i ozelenjavanje ukupne površine. Postaviti table upozorenja da je na predmetnom prostoru zabranjeno baciti otpad.

9.9.1. Sprečavanje daljeg odlaganja otpada na neuređenim odlagalištima

Da bi se riješilo pitanje sprečavanja daljeg odlaganja na neuređenim ili uređenim odlagalištima potrebno je na nivou lokalne uprave Budve usvojiti sljedeće:

1. Uspostaviti lokalnu bazu podataka za Opštinu Budva o evidenciji posmatrane vrste otpada.
2. Postaviti table sa oznakama zabrane bacanja otpada na saniranoj površini, u pojedinim slučajevima izvršiti ograđivanje prostora i postavljanje tabli o zabrani bacanja otpada na saniranim prostorima.
3. Postavljanje tabli o zabrani bacanja otpada na površini koja je planirana za sanaciju.

Uspostavljanje monitoringa po pitanju pravilnog odlaganja otpada i vođenja evidencije o broju saniranih neuređenih odlagališta.

10. PLANIRANI GODIŠNJI CILJEVI KOJE TREBA OSTVARITI U DOMENU UPRAVLJANJA OTPADOM

Prvi od princip upravljanja otpadom, definisan Zakonom, jeste princip održivog razvoja, kojim se obezbjeđuje efikasnije korišćenje resursa, smanjenje količine otpada i postupanje sa otpadom na način kojim se doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja. U tom smislu potrebno je posebnu pažnju obratiti na ponovnu upotrebu i reciklažu otpadnih materijala, efikasnijim sistemom sakupljanja i obrade otpada. Za procese ponovne upotrebe i reciklaže otpada Zakon o upravljanju otpadom je u članu 14 definisao sljedeće ciljeve:

- najmanje 50% ukupne mase sakupljenog otpadnog materijala, kao što su papir, metal, plastika i staklo, iz domaćinstava i drugih izvora u kojima su tokovi otpada slični sa tokovima otpada iz domaćinstava, pripremi za ponovnu upotrebu i recikliranje;
- najmanje 70% neopasnog građevinskog otpada pripremi za ponovnu upotrebu i recikliranje i druge načine prerade, kao što je korišćenje za zamjenu drugih materijala u postupku zatrpavanja isključujući materijale iz prirode.

Kada je u pitanju komunalni otpad treba se fokusirati na primarnu selekciju, približiti je stanovništvu i raditi na jačanju javne svijesti o neophodnosti njenog uvođenja i svim benefitima koje donosi primarna selekcija. Ovim Planom su predviđene sljedeće aktivnosti:

- Uspostavljanje sistema primarne selekcije.
- Unapređenje sakupljačke mreže u ruralnim naseljima kao uslov postizanja cilja uspostavljanja sakupljačke mreže na cjelokupoj teritoriji Opštine.
- Organizovanje sakupljanja ambalažnog otpada u ruralnim naseljima (paralelno sa unapređenjem sakupljačke mreže u ruralnim naseljima).
- Izgradnja reciklažnog dvorišta sa sortirnicom.
- Nabavka nedostajuće opreme za sakupljanje reciklabilnih materijala (kante i kontejneri, vozila i dr.);
- Podizanje kapaciteta preduzeća „Komunalno“ d.o.o.
- Opremanje velikih generatora ambalaže (tržni centri, megamarketi, robne kuće, hoteli i dr. ugostiteljski objekti, administrativni objekti, škole, groblja i dr.) opremom za sakupljanje većeg kapaciteta (kontejneri od 7 m³, pres kontejneri i sl.);
- Uspostavljanje saradnje sa operaterima sistema i ostvarivanje bliže saradnje sa reciklerima.
- Intenziviranje aktivnosti u domenu jačanja javne svijesti.
- Uspostavljanje GIS aplikacije sa ciljem praćenja stanja u oblasti upravljanja otpadom i poboljšavanja baze podataka o komunalnom i drugim vrstama otpada.

- Smanjenje količine komunalnog otpada koji se odlaže na deponiju „Možura“.

Članom 98b Zakona o upravljanju otpadom ponovna upotreba i reciklaža papira, metala, plastike i stakla u procentima iz člana 14 Zakona mora se dostići do 2020. godine.

Cilj se ostvaruje na način što će se za ponovnu upotrebu i recikliranje pripremiti najmanje:

- 25% otpadnog materijala do 31. decembra 2017. godine,
- 35% otpadnog materijala do 31. decembra 2018. godine,
- 45% otpadnog materijala do 31. decembra 2019. godine,
- 50% otpadnog materijala do 31. decembra 2020. godine.

Radi dostizanja nivoa količina biološko razgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na deponiju iz člana 20 zakona, procentualni nivo količina biološko razgradivog otpada u iznosu od:

- 75% od ukupne mase biološko razgradivog otpada proizvedenog u 2010. godini mora se dostići najkasnije do 2018. godine;
- 50% od ukupne mase biološko razgradivog otpada proizvedenog u 2010. godini mora se dostići najkasnije do 2021. godine;
- 35% od ukupne mase biološko razgradivog otpada proizvedenog u 2010. godini mora se dostići najkasnije do 2025. godine.

Cilj iz člana 14 zakona imalac neopasnog građevinskog otpada ostvariće na način što će se za ponovnu upotrebu i recikliranje pripremiti najmanje:

- 10% proizvedenog neopasnog građevinskog otpada do 31. decembra 2017. godine;
- 30% proizvedenog neopasnog građevinskog otpada do 31. decembra 2018. godine;
- 50% proizvedenog neopasnog građevinskog otpada do 31. decembra 2019. godine;
- 70% proizvedenog neopasnog građevinskog otpada do 31. decembra 2020. godine.

Uzimajući u obzir postojeće stanje u oblasti selektivnog sakupljanja komunalnog otpada i odlaganja neopasnog građevinskog otpada, zakonom definisani ciljevi se ipak ne mogu realizovati u periodu važenja plana u maksimalno postavljenim iznosima. U nastavku su date tabele sa realno postavljenim ciljevima koji se mogu ispuniti na području Opštine Budva.

JLS: Budva					Napomena: podaci o količinama daju se u tonama				
Cili koji se odnosi na papir, metal, plastika i staklo									
Godina planskog obuhvata (1)	Broj stanov u JLS (2)	Procjena sakuplj kom otpad prema DPUO (3)	Procjena sakupljenih reciklabinih frakcija (podaci o količinama daju se u tonama)				Ukupno sakupljeno (8)= (4)+(5)+(6)+(7)	Planirani cilj % (9)	Planirani cilj količina (10)
			Papir+kart (4)	Plastika (5)	Metal (6)	Staklo (7)			
2017	21984	23754 (95%)	3088	4276	689	1900	9953	20	1991
2018	22754	24484 (96%)	3183	4407	710	1959	10259	25	2565
2019	23550	25324 (97%)	3292	4559	734	2026	10611	30	3183
2020	24374	26004 (98%)	3381	4681	754	2080	10896	35	3814

JLS: Budva				Napomena: podaci o količinama daju se u tonama				
		Cilj koji se odnosi na biorazgradivi komunalni otpad (kolona 8 se odnosi na otpad koji se ne odlaže na deponiju)						
Godina planskog obuhvata (1)	Procjena sakupljenog komunalnog otpada prema DPUO (2)	Procjena sakupljenog biorazgradivog komunalnog otpada, papir, karton, zeleni, organski iz kuhinja i restorana i ostale frakcije (podaci o količinama daju se u tonama)				Ukupno sakupljeno (7)= (3)+(4)+(5)+ (6)	Planirani cilj % (8)	Planirani cilj količina (9)
		Papir+karton (3)	Organski (ostaci iz kuhinja i restorana) (4)	Zeleni (lišće, trava, ostaci rezidbe i sl.) (5)	Ostali (drvo, odjeća, tekstil, frakcije kabastog i dr) (6)			
2017	23754 (95%)	3088	7601	1188	1283	13160	10	1316
2018	24484 (96%)	3183	7835	1224	1322	13564	15	2035
2019	25324 (97%)	3292	8104	1266	1367	14029	20	2806
2020	26004 (98%)	3381	8321	1300	1404	14406	25	3602

JLS: Budva				Napomena. podaci o količinama daju se u tonama		
Cilj koji se odnosi na građevinski otpad						
Godina planskog obuhvata (1)	Broj stanov u JLS (2)	Stopa proizv po stanov (3)	Procjena proizvedenog građevinskog otpada prema DPUO (4)	Procjena sakupljenog građevinskog otpada (5)	Planirani cilj od (5) % (6)	Planirani cilj količina (7)
2017	21984	0,15	3298	1649	10	165
2018	22754	0,15	3413	1877	20	375
2019	23550	0,15	3532	2119	30	636
2020	24374	0,15	3656	2376	40	950

Da bi se ostvarili postavljeni ciljevi u za period 2017-2020. godina, potrebno je uspostaviti kvalitetan sistem upravljanja otpadom. U prethodnom periodu uspostavljeni sistem upravljanja otpadom nije bio na najvišem nivou, stoga predviđeni ciljevi ne mogu biti ispunjeni u maksimalnim iznosima postavljenim Zakonom o upravljanju otpadom.

Prikazani ciljevi dati su u realnim vijednostima imajući u vidu trenutnu komunalnu infrastrukturu u Opštini Budva, kao i planirane aktivnosti na izgradnji reciklažnog dvorišta sa sortirnicom. Planirano reciklažno dvorište će značajno uticati na postavljene ciljeve reciklabinih frakcija. Po pitanju realizacije ciljeva za biorazgradivi komunalni otpad (koji se ne odlaže na deponiju) Opština Budva je sa Opštinama: Kotor, Tivat i Herceg Novi uspostavila selektivno odvajanje zelenog otpada, čime se mogu postići planirani ciljevi do 2020. godine. Takođe, potrebo je promovisati i maksimalno korišćenje građevinskog otpada i otpada od rušenja građevinskih objekata, da bi se ostvarili zadati-planirani ciljevi u periodu važenja Plana.

11. MJERE ZA SPRJEČAVANJE NASTAJANJA ILI SMANJENJE KOLIČINA KOMUNALNOG OTPADA I NEGATIVNIH UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU I ZDRAVLJE LJUDI, OBEZBJEĐIVANJE PRAVILNOG UPRAVLJANJA KOMUNALNIM OTPADOM

Sprječavanju nastajanja ili smanjenja količine otpada i negativnih uticaja na životnu sredinu mora biti posvećena posebna pažnja. U Opštini Budva je riješeno pitanje adekvatnog odlaganja komunalnog otpada na način što je potpisan ugovor o deponovanju komunalnog otpada na regionalnu deponiju „Možura“ d.o.o. u Baru. Međutim, nije riješeno pitanje adekvatnog odlaganja ostalih vrsta otpada koje se stvaraju na teritoriji opštine.

Selekcija otpada na izvoru stvaranja je bitan faktor u sprječavanju i smanjenju zagađivanja životne sredine, kao i izdvajanje vrijednih komponenti i odvajanje opasnih materija iz komunalnog otpada, a koji se ne smiju miješati.

Potrebno je formirati kontrolisano reciklažno dvorište, treba postaviti specijalne posude – kontejnere koji su vidno obilježeni sa natpisima za sve vrste materijala koje će se sakupljati u reciklažnom dvorištu. Prednost ovakvog sakupljanja je sprječavanje zagađivanja vode, vazduha i zemljišta od raspada opasnih materijala.

Građani mogu u toku radnog vremena reciklažnog dvorišta bez naknade odlagati i opasne otpadne materijale u posebnim posudama.

Da bi se ostvarila mjera smanjenja količine otpada koji ima negativan uticaj na životnu sredinu i vršilo pravilno upravljanje otpadom obaveza je jedinice lokalne samouprave da primijeni Zakonom o upravljanju otpadom u Crnoj Gori, Državnim planom upravljanja otpadom za period 2015-2020. godine predviđenu selekciju na izvoru stvaranja. Zato je potrebno je da Opština Budva izvrši nabavku dovoljnog broja kontejnera za selektivno sakupljanje otpada.

Medicinski i farmaceutski otpad je u nadležnosti Ministarstva zdravlja, a otpad od životinjskog tkiva Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Ova ministarstava će u potpunosti regulisati pitanje upravljanja ovim vrstama opasnog otpada na području Opštine Budva. Obaveza Opštine Budva da na svojoj teritoriji obezbijedi prostor za ove vrste otpada, u skladu sa PUP-om Opštine Budva.

Upravljanje građevinskim otpadom u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom Crne Gore je u nadležnosti jedinice lokalne samouprave a to znači Opštine Budva.

Mjera sprečavanja nelegalnog odlaganja građevinskog otpada je bitna za Opštinu Budva, iz razloga što se na njenoj teritoriji vrši intenzivna gradnja.

Pitanje upravljanja ovom vrstom otpada može se kvalitetno riješiti definisanjem trajne lokacije za odlaganje otpada, njegovim pravilnim upravljanjem, kako u sakupljanju i transportu, tako i u privremenom ili stalnom odlaganju. Pri ovome se mora voditi računa da je Opština obezbijedila lokaciju na Brajićima, koja se mora ozvaničiti donošenjem DUP-a posebne namjene za ovaj lokalitet a dokumenat usvojiti na nivou skupštine Opštine Budva. Sekretarijat za komunalne poslove Opštine Budva treba da propiše uslove kako se mora vršiti prevoz građevinskog otpada do mjesta odlaganja. Kamioni kojima se vrši transport građevinskog neopasnog otpada moraju obavezno pokrivati teret ceradama, da ne dođe do prosipanja materijala po saobraćajnicama.

Elektronski otpad iz komunalnog otpada sadrži ostatke uređaja koji sadrže nekoliko stotina različitih materijala. Neki od njih se mogu ponovno iskoristiti, ali mnoge materije mogu biti vrlo štetne ako se sa elektronskim otpadom postupa nepravilno. Kako bi se spriječio štetan uticaj tih materija na životnu sredinu i zdravlje ljudi, vrlo je bitno da se elektronski otpad sakuplja odvojeno od komunalnog otpada i zatim zbrinjava na ekološki prihvatljiv način.

Ukoliko dođe do zapaljenja otpadnih guma, one mogu gorjeti duži vremenski period i jako ih je teško ugasiti. Pri sagorijevanju otpadnih guma u atmosferu se oslobađaju toksične i štetne materije koje zagađuju vazduh, a njihovim spiranjem atmosferskim padavinama ove opasne materije direktno zagađuju zemljište i vode.

Potrebno je vršiti kontrolisano sakupljanje, transport i skladištenje guma, a na taj način sprječavati njihovo paljenje i zagađivanje životne sredine i čuvanje zdravlja ljudi.

U okviru mjera za smanjenje negativnog uticaja otpadnih akumulatora na životnu sredinu potrebno sprječavati ispuštanje elektrolita (H_2SO_4) u kanalizacione sisteme i površinske vode bez prethodne neutralizacije kiseline, kao i ispuštanje u zemljište.

12. AKCIONI PLAN I DINAMIKA REALIZACIJE PLANA UPRAVLJANJA OTPADOM U OPŠTINI BUDVA

Pravilno investiranje u kompletan sistem upravljanja otpadom u Budvi nema alternative, čime će se omogućiti da prostor Opštine Budva bude zaštićen od daljeg degradiranja, a na taj način će se zaštititi zdravlje ljudi i životna sredina.

Akcioni plan i dinamika realizacije za period 2017-2020. godina, odnosno implementacija Plana treba da počne odmah poslije njegovog usvajanja u Skupštini Opštine Budva.

U organizaciji upravljanja otpadom treba predvidjeti stranicu na web-sajtu, koju treba popuniti relevantnim podacima, uputstvima i informacijama.

Treba napraviti mogućnost da građani mogu bez materijalnih troškova da komuniciraju sa info centrom dostavljaju informacije iz područja upravljanja otpadom.

12.1. Akcioni plan

U akcionom planu za sprovođenje Lokalnog plana upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom u opštini Budva za period 2017 – 2020 godina definisani su zadaci, aktivnosti, nosioci i dinamika realizacije.

1. Zakonodavno-pravne aktivnosti

Zadatak	Aktivnost	Nosilac	Period realizacije
Donošenje novih lokalnih odluka o upravljanju otpadom u skladu sa novim Zakonom o komunalnim djelatnostima koji je stupio na snagu u avgustu 2016 godine	Priprema novih lokalnih Odluka o upravljanju otpadom u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i Zakonom o komunalnim djelatnostima i ostalom regulativom na državnom nivou a odnose se na: - primarno selektovanje otpada, - sakupljanje i odvoženje komunalnog otpada, - odlaganje posebnih vrsta otpada, - o izboru lokacije za odlaganje neopasnog građevinskog otpada - odlaganja kabastog otpada, - odlaganje biološki razgradivog otpada utvrđivanje cijena komunalnih usluga	Opština Budva Sekretarijat nadležan za komunalne poslove	2017-2018

2. Institucionalne aktivnosti

Zadatak	Aktivnost	Nosilac	Period realizacije
Unaprjeđivanje komunikacije na regionalnom i lokalnom nivou i jačanje javne svijesti građana	Razvoj lokalnih komunikacionih planova	Opština Budva	2017
	Diskusije i javne rasprave	Opština Budva	2017
	Programi obuke u oblasti upravljanja otpadom	Opština Budva	Permanentno
	Promovisanje principa i planova upravljanja otpadom u ruralnim sredinama	Opština Budva, Komunalno d.o.o.	Permanentno
	Organizovanje kampanja za prikupljanje određenih vrsta otpada u ruralnim sredinama Medijske kampanje	Komunalno d.o.o.	Permanentno

3. Tehničko-tehnološke aktivnosti

Zadatak	Aktivnost	Nosilac	Period realizacije
Unaprjeđenje sistema sakupljanja otpada	Uvođenje sistema selektivnog sakupljanja	Opština Budva	2017-2018
	Nabavka opreme i vozila	Opština Budva	2017-2020
	Proširivanje pružanja usluge sakupljanja otpada u urbanim naseljima do 100%	Opština Budva	2020
Sanacija lokacija za privremeno skladištenje građevinskog i zelenog otpada	Nakon donošenja odluka o zatvaranju lokacija za privremeno skladištenje građevinskog i zelenog otpada i donijeti odluke o propisnom zatvaranju i saniranju datih lokacija	Opština Budva	2020
Izgradnja reciklažnog dvorišta	Izgradnja reciklažnog dvorišta sa sortirnicom	Opština Budva	2017 - 2018

12.2. Dinamika realizacije i izvori finansijskih sredstava

Cilj lokalne samouprave Opštine Budva je da troškovi sakupljanja, transporta i odlaganja otpada budu što manji, jer se na taj način dugoročno razmišlja o operativnim troškovima koje će pokrivati građani Budve.

U nastavku će biti prezentirani projekti bitni za pravilno i kvalitetno upravljanje otpadom za prostor Opštine Budva.

Projekat: Izgradnja reciklažnog dvorišta sa sortirnicom

Opis aktivnosti: U reciklažnom dvorištu predviđeno je da se u velikim kontejnerima i preskontejnerima sakuplja papir, karton, miješana ambalaža

(PET, ostala plastika, tetrapak, limenke i sl.) staklo, kabasti otpad (stari namještaj) elektronski i električni otpad, akumulatori, baterije, fluo cijevi, otpadne gume, zeleni i drveni otpad, tekstilni otpad. Na prostoru reciklažnog dvorišta u zavisnosti i specifičnosti, može se postaviti i druga oprema.

Vrijednost investicije: 380.000,00 EUR, u koju je uključeno uklanjanje površinskog sloja zemljišta do dubine 35 cm; izgradnja kolovozne konstrukcije; postavljanje kapije; table za obilježavanje namjene prostora; ograde visine 2 m. Takođe je planirano opremanje reciklažnog dvorišta, kontejnere za čuvare objekta, kancelarije, mobilni toaleti i drugi sadržaji, prema za zaštitu od požara, preskontejneri zapremine 10 m³, 20 m³, 32 m³.

Nosilac aktivnosti: Opština Budva, Komunalno d.o.o. Budva.

Izvor finansiranja: Budžet Opštine Budva, Eko fond Crne Gore, Komunalno d.o.o. Budva, kredit IRF – Crne Gore, donatori.

Rok realizacije: 2018 - 2020 godina.

Projekat: Nabavka vozila, kontejnera i kanti

Opis aktivnosti: Nabavka vozila, kontejnera i kanti, izrada kontejnerskih stanica za selektivno sakupljanje papira, kartona, PET ambalaže, kućanske plastike i sl.

Vrijednost investicije: 300.000,00 EUR.

Nosilac aktivnosti: Komunalno d.o.o. Budva.

Izvor finansiranja: Budžet Opštine Budva, Eko fond Crne Gore, Komunalno d.o.o. Budva, kredit IRF – Crne Gore, donatori.

Rok realizacije: 2017 - 2020 godina.

Projekat: Prostor za odlaganje građevinskog otpada

Opis aktivnosti: Planirana je priprema prostora sa potrebnim sadržajima za odlaganje građevinskog otpada, na osnovu donešene Odluke o utvrđivanju lokacije.

Vrijednost investicije: 40.000,00 EUR.

Nosilac aktivnosti: Opština Budva, Komunalno d.o.o. Budva.

Izvor finansiranja: Budžet Opštine Budva, Eko fond Crne Gore, Komunalno d.o.o. Budva, kredit IRF – Crne Gore, donatori.

Rok realizacije: 2018 - 2020 godina.

Projekat: Sanacija neuređenih odlagališta

Opis aktivnosti: Sanacije i revitalizacija neuređenih odlagališta otpada na prostoru Opštine Budva. Lokacije su prikazane u tabeli 22.

Vrijednost investicije: 15.000,00 EUR.

Nosilac aktivnosti: Komunalno d.o.o. Budva.

Izvor finansiranja: Budžet Opštine Budva, Komunalno d.o.o. Budva, donatori.

Rok realizacije: 2017 - 2019 godina.

Projekat: Informisanje i edukacija građana

Opis projekta: Informisanje i edukacija građana, sa ciljem podizanja nivoa svijesti građana na temu uvođenja primarne selekcije, značaj kompostiranja i sl.

Vrijednost investicije: 15.000,00 EUR.

Nosilac aktivnosti: Opština Budva, Komunalno d.o.o. Budva.

Izvor finansiranja: Budžet Opštine Budva, Komunalno d.o.o. Budva, donatori.

Rok realizacije: 2017 - 2020 godina.

13. RAZVIJANJE JAVNE EKOLOŠKE SVIJESTI O UPRAVLJANJU OTPADOM U OPŠTINI BUDVA

Uzimajući u obzir nagli razvoj opštine Budva veoma je važno da se uradi program razvijanja javne svijesti i edukacije. Efikasna implementacija upravljanja otpadom kao i ostvarivanje održivog razvoja sistema nije moguća bez podrške stanovništva Budve i podizanja ekološke svijesti, volje i koristi građana, odgovornosti subjekata zaduženih za upravljanje otpadom na nivou Opštine.

Veoma je teško da se unaprijedi sistem upravljanja otpadom bez dva bitna parametra nivoa ekološke svijesti stanovnika Budve i infrastrukturnog razvoja iz oblasti selekcije otpada odnosno preduzeća kojima je povjereno od lokalne samouprave upravljanje otpadom.

Ekološka svijest se zasnivaju na sledećim parametrima: ekološkom znanju, ekološkom ponašanju i vrednovanju ekološke situacije.

Ekološko znanje sadrži saznanje o ograničenosti prirodnih resursa, upoznavanje građana koji uzroci dovode do ekološke krize kako na lokalnom tako i na globalnom planu, o potrebi sagledavanja društvenog razvoja lokalne jedinice Budva sa ciljem poboljšanja uslova življenja turističke klijentele i opstanka ljudske vrste.

Ekološko ponašanje se uvijek povezuje za konkretnim akcijama u opštini Budva, a pri tome treba da se vodi računa, da se hitno riješi ekološki problem.

Zato je važno, da uprava opštine Budva u realizaciji nekog problema vodi računa o ličnostima i organizacijama koje učestvuju na implementaciji projekta.

Politika razvijanja javne ekološke svijesti ima za cilj da se promijeni dosadašnji odnos građana- stanovništva i turista prema prirodi u opštini Budva, da bude jasna opredijeljenost stvaranja uslova čistu životnu sredinu.

Preduzeća i institucije u lokalnoj samoupravi koje se bave problematikom upravljanja otpadom biće uključna u kampanju razvijanja javne ekološke svijesti.

Edukacija stanovništva će uticati na poboljšanje odnosa stanovništva i turista prema okruženju kvalitetnim upravljanjem otpadom, zaštiti vazduha, očuvanja morskog akvatorijuma, zaštita priobalja, kvaliteta morske vode i zaštita zemljišta eliminacijom nelegalnih odlaganja otpada na prostoru opštine Budva.

Unapređenje nivoa javne ekološke svijesti podrazumijeva:

- Usvajanje adekvatnih pozitivnih propisa koji će direktno uticati na smanjenje nastajanja otpada.
- Upoznavanje svih starosnih struktura predškolske, školske populacije sa selekcijom otpada na mjestu nastajanja, starije strukture sa ekonomskom koristi od prodaje selekcijom izdvojenih materijala, koji imaju ekonomsku vrijednost a istovremeno utiču na smanjenje i zagađenost prostora na području Opštine Budva.
- Takođe je bitno da se na nivou Budve izvrši edukacija od najmlađe do najstarije populacije upoznaju sa optimalnim kvalitetnim upravljanjem otpadom u Evropskoj Uniji i zemljama iz okruženja.

Program aktivnosti razvijanja ekološke svijesti građana Budve iz oblasti upravljanja otpadom u cilju zaštite životne sredine, trebao bi da obuhvati :

- Informativni dio
- Informativno edukativnu kampanju
- Edukaciju stanovništva

Informativni dio programa je orjentisan kao prvi korak upoznavanje građana sa realizacijom Plana upravljanja otpadom za opštinu Budva. Veoma je bitno da se građani upoznaju sa pojmovima upravljanja otpadom, sa usvojenom legislativom koja važi za Crnu Goru, nivoom organizovanosti upravljanja otpadom. Građani se moraju informisati o rizicima i opasnostima po okolinu i zdravlje ljudi, zbog nepravilnog upravljanja otpadom (paljenje otpada, plastičnih materijala, električnih kablova, auto guma, odbacivanje – odlaganje e-otpada na otvorenom prostoru i dr.).

Stanovništvo u informativnom programu treba upoznati šta predstavlja opasni otpad a posebno da se obrati pažnja na opasan otpad koji se stvara u domaćinstvu.

Lokalna vlast će upoznati građane i turiste koja je uloga lokalne vlasti u upravljanju otpadom, upozna koje su organizacije zadužene za sakupljanje, transport i odlaganje otpada kao i troškove za upravljanje otpadom. Takođe se trebaju upoznati građani sa mogućnostima otvaranja novih radnih mjesta u ovoj oblasti.

Navedene informacije treba permanentno dostavljati građanima korišćenjem različitih komunikacijama. Preko štampanih medija, informativnim flajerima koji se dostavljaju uz račun za komunalne usluge, bilborda, skupova u mjesnim zajednicama.

Informativno edukativna kampanja u opštini Budva bila bi važna ako se primijene optimalne metode i informativna sredstva i to: korišćenje lokalnih medija, lokalni radio, lokalna radio televizija Budva na kojima bi se građani

opštine Budva upoznali sa Planom upravljanja otpadom, uradile posebne kontakt emisije na kojima bi učestvovali građani i eksperti za pojedine oblasti. Bilo bi veoma važno da se organizuju određena namjenska predavanja, radionice, edukativne ekskurzije sa namjenskim posjetama reciklažnim centrima, reciklažnim dvorištima.

Na svim navedenim kampanjama poruke moraju biti efikasne i jasne, jer će se na taj način sigurno steći povjerenje.

Edukacija i razvijanje ekološke javne svijesti se moraju usmjeriti na pojedinačne ciljne grupe kao što su zaposleni u komunalnom preduzeću Budva, opštinskim službama koje rade na poslovima izdavanja dozvola za upravljanje otpadom, mjesne zajednice, predškolske i školske ustanove. Edukacija zaposlenih u komunalnom preduzeću Budva se može ostvariti preko predavanja, kurseva i posebnih obuka. Građani u mjesnim zajednicama se mogu edukovati putem organizovanja tribina sa posebnim područjima upravljanja otpadom.

Takođe za uspješan rad na razvoju ekološke javne svijesti upravljanja otpadom u opštinama treba da bude odjeljenje za zaštitu životne sredine, inspekcije zadužene za oblast komunalne djelatnosti i zaštite životne sredine kao i sekretarijati za razvoj preduzetništva.

Lokalna vlast Budve treba da izradi plan sprovođenja kampanje za svaku kalendarsku godinu posebno. Predlaže se da svaka kampanja ima tri nivoa i to: prvi nivo prethodno istraživanje, drugi nivo realizacija kampanje u kojoj se znaju učesnici sa zaduženjima, kao i svi koordinatori u kampanji, treći nivo Izrada Izvještaja i procjena ponašanja prema identifikovanim pitanjima, davanje ocjene o efikasnosti primijenjenih metoda u kampanji.

Veoma je važno da postoji kontinuitet u radu, da se iz kampanje utvrde slabosti da bi se u narednoj kampanji eliminisale slabosti.

Sve akcije koje se budu realizovale moraju da imaju osnovni cilj kakav je uticaj pogrešnog upravljanja otpadom, šta znači predselekcija u životu porodice i društva kao i da se utvrdi kakav je uticaj loš rad u upravljanju otpadom na životnu sredinu i zdravlje građana Budve i turista. Takođe građani Budve treba da budu u potpunosti upoznati sa zakonodavstvom Crne Gore.

U cilju kvalitetne realizacije Plana u medijima treba dati više značaja ekološkim temama, pomoć medija u edukaciji stanovništva u području selekcije otpada na mjestu nastajanja, opredeljenje sredstava za medije u realizaciji ovih aktivnosti. Lokalna radio stanica treba da se uključi odmah po početku kampanje, lokalna

televizija ima prednosti što može da maksimalno iskoristi angažovanje poznatih stručnjaka iz Budve, Crne Gore i regiona.

Na kraju svake kampanje građane Budve treba obavijestiti o postignutim rezultatima. Voditi računa da se građanima pokažu mjesta prije i poslije kampanje.

Ekološki projekat upravljanja otpadom je veoma složeni projekat, zato Opština Budva ciljano treba daje finansijsku potporu NVO sektoru i medijima, rezultat mora biti veoma pozitivan jer će se pomoći prihvatanju i sprovođenju Plana upravljanja otpadom za prostor opštine Budva za period 2017 – 2020. godina.

PRILOZI

**Fotografije kontejnera i opreme sa kojima raspolaže preduzeće
"Komunalno" d.o.o. - Budva**

Slika 3. Kontejneri zapremine 1,1 m³

Slika 4. Kontejner zapremine 7 m³

Slika 5. Kontejner zapremine 10 m³

Slika 6. Vozila i mehanizacija sa kojima raspolaže "Komunalno" d.o.o. Budva

**Fotografije baliranih materijala (papira i kartona; PET ambalaže) u sklopu
lokacije komunalnog preduzeća u Bečićima**

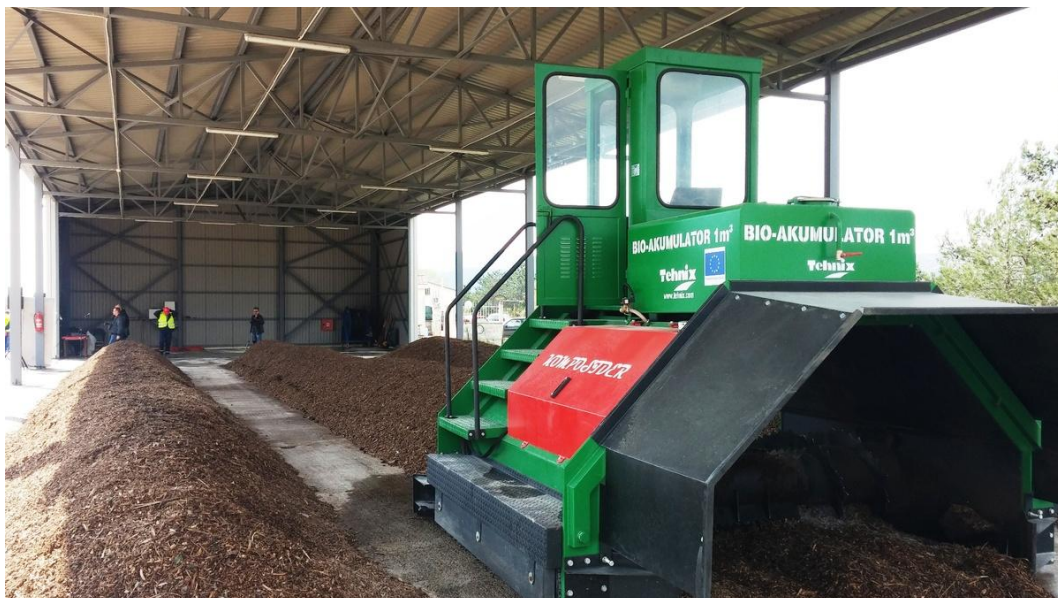

Slika 7. Balirani papir i karton

Slika 8. Balirana PET ambalaža

Fotografije postrojenja za kompostiranje zelenog otpada, drobilice i kontejnera za zeleni otpad (Projekat uspostavljanje kompostiranja i selektivnog odvajanja otpada u opštinama Kotor, Tivat, Budva i Herceg Novi)

Slika 9. Postrojenje za kompostiranje zelenog otpada

Slika 10. Drobilica za zeleni otpad

Slika 11. Kontejneri za zeleni otpad zapremine 7 m³

Fotografije tipskih kontejnera za sakupljanje komunalnog otpada

Slika 12. Kontejneri (kante) za neselektirani komunalni otpad zapremine od 60 l do 360 l

Slika 13. Kontejneri za neselektirani komunalni otpad zapremine 1,1 m³

Slika 14. Kontejneri za neselektirani komunalni otpad zapremine 5 i 7 m³

Slika 15. Kontejner za PET ambalažu

Slika 16. Kontejner za sakupljanje plastike

Slika 17. Kontejner za sakupljanje papira

Slika 18. Kontejner za sakupljanje stakla